

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Tractatvs VI. De gratia diuina.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

quæ, in maiori habentur veneratione quàm illorum
 imagines, & cruz illa in qua Christus affixus & mortuus
 est peculiari affectu & deuotione colitur præ alijs Crucibus
 eiusdem imaginibus, propter vniõnem quam habuit cum
 ipsius Christi corpore, cuius contactu nobilitata est, &
 sanguinis eiusdem effusione decorata.

TRACTATVS VI.

De Gratia Diuina.

Cum præcipuus meritorum Christi Dominus
 effectus, sit gratia diuina, quæ reliqua omnia
 bona ex illius saluatoris fontibus sac-
 turientia, vel in se complectitur, vel ex illa
 diffundit: doctrinæ ordo postulat, vt de illa
 nunc tractemus, eaquæ præsertim circa illam inuesti-
 gemus, quæ à nobis Deus sciri voluit, & idcirco Ecclesi-
 suæ reuelare dignatus est, sepositis in hac materia omni-
 bus alijs, quæ tenuitatis nostræ modum excedunt, me-
 mores illius effati *Altiora te ne quaesieris*, Eccl. 3. & *Quis
 scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria*. Prou. 25.

Vrigitur ordine procedamus, tractatum hunc in quinque
 que capita diuidemus; in quorum 1. agemus de necessi-
 tate gratiæ diuinæ, in 2. de ipsius gratiæ sufficientia, in 3.
 de eiusdem efficacia, in 4. de primario eius effectu
 seu de iustificatione in 5. denique de altero
 gratiæ effectu seu de merito.

CA

CAPVT I.

De necessitate gratia diuina.

SECTIO I.

Quid nomine gratia intelligatur.

Gratia nomen, si illius etymologiam spectemus, significat id, quod datur gratis seu ex pura beneuolentia, vt docet S. Isidorus lib. 7. cap. 3. etymologiarum; si autem illius communem acceptionem attendamus, duobus præsertim modis inueniemus, nomen illud gratia apud sanctos Patres sumi, vt alias acceptiones minus proprias, & à nostro instituto alienas omitteremus.

Primo latè, pro quocunque dono gratuito diuinitus collato; quo sensu creatio, conseruatio, &c. potest diuina gratia nomine appellari, vnde sanct. Hier. epist. 39. ad Cyprianum dixit *Gratiam Dei esse; quod creatus sit homo;* & in 6. Synodo gener. Act. 11. in epist. Sophronij dicuntur Angeli esse ex gratia Dei immortales, quia scilicet immortalitatem, sicut & alia dona naturalia ex gratuito Dei beneplacito acceperunt.

Secundo strictè & magis propriè, pro solis illis donis supernaturalibus, quæ intuitu meritorum Christi Domini nobis conferuntur, quæ quidem magis propriè, nomine gratia nuncupantur; tum quia, vt habetur in epist. Patrum Africanorum ad Innocentium Papam (quæ est 95. inter Augustinianas) Apost. gratiam non nisi in ea significatione sumere solet; tum etiam quia beneficia, quæ indignis & immerentibus conferuntur, gratia nomen longe potiori iure merentur; talia autem sunt beneficia nobis per Christi meritum collata.

Gratia

Gratia verò modo illo posteriori sumpta multipliciter diuiditur; 1. in gratiam gratis datam, & gratiam gratum facientem.

Gratia gratis data ea est (vt docet S. Thom. 1. 2. q. 111.) per quam vnus homo operatur alteri, ad hoc quod ad Deum redueatur, seu (quod idem est) quæ primò & per se refertur ad salutem alterius; & huius gratiæ nouæ species ab Apost. enumerantur 1. Cor. 12. his verbis, *per Spiritum datur sermo sapientiæ: alij autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alij gratia sanitarum in vno Spiritu: alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum;* quæ omnia fusè à S. Doctore explicantur 4. vbi & obseruat, quasdam ex illis gratijs dari ad perfectam & accuratam mysteriorum cognitionem, quæ necessaria est ad alios erudiendos, qualis est gratia sapientiæ & scientiæ, non quidem acquisitæ sed infusæ & supernaturalis; gratia item fidei, non quidem prout significat ipsam fidei virtutem, sed prout denotat excellentem quandam & eminentem ipsius fidei certitudinem, qua homo aliquis efficitur idoneus ad instruendos & confirmandos alios, vel etiam ad hæreticos conuincendos circa mytheria religionis.

Alias verò dari ad expositionem & explicationem earum rerum, quæ alijs ad salutem necessariæ sunt, talis est gratia linguarum, & interpretatio sermonum.

Alias deniq; ad efficaciter persuadendum ea, quæ exposita & explicata sunt, & ad hunc finem conceditur donum Prophetiæ, discretio spirituum, & virtus miraculorum siue ad restituendam corporis valetudinem, & sic dicitur gratia sanitarum; siue ad alia miracula exterius facienda, & vocatur operatio virtutum.

Quamuis autem omnis & quæcunque gratia sit gratia gratis data, vt eius nomen sonat, ac proinde nomen illud gratia gratis data sit nomen genericum, quod omnibus gratiæ speciebus conuenit; hæc tamen gratiæ species de qua nunc agimus, communiter gratia gratis data vocatur.

quia fo
ri, c. g
tribuit

Est p
propria
tatem
vnde S
multos
ne in n
33. qua
peccato
facere,
Domin

Grat
hoc tra
mò dir
stificat
hæclon
loco ci
bus, ac
gratum
excell

simplic
tualen

Gra
qualit
in nob
tiæ me
super e
manso
Deo, p
etenir
cantes
Deus
eamq;
vocat
q
sit in

quia solet ignobiliori speciei nomen generis appropriari, e. g. nomen genericum animalis communiter brutis tribuitur

Est porro hic obseruandum hanc gratiam, cum non ad propriam sanctificationem, sed tantum ad aliorum utilitatem concedatur, æquè peccatoribus ac iustis tribui; vnde S. Matth. 7. Christus Dominus dicit, in die iudicij multos impios, & reprobos sibi dicturos, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? &c. & S. Aug. lib. 33. quæstionum qu. 79. dicit, posse aliquem non modò peccatorem, sed etiã infidelem prophetare, miracula facere, dzmones expellere, in honorem nominis Christi Domini.

Gratia autem gratum faciens (de qua potissimùm in hoc tractatu agendum nobis erit) ea est, quæ per se primò dirigitur, & ordinatur ad hominem, in quo est, sanctificandum, & amabilem ac gratum Deo reddendum: & hæc longè dignior est quam gratia gratis data; vnde A post. loco cit. explicatis varijs istius gratiæ gratis datæ generibus, ad meliora æmulanda charismata, hoc est ad gratiam gratum facientem optandam, hortatur; ideoque propter excellentiam ac dignitatem sibi propriam, absolute & simpliciter gratia dicitur, & subdiuiditur in gratiam habituales, & gratiam actualem.

Gratia habitualis est ea, quæ per modum habitus seu qualitatis permanentis diuinitus infunditur, existitque in nobis, licet actu non operemur; huius habitualis gratiæ mentio fit in varijs scripturæ locis, vt Il. 11. *Requiesce super eum Spiritus Domini*: S. Ioan. 14. *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*: 1. S. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet*: etenim (requiescere & manere) sunt voces significantes habituales & durabilem existentiam, qua Deus in anima iusti maneat per aliquod donum speciale eamque inhabitet: & S. Aug. epist. 85. gratiam illam vocat interioris hominis pulchritudinem, eamque asserit in paruulis quoque post baptismum remanere;

& S.

& sanct. Cyr. Alexand. lib. 4. in Isaiam orat. 2. eandem gratiam dicit esse ornatum animæ, illique insidere ac inhzere.

Gratia autem actualis ea est, quæ tribuitur per modum actus, seu operationis transeuntis, consistitque in primis motibus intellectus, & voluntatis, quos Deus in nobis excitat, illisque nos adiuuat vel ad bonum liberè profectum, vel ad malum fugiendum & de hac plenè nobis in sequentibus agendum erit.

SECTIO II.

Quinam fuerint errores Pelagianorum circa gratiæ necessitatem.

VT catholice fidei veritas circa diuinæ gratiæ necessitatem clariùs effulgeat, discutiendum nobis est, quinam errores olim illi aduersati fuerint: cumque inter alios hæreticos gratia diuinæ infensos, Pelagianos primas olim partes tenuerint, de illorum erroribus hic nobis agendum est, de quibus quidem quoniam non leuis hodie inter Theologos controuersa est, nullum ad eiusmodi errores dignoscendos, certius ac facilius medium adhibere posse existimauimus, quàm si sedulo inuestigemus, & attentè consideremus, quid in illis hæreticis Ecclesia tanquam erroneum reprobauerit; id est, quid Conc. quid Pontifices summi, de Pelagij & asseclarum eius dogmatibus pronunciauerint; quid in eorum dictis, aut scriptis condemnauerint: & quas veritates erroribus illorum oppositas fide credendas definierint. Cum enim fidei catholice veritas, sola diuina autoritate constet non argutijs, aut disceptationibus eruenda est, sed ex fontibus ijs liquidò haurienda, per quos ad illam nos Deus voluit deriuari.

Vt igitur ordine aliquo procedamus, obseruandum est, Pelagij eiusque asseclarum errores, in quatuor præsertim Conc. Carthag. Mileu. Carthag. altero, & Araul.

2. prof.
Pontifici
condem
latim,
Ac in
litana:
Pelagij
verbis i
errorib
ac præf
di fuse
serabile

Quid
fri

CV
Cab
ru
lagium
porum
rebus o
cretum
si erro
mate fe
Synodi
anas oc
hæc illi
atur au
his ver
Dei gra
miq, n
implere

2. præ

proscriptos fuisse, & à quatuor potissimum summis Pontificibus, Innocentio, Zosimo, Cœlestino, & Gelasio condemnatos & anathemate percussos: de quibus sigillatim, ac breuiter nobis agendum est.

Ac in primis nullam hic facimus mentionem Diospolitanz Synodi, quæ ante quatuor præfata Conc. contra Pelagiũ coacta est, huic enim ipse Pelag. fictis & simularis verbis illudit, in eaque occultatis potius, quàm eiuratis erroribus absolutus est, vt testatur S. Aug. varijs in locis, ac præsertim in libro de gestis Pelagij, vbi acta illius Synodi fusè refert: vnde S. Hier. epist. 79. hanc Synodum, miserabilem vocat.

§ 1.

Quid de Pelagianorum erroribus cõsuerint Africana Concilia, Carthaginense ac Meletitanum.

Cum igitur ea, quæ Diospoli facta fuerant in Africam ab Orosio presbytero relata fuissent, simulq; Gallorum quorundam Episcoporum litteræ aduersus Pelagium ab eodem fuissent exhibitæ; Conc. 67. Episcoporum Carthagine coactum est anno Christi 416. in quo rebus omnibus diligentius examinatis, & perspectis, decretum est, Pelagium, eiusque discipulum Cælestium (nisi errores suos palam, & ex animo eiurarent) anathemate feriendos esse; vt patet ex epist. Episcoporum ipsius Synodi ad Innocentium Papam, quæ est inter Augustinianas 90 In qua quidem epist. postquam dixerunt: *Se ideo hæc illi intimare, vt statutis suis etiam Apostolica sedis adhibeatur autoritas: ipsius Pelagij eiusque assecularum hæresim his verbis exponunt. Isti (Pelagiani scilicet) asserunt, in eo Dei gratiam deputandam, quod talens hominis insituit, creaturæ naturam, quæ per propriam voluntatem legem Dei possit implere, &c. Eandem quoque legem ad gratiam pertinere, quod*

illam

illam Deus in adiutorium hominibus dedit. Illam verò gratiam qua Christiani sumus, volunt omnino cognoscere, &c. Hominibus persuadere non cessant, ad operandam perficiendamque iustitiam, & Dei mandata complenda, solam sibi humanam sufficere posse naturam, &c.

Eodem anno in Africa congregatum est Conc. Milevitanum cui interfuit S. August. cum 60. alijs Episcopis, in quo ad eundem Innocentium Papam ipse sanct. August. ep. 92. nomine totius Synodi scribens de Pelagianorum erroribus sic loquitur. Isti dicunt posse hominem in hac vita præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ, siue adiutorio gratiæ Salvatoris, per solum liberum voluntatis arbitrium peruenire; ut ei non sit necessarium dicere (Dimitte nobis debita nostra) Illud verò, quod sequitur (ne nos inferas in tentationem) non ita intelligendum, tanquam diuinum adiutorium postulare debeamus, ne in peccatum tentati decidamus; sed hoc in nostra potestate esse potestate, & ad hoc implendam solam sufficere voluntatem hominis.

§ II,

Quale iudicium fuerit Innocentij Papa super
ijsdem erroribus.

His acceptis epist. Innocentius rescripsit ad supradictos: omnes Conc. Patres, eorum sententiam confirmans, erroresque Pelagianorum condemnans; & in epist. quidem ad Patres Conc. Carthag. quæ numeratur inter Augustinianas 91. postquam dixit, illos in eo, quòd Apostolicam sedem consulebant, antiquæ traditionis exempla seruare, de Pelagianorum erroribus sic loquitur: Quid enim potest esse tam iniquum, tam barbarum, tam Christianis mentibus inimicum; quam huic te negare debere, quidquid in quotidiana gratia consequeris, cui te ipse confiteris debere, quod natus es? &c. Et cui putes debere quod viuus, quomodo non putas illi debere, quod, quotidianam eius consequendo gratiam, taliter viuus? (sybiungit postea) illos negare nos adiu-

ratio indigere diuino, quasi ex nostra in totum possibilitate perfectos. (item) Illos nescire, quod nisi magnis precibus gratia in nos impetrata descendat, nequaquam terrena labis & mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxiliium, &c. (addit) Deum quotidiana nobis prestare remedia, quibus nisi freti confisiq; nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Necesse est enim, ut quo auxiliante vincimus, eo stertum non adiuuante vincamur. (& tandem concludit) Quisquis ergo huic assentiens videtur esse sententia, quo dicat, adiutorio nobis non opus esse diuino, inimicum se catholica fidei, & Dei beneficijs profitetur ingratum.

In epist. autem ad Patres Conc. Mileuitani inter Augustinianas ep. 93. postquam similiter dixit, antiqua regula form. in toto semper orbe seruata hanc esse, ut super anxijis rebus sedes Apostolica consuleretur, & de Apostolico fonte responsa per omnes prouincias semper emanare, presertim quoties fidei ratio ventilatur; de Pelagianis subiungit. Ecce homines qui non posuerunt Deum adiutorem suum; negantes enim auxiliium Dei, inquit, hominem sibi posse sufficere, nec gratia hunc egere diuinam, qua priuatus necesse est laqueis diaboli irretitus occumbat, dum ad omnia uite perficienda mandata, sola tantummodo libertate contendit. (addit postea) Quare Pelagium, Cælestiumq; id est inuentores uocum nouarum, qua, sicut dixit Apostolus, adificationis nihilum, sed magis uanissimas consueuerunt parere quaestiones, ecclesiastica communione priuari, Apostolici uigoris auctoritate censemus.

§. III.

Quid contra eosdem errores in altero Concilio Carthaginensi statutum fuerit.

Defuncto Innocentio cum ab eius in Apostolica Sede successore Zosimo Cælestius, eiusque magister Pelagius varijs & subdolis artibus, nec non ficta ementia

taque

taque fidei professione, anathematis, quo eos Innocentius perculerat, absolutionem obtinere conarentur; Episcopi Africani numero 214. rursus Carthagine conuentus annō Domini 418. contra præfatum Pelagium eiusque asseclas canones 8. condiderunt, qui licet ab aliquibus, Conc. Mileuitani supra cit. esse dicantur; probabilitatem tamen est, ab isto Conc. Carthag. editos esse, ut constat ex epistolâ Cælestini Papæ ad Episcopos Galliarum infra citandâ, in qua huius Concilij nomine citantur, & confirmantur.

In illis autem canonibus Patres Concilij sedulo colligerunt omnes Pelagianorum errores, quos iam ab Ecclesia damnatos, vel denuò damnandos esse iudicauerunt; ut quiuis scire distinctè posset, quid in Pelagianis dogmatibus fugiendum, ac deuitandum esset. Itaque postquam in duobus primis anathema dixerunt in eos, qui asserbant, Adamum etsi non peccasset, moriturum tamen fuisse; aut qui infantibus baptismum ad salutem necessarium esse, illosque originale peccatum ab Adamo contrahere negabant; in reliquis canonibus damnant, eos qui dixerint.

Gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissæ sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur.

Item, Eandem gratiam Dei, propter hoc tantum nos adiuturæ ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, ut quid faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus.

Item. Ideo nobis gratiam iustificationis dari, ut quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam; tanquam etiamsi gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere diuina mandata.

Item. Eos, qui verba hæc S. Ioannis Apostoli I. Ioan. I. (si dixerimus, quoniam peccatū non habemus; ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est) sic accipienda putauerint, ut dicant, propter

humili-

*humilitate
ita est.*

*Item
Eos (Dicitur)
quia non
populo sit*

*Hoc
Conc. tamen
fuisse tamen
verbis,
Papam
batū, pe-*

*Quid
r*

*Un
Cna
ali*

*de Gall
orti sum
diuina
fatis ad
cerent
dispositi
ipsum v
heretic*

*Cun
strinan
in illum
tius tam
rentes,
illo, ut
doctrin
lestinu*

humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia verè
ira est.

Item. Qui dixerint, in Oratione Dominica ideo dicere san-
ctos (Dimitte nobis debita nostra) ut non pro seipsis hoc dicant,
quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in
populo suo peccatores.

Hos autem canones ad Zosimum Papam à Patribus
Conc. transmissos, & ab ipso approbatos, & confirmatos
fuisse testatur S. Prosper in Chronico ad annum 419. his
verbis, Concilio apud Carthaginem habito 214. Episcoporum ad
Papam Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus pro-
batu, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

§. IV.

Quid super Pelagianorum, & Semipelagianorum
erroribus edixerit Celestinus Papa.

UM igitur Pelagiana hæresis toties proscripta, & dam-
nata, iam ubique ferè extincta esset, nihilominus
aliquot post annis in vrbe Massiliensi alijsque dein-
de Galliarum partibus, noui rursus errores circa gratiam ex-
orti sunt; quorum auctores licet à Pelagio recederent,
diuinæ gratiæ necessitatem admittentes; quia tamen non
satis ad fidei veritatem accederent, ipsamque gratiam di-
cerent non purè gratis dari, sed intuitu alicuius bonæ
dispositionis v. g. boni alicuius desiderij, aut conatus
ipsius voluntatis, ex solis arbitrij viribus eliciti, ideo
hæretici habiti sunt, dictique Semipelagiani.

Cumque illi præsertim S. Augustini tunc defuncti do-
ctrinam de gratia, & libero arbitrio impererent, multa
in illum inuidiosissimè criminantes, SS. Prosper & Hila-
rius tanti viri memoriam tam indignè vellicari non fe-
rentes, Cœlestinum Papam adierunt, egeruntque cum
illo, ut & Massiliensium frænaret audaciam, & S. August.
doctrinam ab illorum calumnijs vindicaret; quod Cœ-
lestinus eorum votis annuens, & Ecclesiæ paci providere
cupiens,

Q2

cupiens,

cupiens, præstitit in epist. decretali, quæ incipit (Apostolici verba præcepti) quam ad Episcopos Galliæ transmissit, in qua increpatis Massiliensibus, & collaudato S. Augustino, ea ex eius doctrina colligit, quæ à prædecessoribus suis probata, & definita, ab omnibus recipi, & fidei cath. credi deberent: sic igitur loquitur.

Necessarium fuit, diligenter inquirere, quid rectores Romane Ecclesie de hæresi (Pelagiana scilicet) qua temporibus eorum exorta fuerat, iudicauerint, & contra nocentissimos liberi arbitrij defensores, quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint, ut ut etiam Africanorum Conciliorum quo sitam sententias iungere, quas utique suas fecerunt Apostolici antistites cum præbarunt: ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones sanctorum Patrum compendio manifestemus in diculo. Quod si quis non nimium est contentiosus, agnoscat, omnium disputationum connexionem ex hac subditarum auctoritatum breuitate pendere, nullamq; sibi contradictionis supererogationem, si cum catholicis credat & dicat.

In præuacatione Adæ, omnes homines naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius inuina per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Domini miserentis erexerit.

Neminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui illi donet, qui solus est bonus.

Neminem etiam baptismatis gratia renouatum, idoneum esse ad superandam diaboli insidiam, & ad euincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum Dei adiutorium, perseverantiam bonæ conuersationis acceperit.

Quod nemo nisi per gratiam, libero benè utatur arbitrio.

Quod omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemq; referenda sint; quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo, quod ipse donauerit.

Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omniuique motus bonæ voluntatis ex Deo sit; quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus.

Idem etiam quod intra Carthagi. ensis Synodi decreta constitutum

tutum est, quasi proprium Apostolica Sedis amplectimur, quod
 scilicet 3. capitulo definitum est, ut quicumque dixerit gra-
 tiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum Dominum ne-
 strum, ad solam remissionem peccatorum valere, qua iam com-
 missa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, a-
 nathema sit. Adiungit demum ea, quae capitulo seu cano-
 ne 4. & 5. eiusdem Conc. Carthag. definita, & à vobis
 supra relata sunt; ac denique sic concludit.

Hu ergo Ecclesiasticum regulis, & ex divina sumptis auctoritate
 documentis, ita adiuuante Domino confortati sumus, ut omni-
 um bonorum affectuum atque operum, & omnium studiorum, o-
 mniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur,
 Deum fateamur auctorem: & non dubitemus, ab ipsius gratia
 omnia hominis merita praeveneri, per quem fit, ut aliquid boni &
 velle incipiamus & facere. (& paucis interiectis) Profundi-
 ores vero difficilioreque partes occurrentium questionum, quas
 latius pertractarunt, qui haeticis resisterunt, sicut non audemus
 contemere, ita non necesse habemus astruere; quia ad consten-
 dum gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus sub-
 trahendum est satis sufficere credimus, quidquid secundum pra-
 dictas regulas, Apostolica Sedis nos scripta docuerunt; ut prorsus
 non opinemur catholicum, quod apparuit praefixis sententijs esse
 contrarium.

Hic solas apposuimus fidei definitiones: summorum
 verò Pontificum testimonia breuitatis gratià omisimus.

§. V.

*Quid Gelasius Papa, quid item Concilium A-
 rauxicanum 2. contra Pelagianorum &
 Semipelagianorum reliquias de-
 creuerint.*

Cum igitur his Pontificum Conciliorumque decretis
 penitus exincta videretur haeresis Pelagiana cum o-
 mnibus suis reliquijs; nihilominus ex eius veluti
 curreti-

cineribus post plures annos scintillæ quædam rursus in aliquibus Dalmatiæ, & Italiæ partibus emerferunt temporibus Gelasij Papæ, qui hac de causa duas scripsit epistolæ ad Honorium Dalmatiæ Episcopum, in quibus confirmat, quæcunque à prædecessoribus suis contra hæresim Pelagij statuta fuerant: & in alia epistolæ circulari ad omnes Episcopos per Picenum, tria capita hæresis Pelagianæ tunc repullulantis refert; 1. scilicet paruulos nasci sine ullo peccato origin. 2. gratiam Christi ad salutem consequendam non esse necessariam; 3. denique illam secundam hominum merita conferri: quæ quidem capita iterum sub anathemate damnat.

Cumque insuper circa idem tempus Semipelagianæ turbas aliquas iterum in Gallijs mouerent, occasione illarum in ciuitate Arausicana congregatum est Conc. provinciale 12. Episcoporum, quod Arausicanum 2. dictum est, in quo eadem rursus contra Pelagianos, & Semipelagianos decreta sunt, quæ iam in præcedentibus Conc. & à præfatis Summis Pontificibus definita fuerant, quorum summa hæc est. Gratiam interiorum Dei per Christum, id est Spiritus Sancti illuminationem & inspirationem quæ ex meritis Christi tribuitur, ita esse nobis necessariam, ut sine illa neque Deum inuocare, neque à peccato purgari, neque affectum credendi concipere, neque ad baptismum peruenire, neque externæ prædicationi Euangelij consentire, neque rectè cogitare, aut pedes nostros à falsitate retinere, neque bonum aliquod opus æternæ uitæ meritorium exercere, aut in bonorum operum exercitio perseuerare possimus.

Quas veritates postquam expressit viginti quinque canonibus, quos ex aliorum Conciliorum & Pontificum ipsiusque etiam S. Augustini verbis contexuit, hanc subiungit conclusionem, in qua omnium illarum veritatum summam complectitur his verbis:

Ac sic secundum supra scriptas scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicante debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita incli-

*inclinata
postea au
operari p
misericor*

*Ex hi
& decre
liquia
omnem
que ad
arbitrij
Poste
gratiæ c
le; non
conditi*

*Cum
rent, G
na pro
rum ex
condon*

*Cum
non sol
gratiæ a
stimon
tiam ill
tantum*

*Deni
dam ip
scripser
ternam*

*ab illa p
aliquo
tineri,
rum, &
raueru*

*Econ
rum, q
cath. c*

inclinatam, & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod bonum est possit, nisi gratia eum, & misericordia diuina prauenerit.

Ex his igitur Conciliorum Pontificumque sententijs, & decretis constat, summam totius hæresis Pelagianæ reliquiarumque eius hanc fuisse, ut scilicet i. hæretici illi omnem prorsus Dei gratiam repudiauerint, asseruerintque ad salutem æternam consequendam solas humani arbitrij sufficere vires.

Postea verò ut Ecclesiæ damnationem effugerent, illos gratiæ quidem necessitatem admisisse, sed fecte & subdole; nomine gratiæ liberum arbitrium naturamque in qua conditi sumus, intelligentes.

Cumque sic fraus illorum patefceret; ut errorem tege- rent, Gratiæ Christi in legis notitia, Euangelicæ doctrinæ promulgatione, ipsiusque Christi Domini ac Sancto- rum exemplis, nec non in peccatorum remissione, & condonatione posuisse.

Cumque nihilominus illos adhuc vrgerent SS. Patres ut non solum externum, sed etiam præsertim internum gratiæ auxilium agnoscerent, illud tandem scripturæ testi- monijs conuicti admiserunt, ita tamen ut dicerent, grati- am illam internam non esse absolutè necessariam, sed tantum vtilè ad bonum facilius operandum.

Denique cum vterius adhuc vrgerentur ad confiten- dam ipsius gratiæ necessitatem, huic veritati tandem sub- scripserunt, sed simul etiam dixerunt gratiam illam in- ternam non præuenire hominis voluntatem, sed potius ab illa præueniri, adeoque per aliqua bona desideria, aut aliquos pios affectus, & conatus humanæ voluntatis ob- tineri, Deumque illam gratiam piorum illorum desiderio- rum, & affectuum intuitu tribuere, pertinaciter asseue- rauerunt.

Econtrario autem constat, summam veritatum illa- rum, quas præfati Pontifices & Concilia tanquam fide cath. credendas definierunt, hanc esse.

Q4

Primo

Primò, solam hominis voluntatem, aliaque adiumenta externa legis, & Euangelij ad salutem æternam consequendam, aut ad opera bona illius salutis meritoria facienda non sufficere.

Secundò, ad bona illa opera salutis æternæ meritoria exercenda, necessariam esse internam Dei gratiam, quæ in interiori illustratione intellectus, & pia voluntatis motione consistit.

Tertiò, Gratiam illam diuinam non solum omnia illa opera bona, sed etiam omnes pios & liberos voluntatis affectus & conatus, quibus homo aliquid à Deo mereri potest, præuenire.

Quartò, illam gratiam præuenientem purè gratis homini tribui, ac sine vllis meritis ex parte ipsius.

Quintò denique, gratiam illam nihilominus intuitu meritorum Christi Domini hominibus tribui, ideoque gratiam Christi vocari.

SECTIO III.

De varijs humana natura statibus.

Per status humanæ naturæ intelligimus varios modos, quibus se natura humana habuit, aut habere potuit, iuxta diuinæ providentiæ dispositionem in ordine ad finem suum vltimum consequendum.

Hoc posito; quæque præsertim status humanæ naturæ communiter à Theologis dignoscuntur scilicet naturæ puræ, naturæ integræ, innocentia seu iustitiæ originalis, naturæ lapsæ sibi relictae, & naturæ lapsæ reparatæ; quorum vltimus nunc re ipsa existit, tertius initio creationis mundi existit; tres vero alij cum nunquam extiterint aut extituri sint, considerantur vt purè possibiles: de singulis hæc breuiter aliquid annotandum est.

Ac in primis per statum puræ naturæ intelligimus illum, in quo ea solum haberet homo quæ ipsi conaturalia sunt, puta facultates omnes naturales, & concursum

Dei

Dei generalem tam conseruationi, quam operationibus suis naturalibus necessarium, omnes etiam imperfecti-ones & defectus pure naturales; careret vero sicut peccato eiusque omni reatu, sic etiam omni gratia supernaturali, & auxilijs quibusuis etiam naturalis ordinis sibi minime ratione naturæ suæ debitis.

Circa hunc statum igitur dicendum 1. nullum vnquam hominem in puris naturalibus aut creatum fuisse aut extitisse. Est de fide contra Pelagium, qui (vt refert S. Aug. lib. de pec. orig. cap. 13.) existimabat hominem sine virtute aut vitio, sine gratia aut peccato, id est in puris naturalibus fuisse conditum. Verum hic error refelli, & veritas opposita probari facile potest ex ijs quæ dicta sunt tractatu 4. Vbi probatum est, primum hominem in statu gratiæ sanctificantis fuisse conditum, illoque peccante, posteros eius omnes ordinaria generationis viâ propagatos, in peccati originalis reatu concipi; vnde sequitur nullum hominem in puris naturalibus aut creatum esse aut vnquam extitisse.

Dicendum 2. statum illum puræ naturæ licet nunquam extiterit, esse tamen possibilem, Deumque potuisse (si ita illi placuisset) hominem in puris naturalibus creare.

Probatum 1. ex bullâ Pij 5. & Gregorij 13. quæ renouata fuit per Urbanum 8. in bulla quæ incipit (in eminenti) data anno 1641. in qua damnantur hi duo articuli scilicet, *Deum non potuisse talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur, & falsam esse Doctorum sententiam qui dicunt, primum hominem creatum & institutum potuisse à Deo sine iustitia naturali: & quamuis hi duo articuli ita damnati sint in præfatis bullis, vt non sit planè euidens, an ideo quia falsi & hæretici, an verò tantum, quia reuerarij & scandalosi, ac proinde pacis ac vnitatis Ecclesiæ inimici; quouis tamen modo damnati dicantur, certè post Apostolicæ sedis iudicium hæc & aliæ propositiones in illis bullis reprobata, à nullo hodie propugnari possunt, quin se aut veritatis, aut saltem vnitatis, & pacis Ecclesiæ inimicum profiteatur.*

Probatur 2. ex eo, quòd manifestum est Deum potuisse hominem sine peccato, & sine vllò gratiæ dono creare; sine peccato quidem, cum illius author nec sit nec esse possit, sine gratia autem, quia si Deus hoc non posset, sequeretur gratiam illam simul esse & non esse; esset ex hypothesi; non esset, quia hominis naturæ debita esset, quod ipsi gratiæ repugnat, vt patet ex antè dictis:

Obijcies, si Deus posset hominem creare in puris naturalibus, sequeretur illum authorem esse concupiscentiæ, quæ ab Apost. Rom. 7. vocatur peccatum, quia (vt explicat Conc. Trid. sess. 5. can. 5.) ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, ac proinde Deum esse authorem alicuius rei, quæ ad peccatum inclinaret. Resp. Deum esse authorem concupiscentiæ in quantum est author facultatis sensitiuæ in homine, ac propensionis, quam talis facultas habet in bonum sibi connaturale; & hæc propensio dicitur inclinare ad peccatum, non quidem per se, & ex natura sua, sed per accidens quatenus propensio illa in bonum sensibile, rectæ rationis ordini aliquando repugnat voluntatemque ad illius boni sensibilis fructum contra rationis ordinem pellicit: hæc autem lucta partis inferioris in superiorem in puris naturalibus, non fuisse peccati supplicium (vt rectè dicit S. Aug. lib. 3. de libero arbit.) sed proficiendi admonitio, ac perfectionis exordium.

Iam quòd spectat ad alios quatuor status, breuiter dicemus, quòd persistunt naturæ integræ illi intelligimus, in quo pars hominis superior, Deo vt auctori naturæ, ultimoque illius fini subiecta esset, & pars inferior seu sensitiua superiori seu rationi, ita vt licet quantum ex se est, appetitus sensitiuus rationem præuenire & contra illam insurgere posset, impediretur tamen per auxilia quædam naturalis ordinis ipsius hominis naturæ & meritis indebita. Hunc autem statum possibilem esse patet, ex eo quòd nullam secum inuehit contradictionem aut repugnantiam, neque ex parte Dei cuius bonitati maximè conuenit, hominem donis eiusmodi licet indebitis afficere, neque ex parte hominis qui sic ad perfectionem naturæ suæ facilius

compa-

comparandam finemque vltimum sibi connaturalem assequendum iuuaretur.

Status autem innocentia seu iustitia originalis huic integrae naturae statui superaddit gratiam ac reliqua dona supernaturalia, quae homini in prima creatione à Deo collata sunt, de quibus tractatu 4. egimus.

Status naturae lapsae ac sibi relictae ille est, in quem per peccatum primi hominis humana natura decidit, & in quo remansisset nisi per diuinam misericordiam ab illo liberata fuisset. Hunc autem statum possibilem esse hinc patet quod potuisset Deus si voluisset, vniuersae naturae humanae massam in eo peccati & damnationis statu relinquere, in quo per peccatum primi hominis constituta est; vnde, quando de illius per Christi gratiam reparatione scriptura loquitur, dicit factam illam fuisse ex Dei charitate, benignitate, misericordia, &c.

Status denique naturae lapsae & per Christum reparatae ille est, in quo nascimur & in quo per Christi gratiam à peccato liberari, & salutem consequi possumus: in illo autem statu quamuis per baptismum reatus omnis peccati originalis penitus tollatur, remanet nihilominus in baptizatis concupiscentia seu fomes peccati, *Qua cum ad agonem relicta sit (vt loquitur Conc. Trid. Sess. 5. can. 5. nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Iesu gratiam repugnantibus non valet: quin imo, qui legitime certauerit, coronabitur.*

SECTIO IV.

An & quare gratia, qua in statu innocentiae primo homini collata fuit, diuersa sit ab illa qua in statu naturae lapsae confertur.

Certum est. i. gratiam sanctificantem in statu innocentiae fuisse primo homini collatam, siue illam post
Q
creati

creationem acceperit, siue, quod probabilius est, in ea creatus fuerit, vt docet S. Th. 1. p. q. 95. a. 1. de qua re tract. 4. supra cit. egimus.

Certum est 2. gratiæ actualis auxilium aliquod in statu innocentia fuisse homini necessarium, illumque solis arbitrij viribus iuste viuere, & in iustitia perseuere non potuisse. Ita docet passim S. Aug. præsertim lib. de corrept. & gr. c. 11. vbi dicit, primum hominem gratiam habuisse, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset & sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset.

Certum est 3. in pluribus differre gratiã status innocentia, quam aliqui vocant gratiam sanitatis, à gratia status naturæ lapsæ reparata quã vocant medicinalẽ, ac imprimis in eo, quod omnis gratia medicinalis sit ex Christi Domini meritis, gratia vero sanitatis ex illis non sit, si eorum sententia vera sit, qui existimant, Adamo non peccante Filium Dei non fuisse incarnandum.

Deinde in eo, quod gratia medicinalis amplior sit & abundantior, quam gratia sanitatis, iuxta illud Christi Domini S. Ioan. 10. *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant*, vnde Apostolus Rom. 5. dicit, quod *vbi abundauit delictum, superabundauit gratia*; vbi enim grauior est miseria, ibi amplior misericordia; vbi maior inopia, ibi abundantior copia requiritur.

Præterea gratia sanitatis ad id tantum conferebatur, vt homo sanctitatem & innocentiam acceptam conseruaret; gratia verò medicinalis ad hoc, vt tum à variis & grauissimis peccati orig. & act. agitudinibus sanetur, tum vt sanatus à variis periculis (quæ siue interiùs siue exterius incurri possunt) præseruetur, tum etiã, vt in recuperata sanitate & sanctitate proficiat, & vsque in finem perseueret. Hancque tertiam vtriusque gratiæ differentiam fusè explicat S. Aug. lib. cit. de corrept. & gr.

Cum igitur hæc in confesso sint apud omnes, superest adhuc vna difficultas hinc soluenda; an scilicet gratia sanitatis in eo præsertim differat à gratia medicinali, quod gratiæ

gratiæ sa
ro medic
possit. H
uinus in
Conciliij
tura la
illi dist
erat prop
gianism
Verum
dicendis
rum test
nus hoc
remus a
illam, q
ipsi ad a
tem lib
vel dan
lib. 50. h
testate re
quam ip
seducit
consentir
consiliu
diare qu
cup par
scripsit
dixit D
non crea
arbitrio
& S. Ful
inter se
tum prin
mandato
ea libero
ser. 5. in
miam, s

gratiæ sanitatis homo si vellet, dissentire posset, gratiæ ve-
rò medicinali necessario assentiatur, nec ab illa dissentire
possit. Hanc vtriusque illius gratiæ differentiã affert Cal-
uinus in Antidoto Con. Trid. ad sess. 6. vbi in Patres illius
Concilij inuehitur, quòd dicentes hominem in statu na-
turæ lapsæ posse gratiam oblatam abiicere, & can. 4. posse
illi dissentire si velit; gratiæ medicinali tribuerent, quòd
erat proprium gratiæ sanitatis, ipsisque hac de causa l'ela-
gianismi notam inurit.

Verum falsitas huius dogmatis euidenter patebit ex
dicendis infra cap. 2. vnum hic tantum interim aut alte-
rum testimonium S. Augustini (cuius autoritate Calui-
nus hoc suum dogma propugnare maximè conatur) affe-
remus ad probandum ex mente illius S. Patris gratiam
illam, quæ in statu naturæ lapsæ homini tribuitur, nullam
ipsi ad agendum inferre necessitatem, eiusque volunta-
tem liberam, & indifferentem ad consentiendum Deo,
vel dæmoni relinquere; sic igitur loquitur S. ille Pater
lib. 50. homiliarum hom. 12. *Cum per Dei adiutorium in po-
testate tua sit, vtrum consentias diabolo, quare non magis Deo,
quam ipsi obtemperare deliberas? &c. Quare ad peccandum
sedueit Satanas? cum Deus posuerit homini in potestate non
consentire Satanae, &c. Dat quidem ille (diabolus scilicet)
consilium, sed Deo auxiliante nostrum est vel agere, vel repu-
diare quod suggerit. Et hom. 16. in tuo arbitrio Deus posuit
cui pares locum, Deo an Diabolo. Huic veritati sub-
scripsit etiam S. Hieronymus in cap. 49. Isa. cum
dixit Dei vocare est, & nostrum credere; nec statim si nos
non credimus, impotens est Deus, sed potentiam suam nostro
arbitrio derelinquit, ut iuste voluntas premium consequatur.
& S. Fulg. lib. de prædest. & gr. cap. 9. vbi dicit Deum
inter se & homines ita ordinasse, ut vocatione ipsius, bono-
rum principia sumeremus: vocati autem & illuminati viam
mandatorum eius, boni ingenij intelligentiã nosceremus, &
eo libero eligeremus vel relinqueremus arbitrio. S. item Bern.
ser. 5. in quadrag. potest, inquit, inimicus excitare tentationis
mulum, sed in te est, si volueris, dare seu negare consensum.*

Q

Cum

Cum igitur in his S. Augustini aliorumque SS. Patrum testimonijs agatur de homine in statu naturæ lapsæ, de illoque dicatur, quod à Deo adiutus; & auxilio gratiæ præuentus liber remaneat ad obtemperandum Deo vel diabolo, ad consensum tentationi dandum, vel negandum, ad bonum eligendum, vel relinquendum; inde infertur, secundum illorum mentem gratiam medicinalem aequè ac gratiam sanitatis, nullam inferre homini ad agendum necessitatem, illumque, si velit, posse gratiam illam sequi vel abijcere, & illi consentire, vel dissentire; ac proinde fictitiam esse illam differentiam quam Calvinus inter utramque gratiam in odium Conc. Trid. inuehere conatus est.

SECTIO V.

An gratia necessaria sit ad cognoscendum quodlibet verum.

Non agimus hic de necessitate gratiæ habitualis sanctificantis; certum est enim sine illa quodlibet verum cognosci posse, vnde S. Aug. lib. 1. retractat. c. 7. retractat. id, quod dixerat lib. 1. Soliloq. c. 1. Deum non nisi mundos corde verum scire voluisse.

Quæstio igitur intelligi debet de necessitate gratiæ actualis ad cognoscendum quodlibet verum in statu naturæ lapsæ, de quo solo deinceps nobis agendum est: sunt autem veritates quæ ab homine cognosci possunt in duplici differentia, aliæ naturales, quæ vel ex objectis sensibilibus cognosci, vel naturali discursu intelligi possunt; aliæ supernaturales, ad quarum cognitionem neque per objecta sensibilia; neque per naturalem discursum perueniri potest. Rursum utriusque generis veritates sunt vel speculatiuæ vel practicæ; speculatiuæ sunt earum rerum quæ tantummodo cognoscendæ sunt, vt animam hominis esse immortalem; practicæ verò illarum quæ non solum cognoscendæ, sed & faciendæ sunt, vt

virtu-

virtutem esse amplectendam. Hac distinctione supposita
pro quaestionis proposita resolutione

Dicendum 1. quamlibet veritatem speculatiuam natu-
ralem, quae ex effectis aut obiectis sensibilibus deduci-
tur, posse cognosci seorsim ab homine per solas naturae
vires absque vilo speciali gratiae auxilio. Ita S. Thom. 1.2.
q. 109. a. 1. & constat ex eo, quod talis cognitio non su-
perat naturae vires, cum sit de obiecto naturali per media
naturalia cognoscendo; vnde & ipsi Ethnici philosophi
tam multa de rebus creatis perspecta naturaliter habue-
runt, imò & de Deo ipso; iuxta quod dicit Apost. Rom.
1. *inuisibilia Dei per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur.*
Constat praeterea ex eo, quod S. Aug. lib. 1. ad Simplicia-
num q. 2. ait, Deum in eligendis hominibus ad gratiam
salutarem, neque ingenium, neque scientiam, & doctri-
nam attendere; vnde sequitur, scientiam & doctrinam
ante omnem gratiam haberi posse.

Obijcies, multa esse in rebus naturalibus etiam seor-
sim ac distributiue sumptis, quae à nobis cognosci neque-
unt v. g. quanam sint vltima rerum differentiae, & simi-
lia. Resp. quam plurima ex ijs non cognoscere vera de
facto, quia eorum proprietates, vel effectus aliquando
non satis apparent; nos verò in conclusione egimus, non
de quibuscunque veritatibus naturalibus, sed de ijs dun-
taxat, quae ex effectis & obiectis sensibilibus deducun-
tur. Adde etiam multa ex ijs naturaliter sciri posse, quae
tamen non cognoscuntur, quia non satis diligenter in-
vestigantur; & etiam multa sciri à quibusdam, quae ta-
men putantur esse adhuc incognita.

Instabis, in Conc. Arau. 2. can. 9. dici, diuini mune-
ris esse cognoscere veritatem. Resp. Conc. ibi loqui de
cognitione supernaturali, quae conferat ad veram, & chri-
stianam pietatem, vt patet ex canonibus praecedentibus
& consequentibus, non verò de naturali, de qua sola hinc
quaestio est.

Dicendum 2. veritates speculatiuas supernaturales
non posse naturaliter ab homine cognosci, sed tantum
per specialem gratiam ac reuelationem Dei. Pro-

Probatur 1. ex scriptura : 1. Cor. 7. *Misericordiam confectus à Domino, ut scilicet fidelis, unde S. Aug. lib. de gr. & libero arbr. c. 7. colligit ipsam fidem non haberi nisi Deo miserante & c. 14. ex ijs verbis Apostoli ad Philipp. 1. *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo passamini; ex quibus verbis idem S. Aug. sup. recte infert, Dei donum esse æquè in eum credenti ac pro eo pati.**

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. can. 3. vbi dicitur anathema ei, qui asseruerit hominem posse sine præueniente Spiritu Sancti inspiratione, & adiutorio credere, sicut oportet.

Porro ex ijs vltimis Concilij verbis colligitur, posse quidem hominem per solas naturæ vires assentiri veritatibus fidei sibi exterius propositis assensu quodam opinatio, ita vt ratio propter quam illis assentitur non sit diuina reuelatio, sed motuum aliquod probabile, vt in hæreticis contingere cernimus, quorum hic assentiendi modus proprius est: at verò iisdem veritatibus assentiri non posse sicut oportet, id est assensu certo, & infallibili autoritate Dei reuelantis innixio, sine ipsius diuina gratiæ auxilio speciali.

Dicendum 3. hominem non posse per proprias vires vllam veritatem practicam supernaturalem cognoscere, posse tamen aliquas practicas naturales, licet non omnes. Assertio constat tribus partibus: 1. satis constat ex ijs, quæ pro secunda conclusione iam diximus, & confirmari potest ex Conc. Milenit. seu Carthag. can. 4. vbi dicitur, *donum Dei esse scire, quid facere debeamus*, supple ad vitam æternam consequendam, de qua ibi loquitur Conc.

Secunda assertionis pars probatur 1. ex Apost. Rom. 1. vbi dicit Philoſophos inexcusabiles fuisse, quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, unde sequitur, illos non tantum speculatiuè cognouisse, vnum esse Deum sed & practice, illum esse glorificandum & colendum, aliàs si hoc inuincibiliter ignorassent, fuissent excusabiles; cum ad culpam non deputeretur (iuxta

(iuxta S. Ignorat præceptum scripturam

Tertium mem occurr bus pan bus tan nit, sen licet al menti & obnu bus iux incerta p grauat a cogitante

An

Va Qu hor aut face

Dicer auxilio quod ac de fide c

Proba quod ser in vobis

nia pro c sim in li conscrip Proba

(iuxta S. Aug. lib. 3. de lib. arb. c. 18.) quod quis inuitus ignorat. Probat 2. ex eodem S. Aug. in Ps. 57. vbi dicit præceptum illud nostris cordibus ipsa veritatis manu inscriptum esse, *Quod tibi fieri non vis, alteri ne faceris.*

Tertia denique pars assertionis constat, tum ex humana mentis imbecillitate ac difficultate, quæ plerumque occurrit ad discernendum bonum à malo in multis casibus particularibus; tum ex contrarijs passionibus; quibus tanquam nubibus mens obscuratur; sæpe enim euenit, sentientem appetitum in obiectum sibi conueniens, licet aliunde à rectorationis ordine alienum, vehementi motu abripi; vnde sequitur, mentis languor & obnubilatio, exhaustis perfermitis æstum animæ viribus iuxta illud Sap. 9. *Cogitationes mortalium timida, & incerta prouidentia nostra, corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.*

SECTIO VI.

An possit homo velle, aut facere bonum aliquod sine gratia.

Questio intelligenda est non de gratia habituali de qua sequenti sect. agetur; sed de actuali; an scilicet homo bonum aliquod opus sine illius auxilio velle aut facere possit Pro cuius resolutione

Dicendum 1. Neminem sine speciali diuina gratia auxilio posse velle, aut perficere bonum aliquod opus, quod ad salutem æternam consequendam conferat. Est de fide contra Pelagianos.

Probat 1. ex scriptura: 1. Cor. 15. *Gratiâ Dei sum id quod sum*: Ephel. 2. *Gratiâ estis saluati* Philipp. 1. *Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet.* Plura alia scripturæ testimonia pro confirmatione illius veritatis videri possunt passim in libris S. Hier. ac S. Aug. contra præfatos hæreticos conscriptis.

Probat 2. ex Conc. Melcuit. Carthag. Araus. & ex Summis

Summis Pontificibus Innocentio, Zosimo, Coelestino, & Gelasio, quorum auctoritates fusè retulimus supra sect. 2. & præterea ex Conc. Trid. sess. 6. can. 1. 2. & 3. vbi anathema profertur in eum, qui dixerit, hominem posse sine Christi gratiâ iustè viuere, ac vitam æternam promereri.

Probatur 3. hac ratione, qua vtitur S. ¹ hom. 1. 2. q. 109. a. 5. quia actus perducentes ad finem, ipsi fini proportionati esse debent; atqui vita æterna est finis excedens naturæ humanæ proportionem: ergo ad eam perducentes ipsius naturæ proportionem excedere debent, præindeque solis illius viribus sine diuinæ gratiæ auxilio fieri nequeunt.

Dicendū 2. probabile esse, quòd homo per proprias arbitrij vires cū solo generali Dei concursu sine vllò gratiæ actualis auxilio, aliquod bonum opus morale (quod tamē nihil ad æternæ vitæ meritum conferat) perficere possit: probabilius tamen esse, quòd non possit, sed quòd ad perficiendum quodcunque opus, quòd sit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione obiecti, quàm finis & circumstantiarum, aliquo diuinæ gratiæ auxilio indigeat.

Hæc assertio duas habet partes, in 1. dicimus probabile esse, quòd homo per proprias arbitrij vires possit aliquod opus bonum moraliter exercere, quia multi graues authores existimant, vt Magister sentent. in 2. dist. 26. c. vlt. S. Bonau. Scot. Durand. Caiet. Bellarm. Suar. Gamach, & alij plures; idque probant varijs tum authoritatibus, tum rationibus, quæ apud illos videri possunt.

In 2. verò assertionis parte dicimus probabilius esse, hominem in statu naturæ lapsæ nullum opus ex omni parte moraliter bonum posse reipsa efficere cum solo generali Dei concursu sine speciali aliquo gratiæ auxilio. Ita Greg. Arimin. Hisp. Capr. Pet. Sorus, & plures alij quos citat, & sequitur Vasq. disp. 190.

Probatur 1. ex scriptura: S. Ioan. 15. vbi Christus Dominus dicit, *Sine me nihil potestis facere*, in quæ verba S. Aug. tract. 81. in Ioan. *Sine ergo parum, inquit, sine multum,*

sine

sine illo fieri non potest sine quo nihil fieri potest: & 2. Cor. 3. non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est: atqui nullum prorsus moraliter bonum fieri potest nisi bona aliqua cogitatio præcedat.

Probat 2. ex Cœlestino Papa ex epist. supra cit. ad Episcopos Galliarum can. 9. vbi ait omnem sanctam cogitationem, pium consilium, omnemque bonæ voluntatis motum ex Deo esse: & ex Conc. Araus. 2. can. 22. vbi dicitur quod nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum.

Probat 3. ex S. Ambr. lib. 1. de vocat. gent. cap. 3. vbi dicit quod, si Deus non operatur in nobis, nullius possumus participes esse virtutis; & cap. 9. dicit, quod omne verbum bonum, & omne opus sanctum subministratio sit Spiritus Sancti, sine quo nihil rectè agatur: & ex S. Aug. serm. 13. de verbis Apost. vbi loquens de auxilio gratiæ Dei, *Propterea, inquit, si defuerit, nihil boni agere poterit, agit quidem illo non adiuvante libera voluntate, sed male.*

Probat 4. autoritatè S. Doctoris quæst. 24. de veritate art. 14. vbi postquam dixit, sine gratia habituali fieri posse aliquod virtutis opus, statim adiungit, *Sed si velimus gratiam Dei dicere non aliquid habituale donum; sed ipsam misericordiam Dei, per quam interior motus mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominum salutem, sic nec ullum bonum potest homo facere sine gratia Dei;* & 1. 2. quæst. 109. a. 2. dicit, hominem posse quidem etiam in statu naturæ corruptæ per virtutem suam naturalem aliquod bonum particulare agere, sicut ædificare domos, plantare vineas, & alia eiusmodi, non tamen totum bonum sibi connaturale, ita quod in nullo deficiat.

Probat denique hac ratione deducta ex ijs quæ S. Doctor dixit, tum in corpore art. tum in resp. ad 1. nullum vnquam opus bonum morale homo deliberatè vult aut facit, quin aliqua præcedat deliberatio rationis, quæ semper ex aliqua prima cogitatione indeliberata pendet, quæ nisi occurrat, nunquam de tali bono faciendo deliberabit, nec proinde illud vnquam faciet; vnde Aristoteles

teles à S. Doctore ibid. cit. dicit, initium bonæ consultationis esse à bona fortuna, id est, non procedere ab ipso hominis deliberata voluntate: quod igitur talis ante omnem deliberationem in mente hominis exoritur cogitatio, qua moueatur eius voluntas ad aliquod bonum faciendum, ab eius electione non pendet, neque id esse præstare potest; *nemo enim* (vt ait S. Aug. lib. de Spiritu & litt. c. 33.) *habet in potestate, quid ei veniat in mentem* unde sequitur, illud speciali diuinæ providentiæ ordinationi ascribendum esse, respectu cuius nihil fortuito & indeliberatè accidere potest, proindeque quoties aliquis bonum aliquod opus vult aut exequitur, illius initium speciali diuinæ beneficentiæ auxilio semper ascribere tenetur; quòd quidem auxilium cum aliàs sit ipsi indebitum, neque vlla possit afferri ratio, cur hanc potius quàm aliam cogitationem eius menti Deus immittere teneatur, rectè ac meritò gratiarum seu gratiæ diuinæ auxilium dici debet.

Confirmatur ex eo, quòd rectè à Deo per Christi mèrita petimus, aut petere possumus gratiam ad quoduis etiam minimum opus virtutis moralis exercendum; item rectè ipsi Deo gratias agimus pro singulis virtutum moralium actibus per nos exercitis; atqui vt dicit S. Aug. epist. 107. *Prorsus non oramus Deum sed orare fingimus, si nos ipsos non illum credimus facere quod oramus; prorsus non agimus gratias Deo, sed agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsam fasere non putamus.*

Obijcies illud Apost. Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legi sunt, faciunt.* Resp. varias esse huius dicti Apostolici interpretationes; ac verissimam omnium illam videri quam profert S. Aug. lib. de Spiritu & litt. c. 26. S. Prosper, lib. cont. Collat. c. 22. S. Fulgent. lib. de Incarn. c. 25. S. Thoma. in illum locum & alij, Apostolum ibi loqui de gentilibus veri Dei cultoribus, & absque circumcisione alijsque scriptæ legis ceremonijs bene operantibus, ac diuinam legem seruantibus ex vera fide in Deum & auxilio gratiæ, quales fuerunt

runt Melchisedech, Iob, & alij: quod autem eos, dicit Apostolus, naturaliter ea, quæ legis sunt, facere, vult tantum illos id facere sine vlla lege scripta, qualis data fuerat Iudæis, & propter quam se tantopere supra cæteras gentes efferebant; sed cum sola lege naturæ, quæ tamen non exeludebat, imò ad sui obseruantiam diuinæ gratiæ auxilium requirebat.

Ex dictis colliges, quòd sicut sine diuinæ gratiæ auxilio non potest homo vllum opus bonum facere; sic etiam illum nullam tentationem (quæ vera tentatio sit) posse perfectè, & per aliquod motiuum moraliter bonum superare, cum vtrobique sit par ratio; poterit quidem sine gratia tentationi alicui leuiori contentum denegare, eique resistere ex motiuo aliquo indifferenti v. g. illicitam aliquam voluptatem repudiare ex motiuo honesto & bono sine gratia nusquam poterit, quia motiuum illud bonum cuiuscunque virtutis sit, semper bonam aliquam cogitationem diuinitus immisissam præsupponit, vt ex supra dictis constat.

SECTIO VII.

An possit homo sine gratia habituali bonum aliquod opus exercere.

Questionis sensus est, an sicut actualis gratia, sic etiam habitualis ad quodlibet opus bonum exercendum necessaria sit, ac proinde an homo illà priuatus & in statu peccati mortalis existens, cum solo gratiæ actualis auxilio aliquod opus moraliter bonum exercere possit, siue opus illud sit quocunque modo æternæ vitæ meritorium, siue non sit (de qua re agetur cap. 4.) Pro cuius resolutione

Dicendum est, posse aliquod opus moraliter bonum fieri sine gratia sanctificante, seu hominem in statu peccati

peccati mortalis posse aliquos actus moraliter bonos exercere.

Huic veritati, quæ de fide est, opponitur error Ioann. Hus, qui (vt refertur in Conc. Constant. sess. 15.) asserbat extra statum gratiæ sanctificantis nullum opus bonum fieri posse, & omnia peccatorum opera esse peccata, quem etiam errorem secutus est Calvinus lib. 2. instit. 3. & Michael Bajus qui articulo 35. ex ijs qui damnati sunt in bulla superius relata, dixit *Omne quod agit peccator aut seruus peccati, peccatum esse.*

Refellitur hic error, & opposita veritas probatur 1. ex scriptura: S. Luc. 11. vbi Christus Dominus alloquitur Phariseos, quos ibidem dicit rapinâ & iniquitate plenos esse; *Verumtamen, inquit, quod superest date el. elemosynam: ecce omnia munda sunt vobis, & eodem cap. dicit Christus, petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis:* quod autem illic non tantum iustos sed etiam peccatores alloquatur, constat ex ijs, quæ subiungit, *Si ergo vos, cum sitis mali, petitis bona data dare filijs vestris, &c.* Et cap. 13. Publicanus percussus pectus suum & orans, iustificationem impetrat.

Probatur 2. ex Conc. Constant. in quo prædictus error damnatus est, & ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. vbi enumerantur varij actus virtutum, qui ab homine in peccato mortali existente ex diuinæ gratiæ auxilio exercentur, vt fidei, timoris, spei, &c. quibus peccator ad iustificationem recipiendam se disponit.

Probatur 3. ex S. Aug. epist. 105. vbi in peccatoribus ante iustificationem agnoscit virtutem & meritum fidei, *nec ipsa (inquit) remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est meritum fidei.*

Probatur 4. ex eo, quod multa sunt opera virtutum, puta religionis, temperantiæ, &c. ad quæ exercenda etiam peccatores legibus Ecclesiasticis obligantur, v. g. ad Missam diebus festiuis audiendam, ad ieiunium certis diebus seruandum; &c. nec tamen legimus, Ecclesiam v. l. lo canone aut lege, eiusmodi hominibus in peccato mor-

tali existentibus iniunxisse, vt, antequam Missæ celebra-
 tioni intersint, aut ieiunij obseruationem inchoent, de
 peccatis suis confiteantur, aut saltem perfecto contritio-
 nis actu doleant, sicut iniunxit ijs, qui sacram Eucharis-
 tiam, aut alia sacramenta essent suscepturi, vel eadem
 confecturi, aut alijs ministraturi; quòd tamen haud du-
 biè fecisset, si nullum opus virtutis moraliter bonum à
 peccatoribus exerceri posse existimasset.

Obijcies, II. cap. i. dici sacrificia, & quæcunque alia
 opera religionis à peccatoribus exercita, esse Deo exosa
 & abominanda. Resp. non ideo præcise opera illa Iudæo-
 rum fuisse Deo exosa, quia ipsi Iudæi peccatores essent,
 sed quia illa ex praua intentione, & cum alijs vitiosis
 circumstantijs exercebant, vt patet ex his verbis quæ im-
 mediatè sequuntur; *Manus enim vestra plene sunt sanguine,
 & in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.*

Quæres, an sicut absque gratia sanctificante potest ho-
 mo aliquod bonum opus exercere, sic etiam possit sine
 illa omnia diuinæ legis præcepta seruare. Resp. si de præ-
 ceptis illis quæstio sit, quæ ad actus aliquos supernatura-
 les exercendos obligant, quamuis aliqua eorum sine
 gratia sanctificante impleri possint, omnia tamen & sin-
 gula non posse; cum aliqua ex ijs sint, quorum observa-
 tio gratiam sanctificantem in homine præsupponit, quale
 est præceptum de Eucharistia dignè sumenda; quòd si de
 præceptis solius legis naturalis quæstio intelligatur, di-
 cendum est quòd, quamuis ad obseruationem cuiuslibet
 illorum diuini sumpti, gratia sanctificans minimè re-
 quiratur; sine illa tamen omnia legis naturalis præcepta
 collectiue sumpta saltem tempore aliquo diuturno ser-
 uari non posse, proindeque hominem in statu peccati
 mortalis diu subsistere non posse, quin in alia peccata di-
 labatur. Ita S. Thom. cit. quæst. 109. a. 4. & 8. vbi dicit
 hominem non posse seruare totam legem sine gratia ha-
 bituali sanante seu sanctificante; & probatur ex eo, quòd
 dicit Apost. Rom. 2. *Non auditores legis iusti sunt apud Deum,
 sed factores legis iustificabuntur,* quæ Apost. verba S. Aug.
 lib.

lib. de Spirit. & litt. c. 26. sic intelligenda esse dicit, *sciamus aliter eos non esse factores legis nisi iustificentur; ut non iustificatio factoribus accedat, sed ut factores legis, iustificatio precedat.*

Huius autem rei ratio alia non est, quàm quòd, si peccator in illo peccati mortalis statu auxilijs gratiæ actualis, quæ nulli vnquam defunt, fideliter cooperetur, ad vincendas tentationes quæ occurrunt, & exercenda opera bona moralia, quorum sese offert occasio, Deus pro sua ineffabili bonitate abundantiora illi gratiæ suæ præstabit auxilia, in eoque veræ compunctionis spiritum excitabit, qui secum gratiam sanctificantem, vel per altissimi sacramenti susceptionem, vel extra sacramentum afferet; vnde infertur, neminem esse, qui notabili aliquo tempore torpescat in statu peccati mortalis, & non incidat in nouum aliquod mortale peccatum. Si enim per illud tempus internis gratiæ auxilijs sibi à Deo ad seruanda omnia legis diuinæ præcepta, & ad superandas tentationes occurrentes oblati fideliter cooperaretur, Deus haud dubiè prædictum illi compunctionis spiritum immitteret iuxta suauem misericordiæ suæ dispositionem, quo efficaciter excitatus, à peccato tandem resurgeret, & gratiam sanctificantem consequeretur.

SECTIO VIII.

An possit sine fide aliquod opus moraliter bonum exerceri.

Questionis sensus est, an sicut sine gratia sanctificante, sic etiam sine vlla fide supernaturali siue habituali siue actuali, possit aliquod opus moraliter bonum exerceri, id est an infidelis, siue hæreticus siue Ethnicus aliquod opus moraliter bonum facere possit. Pro cuius resolutione

Dicendum est, posse infideles opera aliqua moraliter bona exercere. Ita S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 4.

Probatur 1. ex scriptura, in qua laudantur aliqua opera infidelium tanquam bona, vt Exod. 1. laudantur obstetrices Aegyptiorum, quod Hebraeorum masculis contra iniustum regis edictum peperissent: & Act. 10. Cornel. centurio adhuc infidelis existens (vt obseruat S. Thomas supra) dicitur fecisse eleemosynas, & orationes obtulisse, quae acceptae Deo fuerunt.

Probatur 2. ex S. Chrysof. hom. de fide & lege naturae, vbi dicit multos qui Deum ignorant, bonis operibus florere, quamuis haec opera ad salutem promerendam non sint ipsis utilia: & ex S. Hieron. in cap. 1. ad Galat. vbi dicit multos absque fide & Euangelio Christi, multa salubriter & sanctè perficere, v. g. parentibus obsequi, inopi manum porrigere, &c. Item ex S. Aug. lib. de Spiritu. & litt. cap. 26. vbi dicit, quod impiorum, Deum verum neque veraciter, neque iuste colentium, quadam tamen facta, vel legimus, vel nouimus, vel audiuimus, quae secundum iustitiam regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito rectè laudamus; & lib. 5. de ciuit. cap. 15. dicit, Deum Romanis tam amplum Imperium dedisse in remunerationem bonarum virtutum, quae in ipsis erant: & epist. 130. de Polemone loquens, quem dicit exhortatione Xenocratis ex luxurioso continentem esse factum, *Quaquam ergo (inquit) non fuerit Deo acquisitus, sed tantum à dominatis luxuria liberatus; tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed diuino (& quibusdam interiectis) Polemo ergo si ex luxurioso continens factus, ita sciret, cuius esset hoc donum, ut cum abiectis superstitionibus coleret, non solum continens, sed & veraciter sapiens, & salubriter religiosus existeret.*

Neque dicas, his & similibus locis apud S. Augustinum agi de operibus infidelium, quae fuerunt quidem bona ex obiecto, seu (vt ipse loquitur) ex officio, sed non ex fine; Resp. enim opera illa, quae vt bona referuntur, & laudantur à S. Augustino cit. locis, fuisse bona non tantum ex obiecto & officio; sed etiam ex fine; alioquin si mala fuissent ex fine, seu si ob prauum aliquem finem facta fuissent,

R

sent,

sent, simpliciter, & absolute mala fuissent, adeoque peccata; unde sequeretur, Deum peccata remunerare, ad peccata facienda iuuare, peccata esse dona Dei; quod absurdum est, & nullatenus dici debet.

Obijcies 1. illud Apostoli Rom 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Resp. per fidem hoc loco non intelligi fidem Theologicam; sed dictamen conscientie, vt ex contextu verborum Apostoli euidenter est; ibi enim agit de nouis Christianis, qui conscientia reclamante cibos manducabant, quos yetitos credebant, quia in lege Mosaiica vetiti erant, illosque monet conscientiam illam erroneam deponere, alias si dum illis vescuntur, credant sibi hoc licitum non esse, dicit illos peccatum committere, quia omne quod fit contra conscientie persuasionem, peccatum est.

Obijcies 2. S. Augustinum varijs in locis aperte docere ab infidelibus nulla opera bona prestari. Resp. illis in locis S. illum Patrem velle tantum, quod infideles raro exerceant opera, quae vere bona sint, propter defectum intentionis, quae in illis vt plurimum praua erat, ac vitiosa; quamuis alioquin ex auxilio gratiae diuinae qua excitabantur, recta esse potuissent; vnde lib. de Spir. & litt. c. 27. loquens de gentilijs dicit quod *si discuntur quo sine fiant, vix inuenientur, qui iustitiae debitam laudem mereantur;* vbi particula (*vix*) indicat aliqua infidelium opera quamuis rarissime, ex recta intentione processisse; vel si absolute aliquando neget ab infidelibus opera vlla bona exerceri, illum intelligi debere de operibus bonis aeternae vitae meritorijs; vnde lib. 4. cont. Iulianum cap. 3. Scito, inquit, *nos illud tantum dicere bonum hominis, per quod solum potest ad aeternam Dei donum regnumque perducere.*

Obijcies 3. ex ante dictis constare, nullum opus moraliter bonum sine diuinae gratiae auxilio fieri posse; atqui nullum gratiae diuinae auxilium in infidelibus ante fidei perceptionem reperitur. Resp. falsum esse, nullum gratiae auxilium infidelibus dari ante fidem; docet enim aperte S. Aug. lib. 1. de grat. Christi cap. 24. Regem Assuerum infide-

infidelem peculiari gratiæ diuinæ auxilio excitatum fuisse ac adiutum, vt furorem deponeret, & mansuetudinem sectaretur; & supra ex eodem S. Patre vidimus Polemonem infidelem, dono diuinæ gratiæ ex luxurioso continentem esse factum; & cap. seq. probabitur, omnibus omnino hominibus, ac proinde etiam infidelibus antiquam fidem recipiant, imò etsi nunquam illam recipiant, gratias ex Christi Domini meritis dari ad salutem sufficientes.

SECTIO IX.

An homo in gratia habitualis sanctificantis statu, indigeat aliquo gratia actualis auxilio ad operandum bonum, & ad finalem perseverantiam consequendam.

Questionis sensus est, an homo in gratiæ habitualis sanctificantis statu constitutus, præter habitus supernaturales fidei, spei, & charitatis, aliarumque virtutum, quæ ipsam gratiam sanctificantem comitantur (vt dicitur infra) indigeat aliquo gratiæ actualis auxilio, vt possit bonum operari, tentationes occurrentes superare, & in illo gratiæ sanctificantis statu vsque ad finem vitæ perseverare. Pro cuius resolutione

Dicendum r. hominem iustum seu gratiâ sanctificante præditum, non posse absque nouo gratiæ actualis auxilio opera exercere æternæ vitæ meritoria. Ita S. Thom. q. 109. a. 9.

Probatur r. ex Conc. Araus. 2. can. 10. vbi dicitur, baptizatos omnes acceptâ per baptismum gratiâ posse quidem, & debere ea, quæ ad salutem pertinent, adimplere, sed Christo auxiliante, & cooperante; & ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. vbi dicitur, Christum Iesum tanquam caput in membra, & tanquam vitem in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influere; quæ virtus bona

eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur; hæc autem saltem de iustorum operibus æternæ vitæ meritorijs intelligi debent.

Probat 2. ex S. Aug. lib. de grat. & libero arbit. c. 6. vbi sic loquitur, *Necessarium est homini, ut gratia Dei non solum iustificetur impius, id est ex impio fiat iustus, cum redduntur ei bona pro malis; sed etiam cum fuerit iam iustificatus ex fide ut ambulet cum illo gratia, & incumbat super ipsam, ut cadat.*

Probat 3. ex eo, quod habitus non mouent potentiam, nec illam ad operandum iuuant, nisi prius ab ipsa potentia applicentur ad operandum; naturalis autem potentia hominis non potest per seipsam habitum supernaturalem applicare ad operandum, nisi ipsa prius excitetur à Deo; cum initium omnis boni operis ex Deo sit, ut ex antè dictis constat.

Dicendum 2. neque etiam posse hominem in statu gratiæ sanctificantis existentem, vllum cuiuscunque virtutis opus bonum exercere absque aliquo gratiæ actualis auxilio. Ita S. Thom. loco cit.

Probat 1. ex can. 9. supra cit. Conc. Araus. vbi dicitur, quod quoties bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum ut operemur operatur; & can. 10. dicit adiutorium Dei, etiam renatis ac sanctis, esse semper implorandum.

Probat 2. eadem ratione qua supra sect. 6. ostendimus, non posse hominem ex solis naturæ viribus sine gratiæ actualis auxilio vllum opus moraliter bonum exercere; ratio enim illa id æque probat de homine in statu gratiæ sanctificantis existente; cum in tali statu nullum virtutis actum possit exercere, nisi tales in eius mente orientantur cogitationes, quibus moueatur voluntas ad illius virtutis actum exercendum: hæc autem cogitationes cum omnem deliberationem præueniant, ex sola Dei misericordia prouenire censendæ sunt, ac proinde Christi Domini gratiæ ascribi debent.

Dicendum 3. non posse hominem in statu gratiæ vsque

in vita
tæ aus
dictis;
lam te
cere pe
tæ au
ueran
exerci
occurr
6. cap.
rit, iust
tia per
Papa in
baptism
bols in si
am bon
Hier. e
verbis;
nisi semp
sus peto
in dand
Dice
tam iust
lum spe
dum ne
minem
sed non
miseric
hatur, &
singular
Sap. 4
filiis acc
Ihu: p
tatem.
Qua
possit e
nialia d
na vi

in vita sua finem perseverare absque speciali diuinæ gratiæ auxilio. Ita S. Thom. supra a. 10. Et constat ex antè dictis; cum enim homo sine auxilio gratiæ actualis nullam tentationem vincere, nec vllum bonum opus exercere possit, à fortiori sequitur, nec posse sine speciali gratiæ auxilio in accepta iustitia vsque in vita finem perseverare; cum perseverantia illa obtineri nequeat, nisi per exercitium bonorum operum, & victoriam tentationum occurrentium, vt fuse docet, & explicat Conc. Trid. sess. 6. cap. 13. & can. 22. anathema profert in eum qui dixerit, iustificatum sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse; & eodem sensu dixit Cœlestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliæ can. 6. *Neminem etiam baptismatis gratiæ renouatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, nisi per quotidianum Dei adiutorium perseverantiam bonæ conversationis accipiat;* quod optime explicat S. Hier. epist. ad Cresiphontem aduersus Pelag. cap. 3. his verbis, *Non sufficit mihi quod semel gratiam mihi donauit, nisi semper donauerit: peto vt accipiam, & cum accepero rursus peto: auarus sum ad accipienda Dei beneficia; nec ille deficit in dando; nec ego satior in accipiendo.*

Dices, contingere posse vt aliquis statim post acceptam iustificationem ex hac vita decedat, in quo casu nullum speciale gratiæ actualis auxilium illi ad perseverandum necessarium est. Resp. in tali casu posse quidem hominem perseverare absque nouo gratiæ actualis auxilio, sed non sine nouo, & indebito fauore ac dono diuinæ misericordiz; quo fit, vt ex hac vita in eo statu subtrahatur, & ex varijs & maximis salutis amittendæ periculis singulari Dei beneficentia eruatur, iuxta quod dicitur Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne filio deciperet animam illius &c. Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.*

Quares, an homo in gratia sanctificante constitutus, possit cum auxilio gratiæ omnia, & singula peccata venialia deuitare. Resp. in primis certum esse, quodlibet

R 3

peccatum

peccatum veniale diuini sumptum, posse ab homine iusto cum ordinario gratiæ auxilio deuitari; posse item tot, & tanta, tamque specialia gratiæ auxilia homini iusto à Deo communicari, vt eorum beneficio vitam ab omni prorsus veniali peccato immunem ducat; hoc enim re ipsa factum esse in sanctissima Virgine Maria vniuersa tenet Ecclesia, vt patet ex Conc. Trid. sess. 6. can. 23. Quod si quæstio sit, an homo iustus cum illis gratiæ auxilijs, quæ communiter iustis dantur, omnia & singula peccata venialia per totum vitam tempus euitare possit? Resp. non possit; hoc enim expressè definitum est in cit. canone 23. Conc. Trid. in quo damnatur, qui dixerit, hominem iustificatum posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio. Id etiam probat S. Aug. epist. 89. quæst. 1. ex his orationis Dominicae verbis, (*dimitte nobis debita nostra*) *Omni*bus enim (inquit) necessaria est Oratio Dominica, quam etiam ipsis Apostoli sine Dominus dedit, vt unusquisque Deo dicat, *dimitte nobis debita nostra*; cui enim hæc in oratione verba necessaria non fuerint, ipse hic sine peccato vivere pronuntiandus est, quales si aliqui futuri Dominus prouideret, meliores utique quam extiterunt sine Apostoli, aliam orationem illos doceret.

CAPVT II.

De gratia sufficienti.

SECTIO I.

Quid sit gratia proueniens, excitans, & operans.

AD faciliorem eorum, quæ de gratia sufficienti dicturi sumus intelligentiam, prius hic explicanda sunt variaz species, seu acceptiones ipsius gratiæ actualis.

Alia siquidem est gratia excitans, alia adiuuans: vtri-
usque mentio fit Apoc. 3. *Ecce sto ad ostium, & pulso: (en
gratia excitans) si quis audierit vocem meam, & aperuerit mi-
hi ianuam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse me-
cum. (en gratia adiuuans)* Et in Conc. Trid. sess. 6. cap. 5.
*Ut qui per peccata à Deo aucterati erant, per eius excitantem, atque
adiuuantem gratiam ad conuertendum se ad suam ipsorum iusti-
ficationem, eidem gratis liberè assentiendo, & cooperando, dispo-
nantur.*

Alia item gratia operans, alia cooperans: de operante
loquitur Apostolus Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis
& illis velle, & perficere: de cooperante 1. Cor. 15. Abundanti-
us illis omnibus laboravi: non ego autem sed gratia Dei mecum.*
De vtraque loquitur S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 17.
*Deus, inquit, cooperando, in nobis perficit, quod operando in-
cepit: (& paulò post.) sine illo enim vel operante vel velimus,
vel cooperante, cum volumus, ad bona pietatis opera nihil vale-
mus.*

Alia denique gratia præueniens, comitans, & subse-
quens: de præueniente dicitur Psal. 58. *Misericordia eius
præueniet me: de comitante Psal. 72. Tenuisti manum dexte-
ram meam; & in voluntate tua deduxisti me: de subsequente
vero Psal. 22. Misericordia tua subsequetur me omnibus die-
bus vite mee:* de his etiam tribus mentio fit in Conc.
Trid. sess. 6. cap. 16. vbi dicitur, Christum Dominum in
ipso iustificatos iugiter virtutem influere, quæ virtus bo-
na illorum opera semper antecedit, & comitatur, & sub-
sequitur.

Iam vt aliquid de singulis dicamus: gratia excitans
(quæ eadem est cum præueniente, & operante, vt rectè
obseruat Gamach. in 1. 2. ad quæst. 111. cap. 3. & ratione
tantùm ab illis distinguitur) nihil est aliud, quàm motus
aliquis bonus tam intellectus, quàm voluntatis, in nobis
à Deo sine nobis productus, quo nos excitat vel ad bo-
num liberè prosequendum, vel ad malum fugiendum.

Dicitur in primis motus; quia non consistit in dono
ullo habituali; sed in auxilio aliquo actuali, vt con-

stat ex antè dictis, & ex dicendis adhuc patebit.

Dicitur, motus intellectus; quia consistit in pia cogitatione & illustratione intellectus, quod constat ex Conc. Arauf. 2. can. 7. & Trid. sess. 6. cap. 5. vbi gratia illa (de qua nunc loquimur) vocatur, illuminatio.

Dicitur præterea, motus voluntatis; illa enim gratia excitans comprehendit non tantum sanctas cogitationes, & illustrationes intellectus; sed etiam repentinos, & indeliberatos motus voluntatis, puta delectationis, timoris, & similes: vnde dicitur in Concilio Arauficano, can. 7. Spiritum Sanctum dare suauitatem in credendo, & consentiendo veritati.

Dicitur etiam, motus illos intellectus, & voluntatis in nobis à Deo produci; quia Deus illos in nobis efficit, idque non solum quatenus in eos influit per veram actionem physicam; verum etiam, quia soli Deo eiusque gratuitae misericordiae tribuendum est, quod in nobis exorti sint, cum in nostra potestate non fuerit ut orirentur, vt constat ex ijs, quæ capite præcedenti dicta sunt; vnde S. August. lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. *Vocantur Deo rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis verò tribui non potest, quod vocatur.*

Dicitur denique, præfatos motus in nobis sine nobis fieri, quia, quamuis fiant in nobis physicè & vitaliter in eos influentibus in genere causæ efficientis (quod constat ex eo, quod eiusmodi gratiæ excitantis motus passim in scripturis, & apud SS. Patres exprimentur per actus vitales intellectus, & voluntatis) fiunt tamen sine nobis liberè operantibus, cum omnem deliberationem, ac libertatis usum præueniant, vt patet ex antè dictis, & ex ipsamet experientia, quæ constat in nostra potestate non esse, vt hi motus in nobis vel oriantur, vel non oriantur; licet postquam exorti sunt, liberum nobis sit, ipsos vel continuare, vel interrompere; *Nemo (inquit S. Aug. lib. de Spir. & litt.) habet in potestate, quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire, voluntatis est.*

Ex dictis patet, quæ ratione eadè gr. dicatur præueniens,

excitans

excitans, & operans: dicitur enim præueniens, quatenus non solum omne meritum nostrum, sed etiam omnem libertatis usum præuenit: dicitur excitans, quatenus potentias animæ nostræ excitat, & per modum suasionis impellit ad bonum, vel retrahit a malo; unde S. Aug. lib. de Spir. & lit. cap. 34. *Suasione*, inquit, agit Deus ut velimus, & ut credamus. Dicitur denique operans, quatenus operatur in nobis ut velimus, seu consentiamus, inclinando & mouendo voluntatem ad volendum, & consentiendum, sine re ipsa consensum obtineat siue non; qui enim alteri aliquid suadere nititur, dicitur operari, & laborare ut alter id velit & præfiet, siue persuadatur ille, siue non persuadatur.

SECTIO II.

Quid sit gratia adiuuans, cooperans, comitans, & subsequens.

Gratia adiuuans, quæ & cooperans, vel comitans dicitur, illa est secundum S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 17. *Per quam Deus volentibus cooperatur perfectiens*, seu per quam Deus, cum volumus bonum, aut illud exequimur, nos ad illud volendum & exequendum adiuuat, ac nobiscum cooperatur.

Cum autem difficillimum sit explicare, quid sit illud, per quod Deus ad id nos adiuuat ac nobiscum cooperatur; hinc factum est, ut Theologi super hac re in varias sententias distracti sint; nos in re valde abstrusâ, aliorum ommissis sententijs, id quod nobis probabilissimum visum est, breuiter proponemus.

Atque in primis dicimus, probabile esse id, quod asserunt, aliqui Doct. gratiam excitantem, & operantem posse aliquando habere veram rationem gratiæ adiuuantis, seu cooperantis, tunc scilicet, cum sic alliciat voluntatem ad consentiendum, ut re ipsa consentiat. Hoc constat ex eo, quod gratia illa, quæ causat con-

sensum nostrum liberum, est gratia adiuuans seu cooperans; ad gratiam enim cooperantem nihil aliud requiritur, quam ut sit gratia, & ut nobiscum operetur: atqui talis est aliquando gratia operans, quia est vera gratia, ut ex antè dictis constat; & quando voluntas illi consentit, ac bonum operatur, est causa moralis ipsius consentientis, & boni operis quod fit; omnis enim impulsio, exhortatio, suasio (qualis est gratia operans, ut supra diximus) ut cuius voluntas sic allicitur ad aliquid boni libere volendum & faciendum, ut re ipsa velit & faciat, est causa moralis efficiens ipsius volitionis, & operis quod fit; hinc S. Augustinus varijs in locis ascribit consensum nostrum liberum in bonum gratia operanti tanquam causæ, quæ illum efficit, ut lib. 1. de prædest. Sanct. cap. 19. *Deus, inquit, operatur in cordibus hominum uocatione illa secundum propositum suum, ut non inaniter audiant, sed eo audito conuertantur.*

Est autem hic aduertendum, etiamsi supra dicti Doctores dicant, gratiam excitantem, & operantem esse quoque posse adiuuantem & cooperantem; illos tamen hæc duo non confundere, quasi sit idem esse gratiam operantem, & cooperantem, excitantem & adiuuantem; hoc enim tantum intendunt, eandem entitatem gratia dici posse operantem & cooperantem varia consideratione, operantem quidem, quatenus illam in nobis Deus sine nobis producit, & ut sic vim habet in actu primo efficiendi consensum liberum nostræ voluntatis, siue illum in actu secundo efficiat, siue non efficiat; Cooperantem verò quatenus reipsum moraliter in eum influendo ipsum simul cum nostra voluntate in actu secundo causat & efficit.

Dicimus 2. quemlibet supernaturalem habitum virtutum infusarum posse quoque habere rationem gratia cooperantis; est enim donum aliquod supernaturale naturæ nostræ minimè debitum, quodque primam originem ex pura Dei misericordia ducit, ac physice concurrat simul cum voluntate ad operationes supernaturales, quæ

quas ut elicereamus, ab ipsa gratia operante excitati sumus.

Dicimus denique influxum supernaturalem, quod Deus physicè nobiscum concurret ad consensum nostrum liberum, & opera bona, veram & propriam rationem habere gratiæ cooperantis: est enim donum aliquod Dei, naturæ nostræ minimè debitum, ac proinde merè gratuitum, per quod cum volumus (ut ait S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 7.) & sic volumus ut faciamus, Deus nobiscum operatur, ac proinde veram gratiæ cooperantis rationem obtinet.

Iam quod spectat ad gratiam subsequenter; omnis varijs eius acceptionibus, quæ passim apud Theologos videri possunt, breviter dicimus per illam intelligi posse gratiam illam, quæ liberum nostrum in bonum consensum subsequitur, interius excitando ad bonum opus exequendum, cum eius exequendi oportunitas exhibetur, & ad illius boni executionem, si consentiat voluntas, concurrendo; vnde S. Fulgentius ad Monimum c. 11. *Præuenit, inquit, Deus, & donat homini bonam voluntatem; deinde subsequitur bene volentem, operando in illo boni operis facultatem.*

Hinc patet, gratiam subsequenter nihil in re differre ab operante & cooperante; sed tantum in eo, quod aliquam priorem gratiam tam operantem, quam cooperantem præsupponit.

SECTIO III.

An detur aliqua gratia sufficiente.

Præter supra relatas, & explicatas gratiæ actualis divisiones, superest adhuc una, in qua maior difficultas reperitur, quæ scilicet ipsa gratia excitans seu operans substituitur in sufficientem & efficacem; quæ antequam explicetur, observandum est nomen gratiæ sufficientis bisariam sumi apud Theologos; i. genericè, pro-

R 6

ut con-

ut conuenit gratia tam efficaci quàm inefficaci; 2. specificè, prout est species quædam ipsius gratiæ sufficienti generice sumptæ, ac ipsi gratiæ efficaci opponitur; eiq; tanquam imperfectiori speciei nomen genericum attribuitur.

Gratia sufficienti generice sumpta, est ea quæ vires homini sufficientes præbet ad benè operandum, quamuis si velit, abijcere potest, siue de facto illam abijciat, si illi assentiatur & cooperetur: & eo sensu gratiæ sufficientis nomen tam efficaci quàm inefficaci tribui potest. vnde gratia illa quæ S. Paulo diuinitus concessa est, per quam tentationes superabat, ac salutem operabatur, quæque proinde efficax erat, sufficienti nominatur. Cor. 12. *Sufficit tibi gratia mea;* & S. Prosper lib. de uocatione Gentium cap. 16. gratiam, quæ salutem re ipsa operatur, sufficientem vocat.

Gratia sufficienti specificè sumpta est ea, quæ homini præbet quidem vires ad benè operandum, seu eum qui potest homo benè operari, quamuis re ipsa non bene operetur defectu libera cooperationis.

Gratia uero efficax ea est, cum qua ita potest homo benè operari, ut etiam re ipsa benè operetur.

Iam circa ipsam sufficientem gratiam siue genericè siue specificè sumptam, duæ sunt præcipuæ difficultates nobis soluendæ: 1. est, utrum in statu naturæ lapsæ Deus talem hominibus det gratiam excitantem & operantem, cui consensum præbere vel negare, & quam recipere, vel abijcere possint si velint, imò quam de facto aliquando abijciant illique dissentiant. Secunda est, an talis gratia sufficienti detur omnibus hominibus adultis siue fidelibus siue infidelibus.

Circa primam duæ sunt sententiæ, quæ licet inter se valde oppositæ videantur, in eo tamen conueniunt, quod gratiam illam sufficientem dari negent. Prima est Pelagianorum, qui (ut supra vidimus) cum existimarent uoluntatem hominis sibi ipsi sufficere ad bonum quodlibet operandum & ad salutem consequendam, ideo negabant

illam dari gratiam internam sufficientem, quæ voluntatis humanæ insufficientiam suppleret. Verum huius sententiæ falsitas plenissime constat ex ijs, quæ de gratiæ necessitate cap. præc. dicta sunt.

Secundæ sententiæ est quorundam Theologorum, qui quamvis concedant sufficientem gratiam primo parenti in statu innocentie datam fuisse, nihilominus in statu naturæ lapsæ, nullam aliam existimant hominibus à Deo conferri nisi efficacem, quæ eorum voluntas ita moueatur, ut illi dissentire illamque abijcere nullatenus possit: quæ quidem sententiæ vel eo nomine ab aliquibus merito rejicitur, quod illi apertissime suffragari videatur Calvinus lib. 2. institut. c. 3. §. 2. vbi sic habet: *Voluntatem mouet gratia, non qualiter multis sacentis traditum est. Et creditum, ut nostræ postea sit electionis, rationi eius aut obtemperare aut refragari, sed illam efficaciter efficiendo; eodemque capite alme facultatis Sorbonicæ Doctores, I elagianos appellat eo, quod gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ dari assererent, cui posset homo dissentire si vellet, illique de facto aliquando dissentiret.*

Vera igitur sententiæ illa est, quæ asserit homini etiam in statu naturæ lapsæ dari gratiam sufficientem, talem ut illam possit abijcere si vellet, illique dissentire, & de facto aliquando illam abijciat, illique dissentiat.

Quoniam verò hæc sententiæ grauioris alicuius momenti hodie merito esse iudicatur, ex eaque plurimæ alia Theologicæ veritates pendent, idcirco probati-

onem illius paulò fusiozem proponemus,
 camque maioris facilitatis gratiã in
 plures paragraphos diuidemus.

¶ (o) §

R 7

§ 1.

§. I.

Gratiam sufficientem, qua in statu natura lapsa homini datur, talem esse ut illi resistere possit, & de facto aliquando resistat, probatur ex varijs scriptura locis.

Innumera sunt ferme scriptura testimonia, quæ ad id probandum faciunt: nos hic aliquot tantum illustriora seligemus.

Primum petitur ex Is. c. 5. vbi Deus de Iudæis conquerens sic loquitur, *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscæ? Quo loco parabolicè referuntur multa gratiæ auxilia Iudæis à Deo collata, ut bonorum operum fructus producerent: est autem evidens, gratias illas effectum suum non habuisse, proindeque Iudæos illis assentiri noluisse. Neque dicas, solius externæ gratiæ ibi fieri mentionem, puta legis Mosaycæ, &c. cum enim externa illa adiumenta sola non sufficiant ad benè operandum sine gratia interiori, si hanc Deus ipsis non contulisset, quorsum diceret, se expectasse ut opera bona facerent, eam ad id facultatem sufficientem non haberent?*

Secundum petitur ex cap. 1. Prou. *Vocavi, & tenuisti: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexisti omne consultum meum, & increpationes meas neglexisti.* Quibus verbis manifestè conqueritur Deus, internas gratias vocantes & excitantes fuisse neglectas ac despectas.

Tertium ex cap. 11. S. Matth. vbi Christus Dominus sic loquitur, *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida; quia, si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent: quibus verbis aperte significatur, datam fuisse gratiam harum ciuitatum incolis, per quam conuerti potuerunt, & tamen noluerunt. Neque dicas, Christum Dominum hic solum lo-*
qui

qui de miraculis & signis exterioribus, quia Pelagianum esset dicere, quod Tyri & Sidonij solis exterioribus signis & miraculis sine interioris gratiæ auxilio conuerti potuissent; ergo de his solis Christus Dominus ibi non loquitur, sed simul de internis gratiæ auxilijs, quæ cum alijs exterioribus miraculorum adiumentis collata Iudæis fuerant, quæque ipsi ex voluntatis suæ prauitate abiecerant, licet talia essent vt idololatræ ipsi & omni vitiorum genere perditii homines iisdem acceptis, non solum ad pœnitentiam conuerti potuissent, sed etiam re ipsa conuersi fuissent.

Quartum ex his Christi Domini verbis S. Marth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti?* Vbi obseruandum est, illos qui noluerunt, habuisse gratiam ad volendum sufficientem, qua potuerunt velle, alioquin non diceret Christus Dominus (volui congregare filios tuos, & noluisti) quomodo enim voluit, & ita voluit vt de nolentibus conqueratur, si eos quos sciebat per se non posse velle, non iuuat quantum necessarium erat ad hoc, vt possent velle.

Quintum ex cap. 7. Act. vbi S. Stephanus Iudæos alloquens, *Vos inquit, semper Spiritui Sancto resistitis;* quid est autem aliud Spiritui resistere, quam eius gratiæ reluctari?

Sextum denique ex Rom. 2. *Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram:* per quid verò benignitas Dei ad pœnitentiam nos adducit, nisi per gratiæ interioris auxilia? Cur autem impij thesaurizant sibi iram secundum duritiam suam & impœnitens cor, nisi gratiæ illi resistendo?

¶

§. II.

§. II.

*Eadem sententia Conciliorum auctoritate
probat.*

Ex tribus præsertim Concilijs nostræ sententiæ veritas
probari potest.

Primum est Conc. Valentinum c. 2. vbi dicitur, *Malos non ideo perire, quia boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt; unde sequitur, gratiam malis conferri, quæ boni esse possint, cum ex se ipsis & sine illa tales esse non possint; sed gratiam ab ijs repudiari, eò quòd boni esse nolint.*

Secundùm est, Conc. Senonense celebratum anno 1528 paulò ante Tridentinum, in cuius decreto 15. expressis verbis definitum habetur, *Tale non esse Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit, quòd postea probat iisdem ferme scripturæ locis quæ §. præc. relata sunt, additque, Frustra certe Stephanus Iudæos dura cervicis, & in eircumcisi cordis argueret, qui semper Spiritui Sancto resisterent; frustra Paulus Thessalonicenses admoneret spiritum ne excinguerent, si divinâ inspirationibus homines inevitabiliter raperentur.*

Tertium denique est, Conc. Trid. sess. 5. cap. 6. vbi dicit, *peccatores per excitantem, atque adiutantem gratiam, ad convertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando, disponi; ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam respicient, quippe qui illam & abijcere potest, & can. 4. anathemâ proferat in eum qui dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum non posse dissentire, si velit; ex quibus Concilij verbis sic possumus argumentari: gratia illa vocans & excitans de qua loquitur Concilium talis est, ut sufficiat homini ad convertendum se & ad bonû operandum; atqui ex mente Conc. potest homo eiusmodi gratiæ*

gratiam abijcere si velit, etiam tunc cum per eam actualiter à Deo excitatur, & mouetur, illique dissentire: ergo ex Conc. mente, potest homo gratiam sufficientem abijcere illique dissentire.

§. III.

Probatur eadem sententia ex SS. Patribus.

Ex innumeris ferè SS. Patrum testimonijs, quæ hæc afferri possent, aliquot illustriora proferemus.

In primis ex S. Chryl. hom. 7. in S. Ioan. *Gratia Dei, inquit, in omnes diffusa est, omnibus se facilem exhibet, omnes pari honore aduocat, qui autem eius munere frui negligunt, hanc suam cecitatem sibi ipsis imputent.*

Ex S. Leone Papa serm. 2. in solemnitate Epiphaniæ, *Si dona Dei, inquit, non irrita fecerimus, per ea quæ dedit, merebimur accipere quod promissit: ergo secundum illius mentem dona Dei per quæ meremur, id est auxilia gratiæ excitantis, irrita facere possumus.*

Ex S. Ambr. ser. 8. in P. al. 118. *Plena est, inquit, terra misericordiâ Domini, si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat, ut si quis clausis fenestris radiis solis excludat, non ideo sol non ortus est omnibus, quia calore eius se ipse fraudauit; sed quod solis est, prerogatiuam suam seruat; quod imprudens est, communi a se lucem gratiam excludit.*

Ex S. August. epist. 54. ad Macedonium, *Pertinet, inquit, ad nos ut boni simus; accipere & habere id, quod dat is qui de suo bonus est, quo quisque neglecto, de suo malus est: ergo ex illius mente id negligere & abijcere possumus, quod Deus dat ut boni simus: & lib. 2. Actor. cap. 8. cum Felice Manichæo, Non est ergo indignum, inquit, ut Deus dicat, ite in ignem æternum, hi qui per liberum arbitrium misericordiam eius respuerunt: & lib.*

ad

ad Simplicianum quaest. 2. dicit quòd Esaii, *vocatione Deo contemptus à reprobis factus est*: & lib. de nat. & grat. cap. 6. *Non tibi, inquit, deputantur ad culpam, quod inuitus ignoras, sed quòd negligis guarere, quòd ignoras; neque quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis. Neque dicat aliquis, ideo hominem dici contemnere Deum sanare volentem, quia vocationi externae non obtemperat, vocatio enim illa & gratia externa nullatenus hominem sola sanare potest, nisi adsit etiam interna;* vnde S. Aug. lib. de spiritu. & litt. cap. 4. *Doctrina illa, inquit, quia mandatum accipimus continenter recteque viuendi, littera est occidens, nisi spiritus ad se viuificans.*

Denique ex S. Prospero lib. de vocat. Gent. cap. 26. *Gratia Dei inquit, in omnibus iustificationibus principaliter praeminet suadendo exhortationibus, mouendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corque ipsam illuminando, & fidei affectionibus inuoluendo. (& aliquibus interiectis subiungit) quae opitulatio per innumeros modos siue occultos, siue manifestos omnibus adhibetur; & quòd à multis refutatur, ipsorum est nequitia; quid autem à multis recipitur, & gratia est diuina, & voluntatis humana.*

§. IV.

Soluuntur obiectiones.

Prima petitur ex illis Apostoli verbis 1. Cor. 4. *Quis discernit?* quibus declarat non esse in hominis potestate se ab alijs discernere in ijs, quae ad salutem spectant, sed id solius Dei proprium: atqui si posset homo gratiae diuinae consentire vel dissentire, posset etiam per arbitrij sui vires se ab alijs discernere.

Resp. id non sequi: ratio est, quia quamuis, cum homo à gratia dissentit, hoc per solius arbitrij libertatem seu potius prauitatem faciat; quando tamen illi consentit, id non arbitrij sui viribus, sed gratiae diuinae ascribere debet,

debet, quia per illam excitatur & iuuatur ad hoc ut ipsi consentiat, & nisi ab illa excitaretur & iuuaretur, nullo modo consentire posse; unde semper diuinæ gratiæ debitorem se totius boni quod agit agnoscere debet, nec villo modo in se gloriari, quasi per illum consensum se ab alijs discernat; quod fuse explicat beatae memoriæ Fr. Salef. Episc. Geben. lib. 4. diuini amoris cap. 6. vbi ad id exprimendum vtitur similitudine Sicariorum & tyrannorum, qui illis se vitam immerito, ac sine vlla ratione donare arbitrantur, quibus necem non inferunt; sic (inquit) ridiculum, imò impium esset existimare, voluntatem hominis inspirationi, ac gratiæ diuinæ virtutem operandi ac efficaciam tribuere, eò quòd resistentiâ suâ illam eius virtutem, ac efficaciam non impediât. Possumus quidem eius efficaciam obicem ponere, sed non hanc illi tribuere; gratia si quidem hanc suam virtutem, & efficaciam haurit à sola diuina bonitate, ex qua ortum ducit, non ab humana voluntate, ad quam iuuandam adhibetur.

Adde, quòd ad illum consensum eliciendum longè semper potiores sunt diuinæ gratiæ quàm arbitrij humani partes; cum enim liberum hominis arbitrium per peccatum à Deo auersum sit, & longè procliuus ad malum quàm ad bonum; hinc fit, ut nunquam amplectatur bonum nisi gratiâ potentissimâ adiuuetur; quando autem quis auersus est à re aliqua, quam tamen amplectitur, cum fortissimè suadetur, licet possit suasioni reluctari, tunc suadenti potius quàm agenti ascribi solet effectus. Et hæc est doctrina S. Aug. lib. de prædest. Sanct. cap. 5. *Quisquis, inquit, audet dicere; habeo ex meipso fidem, non ergo accepi, profecto contradicit huic apertissima veritati. Apostolus dicentis; quis te discernit? &c. non quia credere non sit in arbitrio voluntatis, sed in electis preparatur à Domino voluntas.*

Secunda obiectio est, gratiam illam sufficientem, cui dicimus posse ab homine resisti, eandem prorsus esse cum gratia possibilitatis, quam admittebant Pelagiani, & contra quam tamen S. Augustinus toto libro de gratia Christi

Christi inuehitur ut veritati orthodoxæ contrarietur.
 Resp. gratiam sufficientem, quam hic propugnamus, longe diuersam esse ab illa gratia possibilitatis, quam admittebat Pelagius. 1. enim per gratiam possibilitatis intelligebat gratiam externam legis & Euangelicæ doctrinæ; nos verò internam illam esse profiteamur. 2. Pelagius asseribat, gratiam illam possibilitatis esse tantum necessariam secundum quid, id est ad faciùs operandum; nos verò dicimus, illam absolute & simpliciter necessariam esse ad operandum. 3. Pelagius per gratiam possibilitatis existimabat, omnimodam benè agendi virtutem ita homini conferri, ut ad volitionem ac operationem boni nulla præterea gratia necessaria illi esset, sicque bonum ipsum propriâ & solâ arbitrij sui virtute vellet, & operaretur, nos autem sic dicimus voluntatem excitari ad hoc ut possit bonum facere & operari, ut necessarium præterea sit, gratiam illi cooperari eamque adiuuare dum vult & operatur, 4. denique quòd Pelagius existimabat solâ arbitrio libero deferendum esse totum illud bonum quòd vellet & operaretur, nos verò, quamuis solâ voluntati ascribendum dicamus, quòd voluntas possit gratiæ resistere, & de facto aliquando resistat, si tamen gratiæ consentiat, id asserimus ascribendum esse tum diuinæ gratiæ, tum humanæ voluntati, sed multò magis adhuc diuinæ gratiæ, quàm humanæ voluntati, ut ex antè dictis constat.

Quòd autem hæc esset Pelagij mens constat tum ex dictis cap. 1. tum ex ijs, quæ habet S. Augustinus lib. de gr. Christi cap. 47. quæ hic referemus, quoniam sunt obferuatu dignissima: Si, inquit, concesserit nobis Pelagius non solam possibilitatem in homine, etiamsi nec velit nec agat benè, sed ipsam quoque voluntatem & actionem, id est, ut benè velimus, & benè agamus, quæ non sunt in homine, nisi quando benè vult & benè agit; si, ut dixi, concesserit etiam ipsam voluntatem, & actionem diuinitus adiunari, & sic adiunari, ut sine illo adiutorio nihil benè velimus & agamus, sanquæ esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum

strum,
vera no
tia De
quetur.

AN

Q
b
c

randur
Pro cu

Dico
delli, si

gratias
per bo

Hui

Prou.

in capi

profer

am, &

feram

meas; e

vnde q

omnes

bonum

disting

monia

autem

sinon

tantian

luminæ

verba

nomi

locum

frum, in qua nos suã non nostrã iustitiã iustos facit, ut ea sibi
vera nostra iustitia qua nobis ab illo est, nihil de adiutorio gra-
tia Dei (quantum arbitror) inter nos controversis relin-
quetur.

SECTIO IV.

An cuilibet homini detur gratia sufficiens
ad salutem.

Qvæstio de solis adultis intelligenda est, de infanti-
bus enim agitur postea: illius igitur sensus est, an
cuilibet adulto detur gratia sufficiens ad bene ope-
randum, & ad salutem per bona opera consequendam,
Pro cuius resolutione

Dicendum est, Deum cuilibet homini adulto, siue fi-
deli, siue infideli, siue prædestinato, siue reprobato, dare
gratias sufficientes ad bene operandum, & ad salutem
per bona opera consequendam.

Huius assertionis veritas probatur 1. ex scriptura.
Prou. 1. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam;
in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis
proferit verba sua, dicens: Usquequo parvuli diligitis infanti-
am, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient &c. en pro-
feram vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba
mea; ex quibus verbis aperte colligitur divinam gratiam
undequaque diffundi, & ad omnium corda penetrare;
omnesque per illam sufficienter admoneri & excitari ad
bonum: & Sap. 11. Misereris omnium, quia omnia potes, &
dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Dilige enim
omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti, quomodo
autem Deus misereretur omnium, & parceret omnibus,
si non daret saltem ijs auxilium, quo conuerterent ad pæni-
tentiam possent si vellent. S. Ioan. 1. Erat lux vera, quæ il-
luminat omnem hominem venientem in hunc mundum; quæ
verba de luce interioris gratiæ intelligunt SS. Patres ac
nominatim S. Chrysostr. & S. Cyrill. in illum Euangelij
locum, & etiam S. Aug. infra citandus.

Pro-

Probatur. 2. tum ex ijs, quæ diximus tract. præc. vbi ostendimus, Christum Dominum pro omnibus passum ac mortuum, tum etiam ex ijs, quæ seq. dicemus.

Probatur 3. ex SS. Patribus S. Dionys. de coelest. Hier. c. 9. vbi dicit, *immensum, & infinitum divini luminis pelagus semper paratum esse, & patere omnibus ad participandum*: S. Chrylost. hom. 7. in S. Ioan. *Gratia, inquit, in omnes diffusa est: non Iudæum, non Gentilem, non Græcum, non Barbarum, non Scytham, non liberum aut servum, non virum aut mulierem, non senem, aut iuuenem fugit, & dedignatur; omnibus eadem est, omnibus se facilem exhibet*: S. Ambr. lib. 2. de Abel & Cain cap. 3. *Omnibus, inquit, opem sanitatis detulit, ut quicumque perierit, mortis suæ causas sibi ascribat, qui curari noluit, cum remedium haberet, quo posset evadere*: S. Aug. lib. 1. de Gen. cont. Manichæos cap. 3. vbi explicans supra citata S. Ioannis verba (*erat lux vera quæ illuminat omnem hominem*) *Illud, inquit, lumen non irrationabilium animalium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibulium rerum & temporalium se ad eius præcepta servanda convertunt, quod omnes homines possunt si velint, quia illud lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quod confirmat lib. 1. retractationum cap. 10.

Paulus Orosius denique (vt plurimos alios omittamus prolixitatis evitandæ gratiâ) qui S. Augustini discipulus fuit, cuiusque operâ & studio S. ille Pater ad Pelagianam hæresim profigendam plurimum usus est, in apologetico de arbitrij libertate contra Pelagium longè ante medium sic loquitur; *Mea semper hac est fidelis, atque indubitata sententia, Deum adiutorium suum non solum in corpore suo (quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratia sua dona largitur) verum etiam in hoc mundo gentibus, propter longanimitatem sui æternamque clementiam subministrare, idque spectatum, quotidie, per tempora, per dies, per momenta, per annos, & cunctis & singulis, (& aliquibus interiectis sic concludit) ex quo evidentissime declaratum est, nemini hominum deesse Dei adiutorium, præsertim cum & seductor adsit, & infirmitas.*

Pozz

Porro hic obseruandum est, quòd, quamuis nemo sit, cui auxilium gratiæ desit illud tamè omnibus nõ æqualiter dari; alijs siquidem maius, alijs minus confertur. Hoc manifestè patet ex varijs scripturæ locis: Psalm. 147. *Non fecit taliter omni nationi: Luc. 8. vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis.* Et satis constat ante Christi aduentum longè vberiora gratiæ auxilia Iudæos præ alijs populis habuisse, vt testatur locus Psalmi citatus; & certum est, Christianis longè potiora eiusdem gratiæ beneficia, quàm Turcis & alijs infidelibus conferri; cuius rei alia ratio afferri non potest quàm illius voluntas, qui diuidit singulis prout vult, quiq; potest ex eadem mãsã facere vas, aliud quidem in honorem, aliud verò in contumeliam.

SECTIO V.

An Deus velit omnes homines saluos fieri.

Magnam huius quæstionis solutio lucem dabit iis, quæ præc. sect. dicta sunt; si enim vera sit in Deo voluntas, vt omnes homines salui fiant, sequitur, vt iisdem sufficientia ad salutem gratiarum auxilia præbeat, cum aliter intelligi non possit, quòd ei talis voluntas insit; cum bene velle Dei respectu creaturarum, nihil aliud sit quàm benefacere.

Ad faciliorem autem propositæ quæstionis resolutionem, prænotandum est duplicem in Deo voluntatem à Theologis distingui, vt tract. 2. cap. 4. dictum est, antecedentem scilicet & consequentè; huius diuinæ voluntatis distinctionem agnouerunt SS. Patres, vt constat ex loco citato, & adhuc plenius ex infrà dicendis constabit. Antecedens illa est, qua Deus aliquid ex se vult ante præuisionem cooperationis creaturarum liberarum; consequens verò, qua faciendum aliquid decreuit, præuisis creaturarum liberarum bonis vel malis actionibus.

Cer-

Certum est autem, Deum non velle voluntate illi consequente omnes homines saluos fieri, imò velle plurimos illorum à salute excludere; quos scilicet prauitatis, per voluntatis prauitatem peccaturos, & in peccato morituros. De voluntate igitur antecedente, proposita quaestio intelligenda est, an scilicet Deus ab aeterno veram habuerit voluntatem saluandi omnes homines, ipsisque vi illius voluntatis, grarias ad salutem sufficientes conferendi eà condicione, vt, qui gratis illis rectè vterentur, ad salutem peruenirent; qui autem non vterentur, à salute exciderent, Pro cuius resolutione

Dicendum est, Deum antecedenti voluntate, eo sensu qui supra explicatus est, velle omnes homines salutem consequi.

Probatur 1. ex scriptura, 1. ad Timoth. 2. *Obsecro, inquit Apostolus, fieri obsecrationes, orationes, &c. pro omnibus hominibus, & hoc enim bonum est, & acceptum coram Saluatore nostro Deo; qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitio- nem veritatis venire;* vbi obseruandum est, ex mente Apostoli Deum velle omnes illos homines saluos fieri, pro quibus hortatur fieri orationes: atqui hortatur, vt orationes fiant pro omnibus omnino hominibus nullo excepto: vnde sequitur, Deum etiam omnes homines nulla prorsus excepto velle saluos fieri, eà tamen condicione, vt ipsi homines media ad salutem consequendam preparata amplectantur, ijsque rectè vtantur; sic enim hunc locum explicant S. Damasc. lib. 2. de fide c. 29. & S. The- 1. p. q. 19. a. 6. ad 1. eodem sensu dixit S. I. etrus epist. 2. cap. 3. *Deus non vult aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti:* & Ezech. c. 33. ipse Deus loquens, *visio ego, dixit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat;* super quæ verba Tertul. lib. de Pœnit. cap. 4. *O beatos nos, inquit, quorum causa Deus iurat: Omnes ferrimos, si nec iuranti Domino credimus.*

Probatur 3. ex S. Ambr. lib. de Parad. cap. 2. *Venerat, inquit, Dominus Iesus omnes saluos facere peccatores: e iam circa nos pro sua debuit ostendere voluntatem. Et ideo nec proditurus*

debut
prodito
Chryse
ille vu
1. in e
mam d
tem,
cant or
peream
ex S. D
quiden
esse ve
ac nihil
us illu
ex ipse
atque
Obi
tix ven
supra
vt seni
saluos
tionib
quate
velit;
nes sal
le om
quod
te; ali
vera re
tersret
Spir
fieri,
herum
stissim
iectio
rissim
Asbr

debut praterire, vt aduertent omnes, quod in electione etiam proditoris sui, seruandorum omnium insigne praterdit: & S. Chrysof. in 2. cap. 1. ad Cor. Imitare Deum tuum; si omnes ille vult saluos fieri, merito pro omnibus oportet orare: & hom. 1. in epist. ad Ephes. distinguit in Deo voluntatem primam & secundam, hoc est antecedentem & consequentem, dicitque voluntatem primam Dei esse, vt non peccant omnes, qui peccauerunt, voluntatem secundam, vt pereant, qui a prauitate resurgere noluerunt. Denique ex S. Damasc. lib. 2. de fide c. 29. vbi dicit Deum primario quidem omnes homines seruari, ac regni sui compotes esse velle: illos creasse, vt bonitatis ipsius sint participes, ac nihilominus ijs, qui peccant, poenam inferri velle. Prius illud quidem voluntate antecedente, seu beneplacito ex ipso manante: posterius vero voluntate insequente atque permissione, quæ à nostro vitio ortum ducit.

Obijcies, SS. Aug. Prosper. & alios, qui diuinæ gratiæ veritatem contra Pelagianos propugnauerunt locum supra relatum ex epist. 1. ad Timoth. cap. 2. ita exponere, vt sensus illius sit, Deum eatenus velle omnes homines saluos fieri, quatenus vult, vt ex omnibus hominum nationibus, conditionibus, ætatibus, aliqui salui fiant, vel quatenus nullus saluatur, quem Deus saluum fieri non velit; cæterum illos negare, quod Deus velit omnes homines saluos fieri. Resp. illos negare quidem Deum velle omnes homines saluos fieri voluntate consequente, quod verissimum est, non vero voluntate antecedente; aliàs sibi ipsis contradicerent: S. August. enim lib. de vera relig. c. 55. sic loquitur: Placuit auctori suo, vt non interiret, quidquid a Deo per verbum factum est: & lib. de Spir. & litt. c. 33. Vult autem Deus omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, non sic tamen vt eis liberum adimat arbitrium, quo vel bene vel malè utentes iustissimè iudicentur: S. Prosper vero in responsione, ad obiectiones Vincentianas obiect. 2. vbi sic loquitur: Sincerissimè credendum est, atquo profitendum, Deum velle, vt omnes

homines

homines salvi fiant, siquidem Apostolus, cuius illa est sententia sollicitè precipit (quod in omnibus Ecclesiis pyssimè custoditur) ut Deo pro omnibus supplicetur, ex quibus quod multi perierunt perierunt est meritum; quòd multi saluantur, saluati sunt est donum: & in Responione ad capitula Gallorum capitulo. Qui dicit, quòd non omnes homines Deus velit saluos fieri, scilicet certum numerum predestinatorum, durius loquitur, quam loquendum est de altitudine inscrutabili gratiæ Dei, qui & omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

SECTIO VI.

Quid de peccatoribus obduratis, atque infantibus sine baptismo decedentibus sentiendum sit,

Queritur an peccatoribus obduratis, quamdiu in presentis vitæ statu manent, Deus aliqua semper gratiæ auxilia tribuat, quibus conuertri ad pœnitentiam possint si velint. An etiam infantibus absque baptismo decedentibus dici possit gratiam ad salutem sufficientem à Deo concedi.

Quod spectat ad primum, quidam Theologi existimant quòd quamuis Deus ordinariè omnibus gratiam sufficientem largiatur, illum tamen aliquando eam quibusdam peccatoribus denegare ob grauissima quædam ab ipsis patrata crimina. Ita Tostatus in cap. 4. Exod. quæst. 12.

Alij verò (quod longè probabilius est) asserunt, nulli peccatori quantumlibet horrenda & atrocia flagitia commiserit, quamdiu tamen in hac vita degit, sufficientia auxilia gratiæ à Deo denegari. Ita Suar. Greg. Valent. Philipp. Gamach. ad quæst. in cap. 5. & plures alij.

Probatum 1. ex scriptura: Psal. 76. Nunquid obliuiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas? S. Matth. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis

(hoc

(hoc est, peccatis ingentibus grauati & oppressi, vt explicat S. Hier. in eum locum, & S. Aug. ser. 11. de Verbis Domini c. 7.) & ego resciam vos: 2. Pet. 3. Patienter agit Dominus propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti.

Probat 2. ex S. Aug. citato serm. cap. 13. De nullo, inquit, desperandum est, siue intus, siue foris fuerit, siue in Ecclesia, siue extra Ecclesiam, quamdiu patientia Dei ad penitentiam adducit, nec de hac vita rapit impium: Item ex S. Fulg. epist. 7. c. 8. Sicut medico nostro nulla est incurabilis plaga, ita nec in aliquo vulnere, nec in aliquo tempore, caelestis potest defecere medicina.

Probat 3. ex eo, quod si ob aliquod peccatum Deus gratiam omnem sufficientem peccatori subtraheret, sequeretur, quod peccator de tali peccato poenitere non posset, cum id ex solis arbitrij viribus non possit: atqui S. Thom. 3. p. q. 86. asserit erroneum esse, si dicatur, aliquod esse peccatum in hac vita, de quo quis poenitere non possit: vnde sequitur, quemlibet peccatorem quamdiu in hac vita degit, de quolibet peccato suo poenitere posse, proindeque Deum gratia suae auxilium illi necessarium non denegare.

Est autem hic obseruandum, auxilium illud gratiae non adesse quidem omnibus momentis cuiuslibet homini; neque enim id naturae humanae conditio patitur, vt scilicet semper actu aliquam bonam cogitationem in mente, aut primum affectum in voluntate experiatur; neque etiam id necessarium est ad hoc, vt quis dicatur habere auxilium gratiae sufficiens ad poenitendum, aut bene agendum; sed sufficit, vt opportunis temporibus ad hoc excitetur & adiuetur, iuxta quod dicitur Psalm. 9. Deum esse adiutorem in opportunitatibus; vnde quamuis non omnibus momentis, creberrima tamen, & (vt loquitur Innocentius Papa in epist. ad Conc. Carthag.) quotidiana Deus praestet remedia. Ideoque recte dixit Apostolus Hebr. 4. Ad eam ergo cum fiducia ad thronum gratiae vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

Obijcies 1. obdurationem peccatoris in subtractione gratiæ consistere, iuxta quod dicit S. Aug. epist. 105. *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo gratiam: Ego ex illius mente peccatori obdurato nulla amplius gratia tribuitur.* Resp. obdurationem duplicem esse, vnam absolutam, alteram secundum quid. Prior consistit in subtractione cuiuscunque gratiæ, & talis est obduratio dæmonum & damnatorum. Posterior verò in subtractione gratiæ alicuius specialis, quâ efficaciter cor peccatoris moueretur, quamuis semper aliquod ei gratiæ auxilium sufficiens tribuatur, quo posset conuerti, si vellet, licet de facto propter prauitatem voluntatis non conuertatur; priori autem modo nulli quantumuis maximo peccatori, quandiu in hac vita degit, gratia subtrahitur, vt ex antè dictis patet, sed tantum posteriori.

Obijcies 2. varia scripturæ loca, in quibus dicuntur peccatores non posse conuerti, credere, &c. vt S. Ioan. 12. vbi de Iudæis dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: excæcauit oculos eorum, &c.* vnde sequitur, sufficientem gratiam illis defuisse ad hoc, vt credere possent. Resp. his verbis scripturam significare solum aut maximam in agendo difficultatem, quæ mortalibus impossibilitas dici solet, aut impossibilitatem consequentem, quia scilicet Deus præuiderat fore, quòd, quamuis illi signis externis & gratijs internis excitarentur ad fidem, minimè tamen ex prauitate voluntatis crederent, atque ita S. August. tract. 53. in S. Ioan. exponit hunc locum: *Propterea, inquit, non poterant credere, quia hoc Isaias dicit; hoc autem Propheta prædixit, quia hoc Deus futurum præsciuit: quare autem non poterant? cito respondet, quia nolebant, malam quippe eorum voluntatem præuidit Deus.*

Observant etiam rectè aliqui Doctores fieri interdum posse, vt peccatores, ipsi obdurati in statum adeò miserabilem voluntatis suæ prauitate decidant, vt inde resurgere imò & tentationes aliquas sibi à dæmone illatas vincere nullatenus possint, neque ad id gratiam vllam sufficiens

Sufficiens
hanc g
quod d
ineffab
tem fe
scere.
sint; q
lis non
re præ
August
refert,
do mon
ad iust
quand
est gra
Dic
2. Mac
fuit m
sau die
quam
obdur
ter ora
tentia
qua in
coniur
quide
tium,
primò
missa,
rum à
Iam
one d
ma ne
baptis
tia au
um, q
tia præ

sufficientem habeant, Deo sic permittente & iuste illis hanc gratiam in peccatorum punitionem subtrahente; quod quamuis ita sit, nihilominus tamen Deus pro sua ineffabili clementia aliquam aliam gratiam sufficientem semper illis tribuit, ut & status sui miseriam agnoscere, & gratiæ diuinæ auxilium optare & inuocare possint; quod si conuenienter faciant, Deus haud dubie illis non deerit, ac gratiæ suæ auxilium oportuno tempore præstabit; vnde Conc. Tridentinum sess. 6. cap. 11. S. Augustini sententiam ex eius lib. de nat. & gr. cap. 47. refert, & approbat: *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere, quod possit, & petere, quod non possit, & adiuuat, ut possit.* Ex quo sequitur, quod, quamuis aliquando desit gratia bene operandi; nunquam tamen desit gratia postulandi, & impetrandi auxilij diuini.

Dices, frustra induratos Deum orare, nam ut refertur 2. Machab. 9. Rex Antiochus Deum orauit, nec tamen fuit misericordiam consecutus: similiter Hebr. 12. de Esau dicitur, quod non inuenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. Resp. peccatores obduratos non frustra Deum orare, quando conuenienter orant, hoc est, cum recta intentione & ex vero poenitentiae motiuo; quando verò eorum oratio ex praua aliqua intentione procedit, aut cum vitioso aliquo motiuo coniungitur, tunc verum est frustra illos orare: orabat quidem Antiochus diuinam ictus plagam, sed doloris solatium, non peccati remedium quærens: plangebatur Esau primogenita sibi erepta, non peccata in Deum à se commissa, & ideo minimè mirum videri debet, si neuter illorum à Deo exauditus est.

Iam quod spectat ad paruulos sine baptismi susceptione decedentes, duæ sunt Theologorum sententiæ. Prima negat, secunda verò affirmat etiam paruulis absque baptismo decedentibus (sive id ex parentum negligentia aut culpa eueniat, sive ex alia quacunque causa) Deum, quantum ex parte sua est, media ad salutem sufficientia præparasse ac prouidisse; quia scilicet pro illis æquè, ac

pro alijs baptismum instituit, & baptismi ministros, quorum operâ ipsis conferri posset; & etiam causas naturales præparauit, quarum efficaciam fieret, vt in lucem ederentur; præceptum etiam parentibus & alijs imposuit, vt in lucem editos baptizari curarent: quòd si ex parte causarum naturalium inter se concurrentium, seque inuicem impediendum, aut ex incuria parentum, aut ex culpa ministrorum contingat; eos non baptizari; nihil aliud inde sequitur, nisi Deum extraordinario providentia suæ auxilio non adfuisse, vt eiusmodi defectus impediret, non autem ipsos auxilio sufficienti fuisse destitutos, vt alienam curam iuxta status sui conditionem, baptismi gratiam, ac proinde salutem consequi possent.

CAPVT III.

De gratia efficaci.

SECTIO I.

Quid sit gratia efficax, & quâ ratione à sufficienti distinguatur.

Obseruandum est 1. duobus modis gratiam dici posse efficacem: 1. latè, in quantum apta est ex se consensum voluntatis simul cum ipsa efficere, nisi prauitas illius obstet, quo sensu qualibet gratia sufficienti, etiam ea quæ respicitur, & cui resistitur, dici potest efficax: quia ex se apta est ad illum voluntatis consensum eliciendum, quamuis re ipsa ob eius resistantiam non eliciat.

Secundò strictè, prout non solum potest elicere consensum nostræ voluntatis, sed etiam illum re ipsa infallibiliter elicit & attrahit: & de gratia efficaci tali modo spectata nobis hic agendum est. Ob-

Obseruandum 2. certum esse, dari talem gratiam efficacem: hoc enim constat ex scriptura, Ezech. 36. *Spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam ut in præceptis meis ambuletis;* non dicit solum, ut possitis ambulare, sed ut de facto ambuletis: Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis & velle, & perficere:* & ex Conc. Arauf. 2. can. 6. vbi dicitur, per infusionem & inspirationem Spiritus Sancti, fieri in nobis ut credamus, velimus, &c. & ex S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 16. *Certum est, inquit, nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, præbendo vobis efficacissimas voluntati, qui dixit, faciam ut in iustificationibus meis ambuletis.*

His obseruatis, quod spectat ad primam quæstionis partem, duæ sunt præcipuæ circa naturam gratiæ efficaciæ Theologorum sententiæ. Prima dicit, gratiam efficacem esse motionem quamdam & impulsione à Deo voluntati creatæ impressam, qua sic impellitur ut ab eius vi physicè ad agendum prædeterminetur, ita ut non possit non agere, nec motioni aut impulsioni resistere.

Verùm refellitur hæc sententia ex ijs quæ sect. seq. dicemus, cum ostendemus gratiam efficacem talem esse, ut, quamuis infallibiliter illi voluntas assentiatur, possit tamen non assentiri, sed illam possit abijcere si velit.

Secunda sententia docet gratiam efficacem nihil aliud esse quàm illustrationem, ac inspirationem, seu persuasionem internam diuinitus immisam, quæ talis est, ut per eam infallibiliter inducatur creatæ voluntas ad hoc, ut velit & operetur bonum.

Hæc sententia, quam ut veriore amplectimur, probatur ex S. Aug. varijs in locis, in quibus manifestè docet, gratiam illam quæ nos facit operari, in inspirationibus & suasionibus internis consistere, præsertim lib. de Spir. & litt. c. 34. vbi sic loquitur, *Suasionibus agit Deus, ut velimus & ut credamus: & paulò post, his quando agit Deus cum anima rationali ut ei credat, neque enim credere potest quolibet libero arbitrio: si nulla sit suasio vel vocatio cui credat,*

profelto & ipsum velle credere, Deus operatur in homine: & lib. 2. de peccat. meritis c. 17. *Nolunt homines, inquit, facere, quod iustum est, siue quia latet, an iustum sit, siue quia non delectat, & c. ut autem imotescat, quod latebat, & suauitate, quod non delectabat, gratia Dei est.*

Iam verò, quod spectat ad secundam quaestionis propositae partem, in quo scilicet gratia efficax à gratia sufficiente differat, dicendum est, gratiam sufficientem sumptam pro gratia illa, quae vires homini sufficientes ad operandum praebet, siue re ipsa operetur siue non, ab efficaci aliter non differre nisi tanquam genus à specie, ut satis constat ex ijs, quae supra dicta sunt: si verò gratia sufficiens sumatur pro gratia illa, quae, licet sufficientes homini vires praebet ad bene operandum, nunquam tamen infert operationem, non quidem defectu virtutis sufficientis ad eam inferendam, sed defectu creatae voluntatis, quae cum libera sit, non vult ei cooperari; eo sensu gratia sufficiens seu inefficax distinguitur ab efficaci (de qua nunc agimus) 1. in eo, quòd gratia efficax semper maior est gratia sufficiente in ratione doni, cum longè sit accipienti vtilior & melior; 2. in eo, quòd efficacia gratiae est à solo Deo tanquam à propria causa, eius verò inefficacia oritur à sola creatae voluntate, quae gratiae ipsi consensum denegat, & sic eam inefficacem reddit; vnde S. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. c. 26. *Quòd gratia, inquit, à multis respuitur, ipsorum est nequitia; quòd vero suscipitur, & gratia diuina est, & voluntatis humana.*

Verum ad clariorem huius distinctionis intelligentiam, quæres; vtrum ex duobus hominibus aequali gratia praeventis & excitatis, contingat aliquando, aut contingere possit, vt vnus gratiae consentiat altero non consentiente, proindeq; vt aequalis gratia in vno efficax sit, in altero verò sufficiens tantum, seu inefficax.

Respondetur 1. illum, qui consentit, maiorem semper, absolute loquendo, gratiam accipere, non solum in ratione doni, vt supra diximus, sed etiam in ratione entitatis

tatis ipsius gratiæ; cum ipsum consensum accipiat, atque aded gratiæ adiuuantis & cooperantis donum, quo caret is, qui non consentit.

Respondetur 2. si de sola gratia excitante sermo sit, seclusis omnibus alijs, multos graues Theologos existimare fieri posse, vt ex duobus æquali prorsus gratiæ præuentis & excitatis, vnus consentiat, alter vero dissentiat. Ita Ruardus Taperus art. 7. contra Lutherum, Bellarm. lib. 6. de lib. arbit. cap. 15. & plures alij, quibus merito adiungere possumus beatæ memoriæ Franc. Salef. Episc. Geben. lib. 2. diuini amoris cap. 10. vbi explicans iudicium, quod vocat comparationis, de quo in varijs Euangelij locis mentio fit, illud in eo faciendum esse, dicit, quod aliqui æqualibus, imò maioribus gratiæ auxilijs præuenti & excitati, diuinæ nihilominus misericordiæ consensum negauerint, alij æqualibus, imò minoribus gratiæ auxilijs excitati, inspirationem diuinam secuti fuerint, & ad pœnitentiam conuersi.

SECTIO II.

In quo propriè consistat ipsius gratiæ efficacia.

Varia sunt super hac questione Theologorum sententiæ: quidam enim (vt in præc. sect. dictum est) efficaciam gratiæ in impulsione quadam, & prædeterminatione Physica ipsius voluntatis constituunt. Alij efficaciam illam volunt esse tantum moralem, ac sitam esse in aliqua vi intrinseca prædeterminandi non quidem Physicè, sed moraliter tantum ipsam voluntatem. Alij in suauitate ac delectatione quadam interiori, quæ voluntatis consensum infallibiliter & insuperabiliter eliciat. Alij in contemperatione quadam & congruitate ipsius gratiæ cum ingenio, indole, affectionibus, & alijs dispositionibus hominis, qui gratiæ consentit. Quidam efficaciam gratiæ collocant quidem in prædicta congruitate,

gruitate, non tamen præcisè, sed vt subest scientiæ Dei, quam mediã seu conditionalem vocant. Sunt denique qui paulò cæteris audentiores asserunt gratiam efficacem, formaliter vt talem, constitui per consensum liberum, quem simul cum voluntate efficit, ita vt ab illo consensu formaliter efficax denominetur.

Nos in quæstione difficillima & abstrusissima, quid maximè secundum catholicæ fidei principia tenendum nobis videatur, tribus seq. propos. breuiter aperiemus.

Prima est, certum esse, gratiam illam quæ efficax dicitur, non tantum præstare vt humana voluntas velle & operari possit, sed etiã efficere vt re ipsa velit & operetur, idque infallibiliter & (vt loquitur S. Aug.) indeclinabiliter, insuperabiliter, ac inuictissimè. Hoc constat ex varijs ipsius S. Aug. testimonijs præsertim lib. de corrept. & grat. c. 12. vbi sic loquitur, *Subuanum est infirmitati voluntatis humanæ vt diuinâ gratiâ indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur, & paulò post dicit, ipsam gratiam effluere in hominibus, vt Deo donante inuictissimè quod bonum est vellent, & hoc deserere inuictissimè nollent.*

Secunda est, cum hac infallibili, indeclinabili, insuperabili, ac inuictissimâ gratiæ efficaciam stare nihilominus semper saluam & illibatam voluntatis humanæ libertatem, ita vt possit semper homo gratiam illam, quam recipit & cui consentit, abijcere illique dissentire si velit. Hoc satis constat ex antè dictis, & confirmari denuò potest ex illis Apost. verbis 2. Cor. 6. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, ex quibus sequitur, eandem posse in vacuum recipi, hoc est abijci & repudiari; & in vacuum non recipi, hoc est, in voluntate consensum operari; alias frustra hortaretur Apostolus ne in vacuum gratia reciperetur, si in vacuum recipi non posset: & ex Conc. Trid. loco suprâ sæpius cit. ex cap. 5. sess. 6. vbi expressis verbis dicit hominem gratiam illam, cui liberè assentitur & cooperatur, posse abijcere si velit: quod & can. 4. iterum repetit. Addere possumus insuper & ipsius S. Aug. testimonium lib. 2. cont. Petilianum c. 84. vbi sic loqui-*

loquitur, Si tibi proponam questionem, quomodo Deus Pater attrahit ad filium, quos in libero dimisit arbitrio, fortassis eam difficile soluturus es; quomodo enim attrahit, si dimittit ut quis quod voluerit eligat; & tamen utrumque verum est. Ac etiam supra citati Fr. Salesij, qui in præfato lib. 2. c. 12. dicit voluntatem nostram, cum motionem diuinæ gratiæ sequitur; æquè libere illi consentire, atque libere eidem dissentit, quando illa abijcit: atqui quædo volūtas gratiæ dissentit, posset illi consentire si vellet: ergo secundum illius mentem, quando eidem gratiæ consentit, ita consentit, ut illi etiam dissentire possit, si velit.

Tertia denique est, si quærat quo modo hæc duo adeo inter se opposita simul conuenire possint, ut & gratia inuictissimè, & voluntas liberrimè operetur: & quæ sit illa diuinæ gratiæ virtus adeo mirabilis; quæ sine vlla humana libertatis læsione effectum suum infallibiliter fortiat: nihil certius ac melius respondere possumus nisi quod ille solus nouit qui id efficit, neque aliquid ulterius inquirere necessarium est; hoc ipse S. Aug. profitetur lib. de grat. Christi cap. 24. Fateamur, inquit, internam atque occultam, mirabili ac ineffabili potestate operari in cordibus hominū, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates; & epist. 107. gratiam efficacem dicit esse, Vocationem altam & secretam: & lib. de Spir. & litt. cap. 34. Cur, inquit, illi ita suadeatur ut persuadeatur: illi autem non ita, duo sola occurrunt interim que respondere mihi placeat: O altitudo diuitiarum, sapientiæ, & scientiæ Dei; quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ eius! Et nunquid iniquitas apud Deum cuius responsio ista dissilet, quærat doctiores, sed caueat ne inueniat presumptiores.

Quare merito hic profiteri possumus, quod idem S. Pater epist. 3. ad Volusianum alia occasione dixit, Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur inuestigare non posse. Et certè videtur hæc quæstio vna esse ex illis occurrentibus, quas profundiores difficilioresque appellat Cœlestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliz, quas que (ut eiusdem Pontificis verbis utamur) latius pertractarunt ij, qui hæ-

reticis restiterunt, & adhuc hodie pertractant illi, qui in Theologicis Palastris exercentur; ac proinde sicut illas non audemus contemnere, sic etiam non necesse habemus adstruere; cum ad cognitionem & confessionem diuina gratia, cuius operi ac dignationi nihil subtrahendum est, sufficere possint ea, quae hic secundum Ecclesiae regulas, & sedis Apostolicae definitiones explicata sunt.

CAPVT IV.

De gratia effectibus, ac in primis de iustificatione.

SECTIO I.

In quo proprie & formaliter consistat hominis iustificatio.

Sensus quaestionis est, quidnam sit, quod proprie & formaliter efficiat hominem coram Deo iustum & sanctum, & in quo vera & formalis eius iustitia consistat. Pro cuius resolutione

Dicendum i. iustitiam illam, & sanctitatem, quae verè & formaliter nos iustos efficit, non esse fauorem aliquem extrinsecum Dei, sed donum aliquod supernaturale nobis inhaerens, quo verè & formaliter iusti dicimur, & sumus.

Huic veritati, quae de fide est, varij haereticorum opponuntur errores: quidam enim dixerunt nos formaliter iustos esse per ipsammet essentialem Dei iustitiam; alij per Christi iustitiam nobis imputatam; alij per solam extrinsecam peccatorum condonationem. Hi errores, & si qui sunt alij similes, damnati sunt in Conc. Tridentino

sect. 8.
explicat
catione
quae nos
spiritus
nomine
merito p
bus cor

Hui
Bellar.
cam q
amur p
partem
neq; se
tia nob
condo
bis in
quam
men i
tem m
in ser
Pauli
homo
intelle
si sum
tu pec
pitu
sto ef
homin
Hae
proba
nius h
shedri
edien
iustiti
verè in
peccat

señ. 8. c. 7. & simul nostræ assertionis veritas definita & explicata his verbis: *Vnica formalis causa* (nostræ iustificacionis scilicet) *est iustitia Dei; non quâ ipse iustus est, sed quâ nos iustos facit; quâ videlicet ab eo donati, renouamur spiritu mentis nostræ; & non modo reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, &c. dum eiusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhaeret.*

Huius autem controuersie status (vt rectè obseruat Bellar. lib. 2. de iustific.) renocari potest ad hanc unicam quæstionem; vtrum scilicet formaliter iusti efficiamur per iustitiam aliquam nobis inhærentem; si enim partem affirmantem probauerimus, consequens erit, nos neq; solâ & essentiali Dei iustitiâ, aut ipsius Christi iustitiâ nobis impuratâ, neq; etiam sola extrinseca peccatorû condonatione, sed aliquo alio dono supernaturali nobis inhærente, verè & formaliter iustificari: quod antequam probemus, obseruandum est nos hic sumere nomen iustitiæ, non prout significat specialem illam virtutem moralem, quæ ius suum vnicuique reddit, sed prout in scripturis frequentissime, præsertimque in epist. S. Pauli accipitur, scilicet pro rectitudine illa interna, quâ homo bene ac rectè ordinatur erga Deû; à qua iustitia sic intellecta deriuatur nomen iustificationis, quod quidem si sumatur in fieri, denotat translationem hominis à statu peccati ad statum iustitiæ & sanctitatis, quo sensu accipitur in Conc. Trid. sess. 6. cap. 4. Si verò sumatur in facto esse, significat terminum illius translationis, qui est, hominem esse iustum & erga Deum rectè se habere.

Hâc obseruatione suppositâ, assertionis nostræ veritas probatur 1. ex scriptura. Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominu, peccatores constituti sunt multi; ita & per vnius obediendum, iusti constituentur multi.* Sicut igitur per inobedientiam Adami constituti sumus iniusti, non solâ iniustitiâ eius nobis imputatâ, sed iniustitiâ aliquâ nobis verè intrinsecâ & inhærente, vt probauimus tract. 4. vbi de peccato orig. egimus; ita ex mente Apost. per obediendum Christi

Christi constituimur & efficitur iusti, non solâ iustitiâ Christi nobis imputatâ, sed per iustitiam nobis intrinsicam & inhærentem: & 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuisistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis;* ubi Apostolus explicans, quid sit hominem esse iustificatum, dicit idem esse ac ablutum, & sanctificatum esse: & ad Tit. 3. iustificationem dicit esse regenerationem, renouationem, effusionem Spiritus Sancti: quæ verba de sola iustitiâ imputatione vel extrinseca peccatorum condonatione, explicari nequeunt, sed aliquid longè maius significant, ac proinde de dono aliquo supernaturali nobis inhærente intelligi debent.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. can. 11. *Si quis dixerit, homines iustificari vel solâ imputatione iustitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illi inhæreat; aut etiam gratiam, quâ iustificamur, esse tantum fauorem Dei, anathema sit.*

Probatur 3. ex S. August. qui varijs in locis Ep. 83. ad Contium. iustitiam & sanctitatem vocat interioris hominis pulchritudinem; vnde sequitur, illam esse ipsi intrinsicam, & inhærentem: & enarratione in Psal. 98. *Laudemus, inquit, & exaltemus illum, qui fecit ipsam iustitiam quam habemus: ipse in nobis fecit; quis enim in nobis fecit iustitiam, nisi qui nos iustificauit?*

Obijcies 1. hæc verba Psal. 31. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates; & quorum reuera sunt peccata, beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum:* ex quibus colligunt hæretici, peccatorem eatenus iustificari, quatenus peccatum illi à Deo non imputatur. Resp. SS. Patres hunc locum longè alio sensu intelligere, & explicare quàm faciunt hæretici; quod vt euidens fiat, aliquot illius loci explanationes ex illis colligemus, & breuiter hîc afferemus. S. Iustinus Martyr. in Dialoگو cum Tryphone prope finem, *Beatus, inquit, cui non imputabit Dominus peccatum, hoc est, cui penitenti Deus peccata remittet; non sicut predicatis vosmetipsos fallentes, & alij quidam vestri similes assueverant, quod, etiam si*
peccat

peccatores fuerint, modo Deum noverint, non imputabit eis Dominus peccatum: S. Hieron. in illum Psalmi locum, postquam sic illum explicavit, Beati, quorum peccata per confessionem à Domino diluuntur, immediatè subiungit, remittuntur peccata per baptismum, teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium: S. Aug. in enarrat. 2. in eundem Psal. Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata; id est, quorum peccata abolita sunt; & paucis interiectis, Deus tegat vulnera non tu; nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit: medicus tegat & curet; emplastro enim tegit, & sub tegimine medici sanatur vulnus.

Obijcies 2. 1. Cor. 1. dici Christum factum esse nobis à Deo iustitiam & redemptionem; unde videtur sequi, nos per ipsammet Christi iustitiam nobis imputatam iustificari. Resp. cum distinctione: si enim dicatur Christum esse redemptionem & iustitiam nostram in genere causæ meritoria, verum est; si autem in genere causæ formalis falsum, & à veritate prorsus alienum, ut ex suprà dictis constat.

Dicendum 2. Donum illud supernaturale animæ inherens, per quod formaliter iusti efficiuntur, esse ipsammet gratiam habitualem, sic dictam quòd animæ inhaereat per modum habitus.

Probat 1. ex eo quòd (ut suprà dictum est) Apost. de dono illo loquens dicit illud effundi, diffundi in cordibus nostris, nos illo ungi; quæ verba melius & aptius intelligi non possunt quàm de gratia habitualiter inherente.

Probat 2. autoritate Conc. Viennensis Clementina 1. ubi dicitur, opinionem illam Theologorum (quæ asserit in baptismo virtutes, & gratiam informantem quoad habitum conferri) tanquam probabiliorē, & dictis Sanctorum magis consonam, & concordem, sacro approbante Conc. esse amplectendam.

Probat 3. ex SS. Patribus, quorum verba non nisi de gratia habituali proprie intelligi possunt: S. Dion. Eccl. Hier.

Hier. parte 1. c. 2. dicit, per sacræ electionis operationem statum in nobis diuinum effici : S. Basil. lib. de Spiritu Sancto c. 26. explicans, quomodo Spiritus Sanctus per gratiam inhabitet in homine, *Sicut, inquit, cernendi vis est in oculo sano; sic & operatio spiritus in anima purgata, &c. & quemadmodum ars est in eo, qui nactus est illam; ita spiritus in eo, qui recipit, semper quidem præsens, at non perpetuo perans* & S. Cyrill. Alexand. lib. 4. in 11. orat. 2. *Formatus, inquit, in nobis Christus Spiritu Sancto nobis quamdam formam per sanctificationem & iustitiam imprimente; sic enim in animis nostris elucet character substantiæ Dei ac Patris, reformante (ut dixi) Spiritu Sancto nos per sanctificationem in ipsum.*

Probat 4. hæc ratione : homo enim denominatur iustus non solum quando actu operatur, sed etiam quando nihil actu agit : v. g. quando dormit : & hæc denominatio non est extrinseca, sed intrinseca, & per gratiam inherentem, quæ proinde habitualis esse debet. Præterea gratia ipsi infantes per baptismum iustificantur per susceptionem veræ & internæ gratiæ : atqui eiusmodi gratia actualis esse non potest, cum ipsi infantes nullius motionis actualis in Deum capaces sint : ergo gratia illa, per quam iustificantur, debet esse permanens & habitualis.

Quæres, an huius secundæ assertionis veritas de fide sit. Respondet Philip. Gamach. ad quæst. 110. cap. 1. quòd, quamuis de fide sit, hominem iustificari per aliquam gratiã, quæ habeat veram entitatem realem in anima iusti, vt ex antè dictis constat, non esse tamen prorsus ex fide certum, an gratia illa iustificans sit verus habitus, quamuis proximè ad fidem accedat, nec nisi maximâ temeritate negari possit : licet enim Conc. Vienn. supra relatum, veritatem illam non definiat tanquam fide certam; illam tamen approbat, & amplectendam dicit, tanquam sanctorum doctrinæ magis consonam & concordem.

SECTIO II.

Quinam sint effectus gratia habitualis sanctificantis.

Inter plurimos alios ipsius gratia habitualis effectus, qui a SS. PP. & Doctoribus enumerantur, septem sunt precipui, quos hic breuiter explicabimus.

Primus est, remissio peccatorum, quae statim ac animae gratia infunditur, esse desinunt, & penitus ab ea delentur.

Probatur 1. ex scriptura: Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris: Psal. 50. Lauabis me, & super niuem dealbabor: & Rom. 8. Nihil ergo nunc damnationis est hiis, qui sunt in Christo Iesu.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 5. can. 5. vbi profert anathema in eum, qui dixerit, per gratiam, quae in baptisate conferitur, non tolli totum id, quod verum, & propriam peccati rationem habet.

Probatur 3. ex S. Greg. Nazianz. orat. in sanctum baptismum, vbi dicit, baptismi gratiam vnus cuiusque hominis peccatum purgare, & maculas omnes peccati prorsus abstergere; quod & restatur S. Ambr. lib. de initiandis c. 7. S. Aug. lib. 1. cont. duas epist. Pelagianorum c. 13. vbi dicit gratiam in baptismo collatam dare omnium indulgentiam peccatorum; auferre crimina, non radere, &c.

Secundus gratia effectus, est naturae sanitas; cum enim peccatum fit languor, & morbus maximus, illo sublato sequitur naturae sanitas, iuxta quod dicitur Psalm. 102. vbi postquam Psalmista sic locutus est: *Benedic anima mea Domino, &c. qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, adiungit immediate postea: qui sanat omnes infirmitates tuas: & eadem ratione S. Matth. 9. Christus Dominus se medicum esse declarat his verbis: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.*

Est

Est autem obseruandum sanitatem illam quam confert gratia, in eo non consistere, quod per illius infirmitatem eximatur homo ab omnibus illis infirmitatibus, quas per peccatum originale contraxit, cum in baptizatis remaneat semper concupiscentia, seu fomes peccati; sed quod per gratiam infirmitates illæ quæ mortem animæ inferunt, omnino curentur: quamuis autem aliæ quædam infirmitates ex originali peccato contractæ, in homine iustificato remaneant, quidquid tamen in illis verè & propriè nociuum est, hoc per gratiam auferitur, quod Conc. Trid. sess. 5. can. 5. declarat his verbis, *Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hac sancta Synodus fatetur, & sentit: quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Iesu gratiam repugnantibus non valet: quin imò, qui legitime certauerit, coronabitur.*

Tertius effectus, est decor & pulchritudo quædam spiritalis ipsius animæ, vt habetur in Catechismo Conc. Tridentini p. 2. cap. 2. *Est autem gratia qualitas diuina in anima inhaerens, ac veluti splendor quidam, & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsarumque animas pulchriorum, & splendidiores reddit.* Vnde S. Aug. tract. 9. in 1. epist. S. Ioan. *Anima nostra sæda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur; quantum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo.* Porro ex hac pulchritudine animæ sequitur.

Quartus effectus, qui est reddere hominem Deo gratum, & dilectum: Psal. 145. *Dominus diligit iustos:* Sap. 4. *Piacita erat Deo anima illius:* & S. Hieron. in cap. 10. Daniel. ad illa verba, *vir desideriorum,* dicit in alia versione haberi virum desiderabilem, eò, quod omnis sanctus habens in se animæ pulchritudinem, amabilis, & desiderabilis Domino efficitur.

Quintus gratiæ effectus, est hominem iustum efficere Filium Dei adoptiuum; vnde Apostolus Rom. 8. gratiam Christi vocat *Spiritum adoptionis:* & S. Ioannes epist. 1. cap. 3. *Videte, inquit, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur & scimus:* & in Catechismo

chismo Concilii Tridentini, part. 4. cap. 9. dicitur baptismum ideo Sacramentum regenerationis ab Apostolo vocari, quia per gratiam in eo collatam nascimur ex Deo tanquam eius filij: & S. Thomas quæst. 114. a. 3. dicit, per eandem gratiam hominem diuinæ naturæ consortem fieri, ac in Filium Dei adoptari; ex qua adoptione (vt ibidem asserit S. Thom.) sequitur.

Sextus gratiæ effectus, scilicet ius ad vitam æternam idque titulo hereditatis: *Si Filij* (inquit Apostolus Rom. 8.) *& heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi: Psal. 36. Iusti autem hereditabunt terram.* Illud autem ius ad æternam gloriam, eatenus effectum suum obtinebit, si homo iustus vsque ad extremum vitæ in statu gratiæ perseueret.

Septimus denique gratiæ effectus, est dignitas & valor, qui ex ipsa gratia deriuatur in actiones bonas, & meritorias hominis iusti, ratione cuius potest per illas de condigno eiusdem gratiæ, & gloriæ augmentum promereri; vnde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16. docet, vitam æternam duplici titulo iustis vsque in finem vitæ in iustitia perseuerantibus esse reddendam, hereditatis scilicet & mercedis. Hanc enim vt hereditatem obtinent infantes post baptismi susceptionem, ante rationis vsum ex hac vita decedentes, cum nullius meriti capaces sint; eandem verò tum vt hereditatem, tum vt mercedem iusti adulti recipiunt, qui præter ius adoptionis ad illam, etiam bonorum operum meritis se illâ dignos reddiderint, & sic vsque in finem vitæ perseuerauerint: verum de illo septimo gratiæ effectus plenius capite sequenti agetur.

¶ (o) ¶

SE-

SECTIO III.

*An simul cum habituali gratia aliqui
virtutum habitus in animam
infundantur.*

Supponimus 1. ex S. Thoma 1. 2. q. 57. & seqq. duo esse virtutum genera, acquiratarum scilicet, & infusarum.

Acquisitæ dicuntur illæ, quarum habitus per eandem actus acquiruntur, de quibus Philosophi in Ethicis agere consueverunt: infusæ verò illæ dicuntur, quarum habitus non producuntur per actus, sed diuinitus infunduntur. Virtutes autem illæ infusæ duplicis adhuc sunt generis; quædam enim sunt Theologicæ, sic dictæ, quòd Deum tanquam obiectum suum immediatum respiciunt, quales sunt fides, spes, & charitas. Aliæ verò sunt morales, quæ in eo præsertim ab acquisitis differunt, quòd morales virtutes acquisitæ finem aliquem rectæ rationi naturali conuenientem duntaxat spectent, infusæ verò ad altiorem & supernaturalem finem actus suos dirigant.

Supponimus 2. præter illas virtutes morales infusas, dari etiam aliquos alios habitus supernaturales, qui communiter vocantur dona Spiritus Sancti, de quibus agit S. Thomas q. 68. a. 1. vbi docet, dona illa differre à virtutibus infusis, in eo, quòd animam perficiunt ad hoc, vt efficiatur promptè mobilis ab inspiratione diuina, seu à Spiritu Sancto ad actiones quasdam virtutum exequendas. His præsuppositis pro quæstionis propositæ resolutione

Dicendum 1. simul cum gratia, virtutum Theologicarum fidei, spei, & charitatis habitus in animam infundi: hæc veritas expressè habetur definita in Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. his verbis: *Vt de in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusu accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem, &c.*

Discen-

Dicendum 2. simul cum gratia, habitus virtutum moralium supernaturalium, quæ ad communem statum Christianorum pertinent, in animam infundi.

Probat 1. ex cap. 8. Sap. vbi dicitur sapientiam diuinam docere sobrietatem, & prudentiam, iustitiam, & virtutem; atqui sapientiam diuinam, seu Deum docere illas virtutes, nihil est aliud, quam eas infundere, vt dicitur in Conc. Mileuitano seu potius Carthag. cap. 4.

Probat 2. ex SS. Patribus, qui simpliciter asserunt hominem, dum in gratia Dei est, omnibus præditum esse virtutibus, quas, cum ab eadem gratia excidit, infelicitè amittit; vnde S. Hieron. præfatione in threnos Ieremiæ de anima in peccatum lapsa loquens, *Non auri, inquit, & argenti metallo, sed virtutibus radiabat; ablata sunt hæc omnia, nudata est domus Dei cunctis ornamentis suis*; & S. Aug. tract. 8. in epist. 1. S. Ioannis enumeratis varijs virtutibus, quæ in anima iusti reperiuntur, dicit illas esse ad instar exercitus, Christumque Dominum in interiori homine habitantem virtutibus illis quasi ministris suis vt: & in Catechis. Concil. Trid. part. 2. c. 2. hæc verba habentur: *Huic autem gratia additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum gratia diuinitus infunduntur. Quare cum Apostolus ad Titum ait: saluos nos fecit per lauacrum regenerationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum: D. Augustinus verba illa explanans (effudit abundè) explanans, nimirum, inquit, ad remissionem peccatorum, & copiam virtutum.*

Diximus in assertione virtutes illas infundi, quæ ad communem Christianorum statum pertinent; certum est enim, virtutes quasdam eximias & singulares, quæ ad statum illum non sunt necessariæ, in iustificatione simul cum gratia omnibus non conferri, vt patet de continentia virginali, de qua loquens Apost. 1. Cor. 7. *Vnusquisq;*, inquit, *proprium donum habet ex Deo.*

Porro notandum est, virtutum illarum infusarum habitus non conferre facilitatè in operando, cum forma-

lites

liter non expellant malos habitus contrarios, qui ante iustificationem in statu peccati contracti sunt; sed tribuere solum voluntati nouam potestatem ad actus sibi proprios exercendos: vnde minimè mirum videri debet, si aliquando peccatores recenter iustificati, difficultatem in exercendis illis actibus experiantur: quæ tamen difficultas ab ipsis superari potest tum ipsarum virtutum infusarum; tum etiam gratiarum actualium, quæ nunquam illis desunt, auxilio.

Dicendum 3. præter supra dictas virtutes Theologicas & morales, dona etiam Spiritus Sancti simul cum gratia in animam infundi. Id constat ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. vbi dicit *Iustificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem, & renouationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum.* Id etiam docet S. Thom. supra q. 68. c. 2. vbi dicit, dona illa Spiritus Sancti esse homini ad salutem necessaria, quoniam ad hunc finem, qui prorsus supernaturalis est, & omnem eius facultatem longè supergreditur, præter omnia supra dicta indiget adhuc peculiari motione & ductu Spiritus Sancti, iuxta illud Psal. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram relictam.*

In quo elucet admirabilis prorsus, & magnifica Dei erga homines benignitas, & misericordia, qui naturæ nostræ adeo fragilli & imbecilli tot & tanta gratiæ suæ adminicula, & auxilia prouidit, vt nos eleuet, & deducat ad finem illum sublimem & supernaturalem, propter quem creati, & redempti sumus.

Dices, multos esse idiotas & simplices, qui quamuis sint in statu gratiæ, illis tamen donis carere videntur, vt dono sapientiæ, scientiæ, &c. Resp. dona illa infundi quoad habitus, quorum actus varij sunt pro varietate conditionum & statuum, in quibus Spiritus Sanctus per illa dona vnumquemque iustum ad sequendum instinctum suum disponit in ijs, quæ statui suo competunt, vt salutem æternam consequatur; vnde nullus est adeo idiota & simplex, qui si gratiâ sanctificante præditus sis,

non

non habeat lumen sapientiae, & scientiae infusum, quatenus sibi necessarium est, ut ad finem supernaturalem in omnibus actibus suis dirigatur; imò experientia satis constat, idiotas & simplices in gratia Dei constitutos, quamvis nullo ingenij acumine, nullâ scientiâ aut humanâ sapientiâ præditi sint, in ijs tamen quæ ad salutem spectant, interiori lumine dirigi, quo carent illi, quos sapientes, & prudentes huius sæculi vocat Apostolus, qui in temporalibus negotijs maximè perspicaces, in rebus ad æternam salutem spectantibus cæci sunt, & quasi iudicio ac ratione destituti; vnde dixit Apostolus 1. Cor. 1. *Videte fratres vocationem vestram, quia non multi sapientes secundum carnem, &c.* & S. Aug. lib. 8. confess. cap. 8. *Surgunt indocti, & celum rapiunt: & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi volutamur in carne & sanguine?*

SECTIO IV.

An gratia habitualis à charitate distincta sit.

Certum est ex antè dictis, charitatem à gratia habituali sanctificante nunquam esse disiunctam, proindeque illum, qui gratiam habitualement accipit, etiam charitatis habitum sibi infusum recipere: sed controuersum est inter Doctores; an gratia, & charitas sint à parte rei quid vnum, an verò illarum habitus realiter inter se sint distincti.

Dux sunt autem super hac quæstione Theologorum sententiæ. Alij enim existimant, realiter inter se distinguere; & gratiam quidem in ipsa animæ substantia tanquam in proprio subiecto sedem habere, charitatem verò in voluntate; & per charitatem nos diligere Deum, per gratiam autem nos à Deo diligere.

Alij verò asserunt, gratiæ & charitatis vnum eundemque esse habitum, nec ab inuicem nisi ratione distinguere.

Ita

Ita Bellarmin. lib. 1. de grat. & lib. arb. & alij.

Huius autem secundæ sententiæ (quam vt probabiliorē amplectimur) veritas probatur 1. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. vbi; quamuis super hac quæstione (cū ad fidem minimè pertineat) nihil definire voluerit, satis aperte tamen indicauit, cui sententiæ magis faueret; postquam enim dixit, vnicam formalem causam nostræ iustificationis esse iustitiam Dei; non quā ipse iustus est, sed quā hos iustos facit; explicans postea, quoniam sit illa iustitia, dicit peccatorem iustum fieri, dum passionis Christi merito, per Spiritum Sanctum charitatis Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhæret; vbi nullius alterius gratiæ iustificantis præterquam charitatis mentionem facit.

Probat 2. ex S. Aug. lib. de nat. & grat. c. vlt. vbi sic loquitur: *Charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas magna, magna iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est: & ex S. Bern. lib. de modo bene viuendi c. 4. Timor sanctus introducit in mentem hominum perfectam charitatem. Perfecta autem charitas, perfecta est sanctitas.*

Querunt hinc aliqui, an sicut habitualis, sic etiam actualis charitas formaliter hominem sanctificet: an v. gr. actus perfectæ contritionis ex vero charitatis motu elicitus, per se & formaliter hominem iustificet. Resp. in primis certum esse, quacunque ratione id fiat, siue formaliter, siue meritorie, siue alio quouis modo, actum perfectæ contritionis, seu charitatis peccata delere, hominemque iustificare; id enim expressè definitum est in Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. vbi dicit, contingere aliquando contritionem charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare, priusquam Sacramentum pœnitentiæ actu suscipiatur.

Resp. 2. probabilissimum esse etiam formaliter per ipsummet actum charitatis hominem iustificari, proindeque peccata omnia deleri; cū (vt ait S. Doctor 2. 2. q. 27. 2. 4. ad 3.) per actum quemlibet perfectæ charitatis,

tis, au
atē D
dicitu
manet
Char
solim

S
S
S

ho
cere n
es? I
de se
iustit
do p
us il
posit

D
aliqu
berit
alis a

Pr
hort
& al
rem

P
cat
catic
qui

fica
pra
p

tis, auersio à Deo formaliter tollatur, & anima immediatè Deo coniungatur vinculo spiritualis vnionis; vnde dicitur 1. S. Ioann. 4. quòd, *qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*: & S. Bernard. ferm. 83. in cant. dicit Charitatis actum esse, *spiritualis cõnubij anima cum Deo non solùm contractum, sed etiã amplexum.*

SECTIO V.

An aliquæ dispositiones ad iustificationem requirantur, & quæ.

Supponimus tanquam certum ex fide, solum Deum esse causam principalem efficientem iustificationis; hoc enim constat ex scriptura: Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?* II. 43. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas*; vnde sequitur ex pura & gratuita Dei misericordia pendere iustificationem hominis, illumque proinde non alio modo posse iustificationem consequi, nisi eo, quem ipse Deus illi præscripsit. Hoc præsupposito, pro quæstionis propositæ resolutione

Dicendum 1. Deum, vt hominem adultum iustificet, aliquas ab illo dispositiones, seu bonos aliquos motus liberi arbitrij exigere, ad quos tamen illum gratiæ actualis auxilio excitat, & adiuuat. Ita S. Thom. q. 113. a. 3.

Probat 1. ex scriptura, quæ innumeris propè in locis hortatur peccatores ad pœnitentiam, ad timorem Dei, & alios similes actus virtutum, vt per illos ad peccatorum remissionem accipiendam se disponant.

Probat 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. vbi explicat varios actus virtutum, per quos peccator ad iustificationem disponitur; & can. 9. profert anathema in eum qui dixerit, nulla ex parte necesse esse, vt impius ad iustificationis gratiam consequendam voluntatis suæ motu præparetur, ac disponatur.

Probat 3. ex his S. Aug. verbis ser. 15. c. 11. de verbis

T

bis

bis Dom. *Qui fecit te sine te, non iustificat te sine te; fecit te scientem, iustificat volentem.*

Obijcies, in Conc. Araus. 2. can. 4. dici Deum, vt à peccato purgemur, voluntatem nostram non expectare. Resp. verum esse, quòd Deus non expectat voluntatem nostram, vt primam gratiam vocantem, & excitantem tribuat, à qua incipit nostra iustificatio; falsum autem esse, postquam Deus peccatorem gratiã suã excitauit, vt pœniteat, illum eius voluntatem non expectare, vt ei tribuat peccati remissionem, gratiamque iustificantem ei infundat: & hunc esse Conc. sensum indicant verba sequentia quibus dicit, vt purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem, & operationem in nobis fieri.

Dicendum 2. primam ex dispositionibus in adulto requisitis ad iustificationem, esse fidem. Ita S. Thom. 1. 2. quæst. 113. a. 4. & 5.

Probat ex eo, quòd dicit Apost. Hebr. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum.* Deinde ex conc. Trid. sess. 6. c. 8. vbi fides dicitur esse, *humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis*: & ex S. Aug. lib. de prædest. sanct. art. 7. *Fides, inquit, prima dicitur, ex qua cetera impetrantur*: & ex S. Cyrill. Ierofol. Catechesi 1. vbi dicit fidem esse quasi oculum, & lampadem ad viam salutis inueniendam.

Est autem hic obseruandum fidem illam, quam dicimus ad iustificationem requiri, non esse fiduciam seu confidentiam, quã credit homo suã peccata sibi esse à Deo remissa (vt falso dicunt hæretici) sed esse fidem illam, quã veritatibus à Deo reuelatis assentimur: vnde Scriptura describens fidei actum ad iustificationem necessarium, explicat illum per assensum datum veritatibus à Deo reuelatis, non verò per fiduciam de peccatorum commissorum obrepta remissione; S. Ioan. 20. *Hæc scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei; & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.* Et Ecclesia etiam nullam aliam à baptizandis fidem exigit, quam eorundem, quæ in symbolo continetur.

Dicet.

Dicendum 3. fidem solam non sufficere, sed præter illam aliarum quoque virtutum actus tanquam dispositiones ad iustificationem consequendam requiri. Hoc constat ex eo, quod scriptura ad peccatoris iustificationem timoris, spei, poenitentiae, aliarumque similium virtutum actus, æquè ac fidei requirit, vt mox dicetur.

Ad obiectiones autem hæreticorum soluendas, hoc vnum aduertere sufficiat, nusquam haberi in scripturis fidem solam iustificare. Dicit quidem Apost. varijs in locis nos iustificari ex fide, quod verissimum est, cum sit initium ac radix omnis iustificationis; sed non dicit nos ex sola fide iustificari.

Dicendum 4. præter fidem quinque alias dispositiones ordinariè concurrere, vt habetur in Conc. Trid. sess. 6. c. 6. scilicet diuinæ iustitiæ timorem, spem veniæ ex diuina misericordia, dilectionem Dei, quo ipse propter se, & super omnia diligatur, & ex illius dilectionis motiuo odium ac detestationem peccati, ac propositum nouæ vitæ obseruationisque mandatorum, nec non suscipiendæ baptismi in eo, qui nondum baptizatus est; & idem dicendum de poenitentiae sacramento, si homo baptizatus sit.

Iam quod spectat ad timorem diuinæ iustitiæ, dicit Conc. peccatores illo vtiliter conculci; quod aduersus Lutherum declarauit, qui docuit timorem illum esse peccatum, vt patet ex bulla condemnationis articulorum ipsius à Leone X. factæ, & ex can. 8. eiusdem sess. 6. Concil. Trid. vbi anathema dicitur ei, qui hoc docuerit. Hæc autem veritas præter ipsius Conc. ac summi Pontificis autoritatem probari potest, & error oppositus refelli ex scriptura Prou. 14. *Timor Domini fons vitæ*: Eccli. 1. *Timor Domini expellit peccatum*: & lib. 2. Reg. c. 12. Nathan Propheta comminatione poenarum Dauidem ad poenitentiam cohortatus est: & S. Matth. 3. S. Ioannes Baptista idem fecit erga Iudæos: & Christus Dominus S. Luc. 12. hortatur ad timendum eum, qui, postquam corpus occiderit, animam potest mittere in gehennam; vnde

T 2

patet

patet, quàm verè dixit Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. timorem illum gehennæ, esse donum Dei, & impulsum Spiritus Sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Vt autem hæc meliùs intelligantur, obseruandum est, timorem illum seruilem duplici modo concipi posse. 1. quando quis à peccato abstinet, vel bonum aliquod facit, eo tantum fine, vt effugiat pœnam; & ita dispositus est, vt, nisi timeret pœnam, nec à malo abstineret, nec bonum faceret; & sic fuga pœnæ sit quasi vltimus finis, quem sibi proponit in faciendo bono, vel abstinendo à malo, & hic timor malus est. 2. quando aliquis abstinet quidem à malo, vel bonum aliquod facit, vt pœnam effugiat; sed ita vt fuga & deuotio pœnæ sit tantum finis proximus, non verò vltimus, quo ad abstinendum à malo, vel ad bonum faciendum moueatur; atque ita dispositus sit, vt, quamuis pœnam euitare posset, non tamen propterea vellet ad malum committere, aut bonum, quod sibi faciendum est, omittere: & hic timor bonus est atque utilis, ac de illo intelligenda sunt ea, quæ suprà diximus.

Quod spectat ad spem, certum quoque est ex scriptura illam requiri ad iustificationem; Pl. 31. *Sperantem in Domino misericordia circumdabit: Prou. 28. Qui sperat in Domino, sanabitur.*

De dilectione Dei similiter constat ex his Christi Domini verbis S. Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

De odio etiam & detestatione peccati patet ex innumeris propè scripturæ locis hanc præsertim dispositionem ad peccatoris iustificationem requiri, sicut & propositum nouæ vitæ, obseruationis mandatorum, ac suscipiendi sacramenti siue baptisimi, siue pœnitentiæ, vt plenius dicetur in tract. de sacramentis.

Dices ex Conc. Trid. suprà, solam contritionem perfectam sufficere ad peccatoris iustificationem; vnde sequitur illarum virtutum actus ad eam minimè requiri. Resp. concedendo antecedens, & distinguendo consequens;

pon

non requiri, vt illarum virtutum actus explicitè semper eliciantur, conceditur; non requiri, vt saltem virtualiter & implicitè, negatur: in actu enim perfectæ contritionis omnium illarum virtutum actus virtualiter & implicitè continentur; nam qui verè dolet Deum offendisse, eò quòd illum perfectè & summè diligit, is & virtualiter in Deum credit, & timet illum, si non timore seruili, certè reuerentiali & filiali, & sperat in eum, quem summè bonum agnoscit, & in posterum vult illi obsequi, & omnia præstare, quæ ipsi placita esse cognoscit.

SECTIO VI.

An gratia habitualis seu charitas auferri, vel minui, vel amitti possit.

Quod spectat ad primam quæstionis propositæ partem, dicendum est, gratiam habitualem seu charitatem posse in hac vita auferri. Ita S. Thom. 2. 2. q. 24. art. 4. Id constat in primis ex scriptura: Prou. 4. *iustorum semita, quasi lux splendens procedit & crescit vsque ad perfectam diem: & Apoc. 22. Qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus, sanctificetur adhuc.* Deinde ex Conc. Trid. sess. 6. c. 10. vbi dicit *Iustificatos in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescere atque magis iustificari.*

Est autem obseruandum, gratiæ habitualis seu charitatis augmentum non fieri ad iustarum virtutum acquiratarum, quæ quidem sicut per actus producuntur, sic etiam per eosdem augentur & intenduntur; cum enim gratiæ seu charitatis habitus non producat per actus; sed à Deo infundatur, augmentum illius à solo Deo est tanquam à causâ efficiente, non verò ab actibus bonis hominis iustificati, nisi quatenus per illos ipsius gratiæ & charitatis augmentum promeretur, vt cap. seq. dicemus.

Quod spectat ad secundam quæstionis propositæ partem, dicendum est, gratiam habitualem seu charitatem minui

Non posse. Ita S. Thom. sup. art. 10. quod probat ex eo, quod si minueretur, hoc fieret vel per cessationem ab actibus ipsius charitatis, vel per aliquos actus ipsi contrarios, sicut fit in virtutibus acquisitis, quæ utroque illo modo minuuntur; quia conseruatio cuiusque rei dependet à sua causa, virtutis autem acquisita causa sunt ipsius actus; vnde illis cessantibus, vel alijs contrarijs aduenientibus, paulatim minuitur ipsius virtutis habitus, ac tandem totaliter corrumpitur. Hoc autem in gratia seu charitate locum non habet; cum enim charitatis habitus neque producatur, neque augeatur per actus, hinc fit, vt (præcisè loquendo) per actuum cessationem directè non minuat: neque etiam per actus contrarios seu per peccata; peccatum enim si mortale sit, non minuit, sed totaliter charitatis habitum corrumpit, vt mox dicetur: si autem veniale sit, habitum charitatis non minuit, si enim minueret vel effectiue, vel meritorie minueret; non effectiue, quia ipsi charitati non opponitur; neque etiam meritorie, qui enim delinquit in minori (vt ait S. Doctor) non meretur detrimentum in maiori, neque Deus se ab homine magis auerit, quam homo auerit se ab ipso. Quod quamuis verum sit, rectè tamen monet S. Doctor ibidem, à quo sensu dici posse per peccata venialia, vel per cessationem ab exercitio bonorum operum indirectè minui gratiam vel charitatem, in quantum minuitur feruor eius, & homo magis ac magis disponitur ad totalem ipsius corruptionem.

Quod denique ad tertiam questionis propositæ partem attinet, certum est gratiam posse amitti: idque constat tum ex scriptura, Ezech. 18. *Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, &c. omnes iustitia eius, quas fecerat, non recordabuntur.* & experientiâ nimis funestâ compertum est, iustitiam & gratiam non solum posse amitti, sed etiam de facto fere ab omnibus amitti, ac paucissimos esse, imò pene nullos, qui gratiam in baptismo acceptam vsque in finem vitæ retineant, quique penitentia remedio non indigeant.

SECTIO VII:

An aliquis certò scire possit se esse iustificatum.

Questionis sensus est, an aliquis certus esse possit certitudine fidei, cui proinde nõ possit subesse falsum, se esse iustificatum, ac in statu gratiæ habitualis sanctificantis constitutum. Pro cuius resolutione

Dicendum 1. neminem debere, nec posse credere certò, se esse iustificatum. Est de fide contra Caluinum, qui lib. 3. instit. c. 2. parag. 16. & seqq. & in Antidoto Concil. Trid. ad cap. 13. & 14. sess. 6. asserit, quemlibet fidelem non solum esse certum de sua iustificatione; sed etiam teneri ad credendum se per Christi iustitiam sibi imputatam esse iustificatum.

Refellitur hic error, & veritas nostræ fidei probatur 1. ex scriptura: Eccles. 9. *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit*: Psal. 18. *Delicta quis intelligit ab oculis meis mundam me*, ex quo loco S. Hier. lib. 1. aduersus Pelagianos probat, iustorum nemini plane cognitum esse, si tunc absque peccatis, an non: & 1. Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum.*

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 9. ubi expressè habetur, quòd, *sicut nemo pius de misericordia Dei, de Christi merito, de quæ Sacramentorum uirtute, & efficacia dubitare debet: sic quilibet, dum seipsum, suamquæ propriam infirmitatem, & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, si gratiam Dei esse consecutum.*

Probatur 3. ex S. Aug. serm. 23. de Verbis Domini: *Fortasse, inquit, tu nihil inuenis in conscientia tua; inuenit ille, qui melius uidet: & S. Bernard. ser. 3. de Aduentu: Accedit ad sollicitudinis cumulum & pondus timoris, quòd, cum & meam & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutri mihi satis esse notat: utraque abyssus est imperscrutabilis; utraque mihi nocet.*

Porro id sapientissimè à Deo factum esse, vt de propria iustificatione nullam habeant homines (quamdiu in hac mortali vita degunt) certitudinem; inde constat, quòd (vt ait S. August. lib. de corrept. & grat. c. 13.) in hoc loco tentationis, tanta est infirmitas, vt etiam possit superbi-
ans generare securitas.

Dicendum 2. quòd, quamuis secundum legem ordinariam nemo scire certò possit, se esse in statu gratiæ sanctificantis: id tamen extraordinariè per specialem reuelationem diuinitus factam, posse cognosci, vt de factò sanctissima Virgo id cognouit, cum ab Angelo audiuit: *Aue gratià plena, Dominus tecum:* item S. Magdalena, cum Christus Dominus illi dixit, *remittantur tibi peccata tua;* & etiam omnes sancti Apostoli, vt docet S. Thom. q. 24. de veritate art. 9.

Dicendum 3. posse etiam quemlibet iustum citra omnem reuelationem habere certitudinem aliquam moralem, seu coniecturalem de sua iustificatione, signisque quibusdam, & verisimilibus argumentis atque coniecturis probabiliter cognoscere, se esse in statu gratiæ; in quibus tamen, qualiacunque sint, nullus absolutè debet conuiuere, neque in seipso confidere, vel gloriari; quoniam (vt rectè monet Conc. Trid. sess. 6. cap. 10.) *Cum is hominum vita non humano iudicio examinanda, & iudicanda est, sed Dei; qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique à Deo.*

(o) So

CAPVT V.

De altero gratia effectu, seu de merito.

SECTIO I.

An possit homo aliquid à Deo mereri.

Observandum est nos hic non sumere nomen meriti late, prout etiam aliquando in malam partem accipitur, vt 2. Paralip. c. 19. *Iram Domini merebaris*; sed strictè & propriè, prout significat actionem liberam honestam & bonam, quæ mercede aliquâ & premio digna est, qua in significatione dicitur Eccli. 16. *Omnia misericordia faciet locum unicuique, secundum meritum operum suorum.* Hac obseruatione supposita, pro quaestionis proposito resolutione

Dicendum hominem posse verè & propriè aliquid à Deo mereri. Est de fide contra Calvinum & eius asselas, qui nomen meriti communiter reiiciunt tanquam diuinæ gratiæ ac misericordiæ iniuriosum, ac superbiam & præsumptionem redolens: verum quam falsò id dicant, & vt potius desidia suæ ac socordiæ, quam vt Dei gloriæ consulant, ex ijs, quæ mox dicemus, patebit. Notæ igitur assertionis veritas

Probatur 1. ex pluribus scripturæ locis, in quibus mentio fit mercedis Deo iustis reddendæ propter bona illorum opera, vt S. Matth. 5. *Cum persecuti vos fuerint, &c. propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis: 1. Cor. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum.*

Probatur 2. ex Conc. Araus. can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant: sed gratia, quæ non debetur, præcedit, vt fiant: & ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. Bene operantibus usque*

in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna, & tanquam gratia filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.

Probatum 3. ex SS. Patribus, qui vnanimi consensu bonis iustorum operibus merendi vim inesse docent; vt S. Cypr. lib. de vnitae Ecclesiae post medium, *Iustitia*, inquit, opus est, vt promereri quis possit Deum; preceptis eius ac merito obtemperandum est, vt accipiant merita nostra mercedem S. Aug. epist. 105. Nullane, inquit, sunt merita iustorum? sunt plane, quia iusti sunt; sed vt iusti fierent, merita non fuerunt.

Obijcies 1. S. Luc. c. 17. *Cum feceritis omnia, quae praecipia sunt vobis, dicite: Serui inuiles sumus.* Resp. nos esse seruos inuiles (vt explicat S. Ambr. lib. 8. in S. Luc.) si consideremus id, quod fecimus, prout a nobis tantum est; sed non vt est a Christo, in nobis per gratiam suam operante: vel vt explicat Beda in hunc locum, nos esse seruos inuiles respectu Dei; cum nihil illi utilitatis accedat ex operibus nostris, quamuis per eius misericordiam, & gratiam opera illa bona nobis sint valde vtilia, & proficua.

Obijcies 2. ex Is. 64. *Falsi sumus vt immundus omnes nos, & quasi pannus menstruata vnioersa iustitia nostra.* Resp. Prophetam illic loqui, non in persona iustorum; sed iudaeorum, qui, cum peccatis in anima sordescerent, merito dicere poterant iustitias suas, id est legis externas obseruationes, immundas esse, & sordidas in conspectu Dei; cum (vt Christus dixit) quae de corde exeunt, ea sint, quae coinquinant hominem. Ita hunc locum explicat S. Hier. commentarijs in illud Prophetae caput.

OS (o) SE

SE

SECTIO II.

An meritum rectè diuidatur in meritum de condigno, & meritum de congruo.

PER meritum de condigno intelligunt Theologi meritum illud, quod mercede ac premio ex se dignum est, & cui proinde ex quadam iustitia debetur merces ac premium: per meritum autem de congruo illud, quod quamuis mercede non sit ex se dignum, illi tamen ex decencia quadam & congruitate debetur. Hac obseruatione supposita

Dicendum 1. iustos posse de condigno aliquid à Deo mereri.

Probatum 1. ex ijs scripturæ locis, in quibus dicitur iustos per bona opera fieri dignos premio & remuneratione; Sap. 3. *Deus reuocauit eos, & inuenit illos dignos se*: Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua*. Apoc. 3. *Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt*. Item ex ijs, in quibus dicitur Deum bonis iustorum operibus reddere mercedem ex quadam iustitia: S. Mat. 20. *Quod iustum fuerit, dabo uobis*. Hebr. 6. *Non enim iniustus Deus, ut oblitiscatur operis uestri*; 2. ad Timoth. 4. *Bonum certamen certavi, &c.* In reliquo reposita est mihi corona iustitie, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed & q̄s, qui diligunt aduentum eius: quæ Apostoli uerba Conc. Trid. supra de mercede bonis iustorum operibus debitâ & à Deo reddendâ explicat.

Probatum 2. ex SS. Patribus, qui passim Deum erga iustos debitorem esse dicunt, ut S. Cypr. lib. de elemosyna; *Traclata, inquit, ac diuina res, salutaris operatio, qua promeretur Christum iudicem, & Deum computat debitorem*: S. Ambr. lib. 7. in S. Luc. *Reddes ergo, Domine, quod debes; beati, quibus es debitor*: S. Hier. ep. ad Heluidiam c. 1. *Quantâ beatitudo pro paruis magna recipere, & Deum habere debitorem*: & S. Aug. serm. 16. de uerbis Apost. *Possumus ita De-*

em alloquitur tanquam debitorem, eique dicere: Redde, quod promissisti, quia fecimus, quod iussisti.

Obijcies, inter Deum & creaturam nullam esse posse iustitiam, neque Deum posse unquam debitorem vili creaturæ fieri. Resp. hoc verissimum esse, si creatura præcisè secundum se consideretur: non item, si quatenus homo iustus, est membrum viuum Christi Domini, & ex eius merito ac virtute operatur; & quamuis etiam eâ ratione inter Deum & hominem non possit esse iustitia strictè sumpta, est tamen inter vtrumque vera aliqua ratio iustitiæ latè sumptæ, qualis est inter Patrem & Filium, Dominum & seruum.

Dicendum 2. dari etiam meritum de congruo.

Probatum ex ijs scripturæ locis, in quibus, aliquid à Deo peccatoribus dari dicitur intuitu aliquorum bonorum operum, vt Exod. 1. refertur de obstetricibus Aegyptiorum, & Act. 10. de Cornelio Centurione. Certum est autem peccatores nihil à Deo posse de condigno mereri, vt sect. seq. dicitur, vnde sequitur meritum illorum esse tantum de congruo.

SECTIO III.

Quanam conditiones requirantur ad meritum ex parte illius, qui meretur.

Questio intelligenda est de merito condigno, quod propriè & simpliciter meritum dicitur, & pro illius resolutione

Dicendum est, duas potissimum conditiones requiri ex parte illius, qui meretur; prima est, vt sit in statu gratiæ sanctificantis: secunda, vt sit in statu viæ. Ita communiter omnes.

Primi conditionis necessitas probatur 1. ex scripturâ: S. Ioann. 15. *Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis:* & 1. Cor. 13. *Si distribuere in cibos pauperum omnes facultates*

mens

meas, &c. charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. vbi meritum dicitur esse fructum iustificationis, diciturque sine vnione cum Christo, ac virtute, quam in iustificatos influit, bona illorum opera meritoria esse non posse.

Probatur 3. ex S. Greg. lib. 2. moral. c. 8. vbi dicit, quod non Abel ex muneribus, sed ex Abel munera oblata placuerunt; quasi dicat Deum prius intueri personam quam munera, & opera eius, illaque ipsi accepta esse non posse, nisi persona offerentis vel operantis ipsi grata & accepta sit.

Secundæ conditionis necessitas constat 1. ex scriptura: S. Ioann. 9. Venit nox (mortis tempus scilicet) quando nemo potest operari: Galat. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum: Eccles. 11. In quocumque loco cecideris (lignum) ibi erit. Deinde ex S. Hier. in cap. 6. 1. ad Cor. Tempus, inquit, sementis, est vita presens, quam currimus; cum vita ista transierit, operandi tempus aufertur: & S. August. in Enchir. c. 110. Nemo, inquit, speret, quod hic neglexerit, eam obierit, apud Deum promereri.

Ratio autem huius conditionis aliã non est, quam ipsius Dei voluntas, qui constituit, vt merita omnia morte finirentur; aliã si ita voluisset, beati etiam in cælo mereri potuissent, cum status beatitudinis merito non repugnet, vt patet in Christo Domino.

SECTIO IV.

Quanam conditiones requirantur ex parte actus meritorij.

Dix sunt præsertim conditiones, quæ ex parte actus requiruntur ad hoc, vt sit meritorius; prima est, vt sit liber non tantum à coactione, sed etiam à necessitate. Huius conditionis necessitas

Probatur 1. ex scriptura: Eccli. 31. vbi de homine iusto bene operante hæc dicuntur: *Qui probatus est in illo, & perfe-*

perfectus est, erit illi gloria aeterna; qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona illius in Domino: & 2. Cor. 9. ubi Apostolus loquens de eleemosyna, ad quam fideles hortabatur, unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate.

Probat 2. ex SS. Patribus, qui unanimiter hanc in bonis operibus conditionem requirunt, ut S. Iustinus, martyr. apolog. 1. circa medium, ubi de bonis iustorum operibus loquens, *Neque enim, inquit, quidquam horum laude dignum esset, nisi utramque in partem convertere, & quasi flectere se possent*: S. Iren. lib. 4. c. 11. *Qui operantur bonum, gloriam & honorem percipient, quoniam operati sunt bonum, cum possent illud non operari*: S. Hier. lib. 2. cont. Iovin. *Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur, alioquin ubi necessitas, nec corona, nec damnatio est; quam illius sententiam referens & approbans S. Aug. lib. de nat. & grat. c. 5. Quis, inquit, non agnoscat, quis non toto corde suscipiat, quis taliter conditam humanam negat esse naturam; sed in recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis*: S. Bernard. lib. de grat. & lib. arb. non longe post initium, *Ubi necessitas, inquit, ibi libertas non est, nec meritum*.

Probat 3. ex eo, quod ad demeritum seu peccatum requiritur, ut peccantis voluntas libera sit non solum a coactione, sed etiam a necessitate; ergo a contrario ad meritum bene operantis voluntas nullam in agendo non modo coactionem, sed etiam necessitatem pati debet. Consequentia patet, cum utrobique sit par ratio: antecedens probatur ex S. Aug. lib. de duabus animabus c. 11. ubi dicit, *neminem vituperatione supplicionis dignum esse, qui id non faciat, quod facere non potest* (additque) *nonne ista cantant, & in montibus pastores, & in theatris Poetae, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & antistites in sacris locis: & in orbe terrarum genus humanum: Scin lib. de lib. arb. cap. 18. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cauere potest; peccatur autem, cauere igitur potest.*

Secundā conditio requisita ex parte ipsius actus ad hoc, vt sit meritorius, est, vt sit bonus & honestus, tam ex parte obiecti, quā finis & aliarum circumstantiarum; id est, vt actus ille habeat obiectum bonum, & honestum, & fiat propter finem bonum ac Deo gratum, ac in ipsum Deum vel actualiter vel saltem virtualiter referatur, nec vllā prauā circumstantiā vitietur.

Huius conditionis necessitas constat ex eo, quod in scripturis retributio, merces, & corona promittuntur tantum operibus bonis: id etiam expresse habetur in Cone. Trid. sess. 6. cap. 16. & can. 31. & 32. vnde S. Aug. lib. de grat. & lib. arb. cap. 6. *Qua mala sunt, inquit, non coronat Deus.* Quod autem opera illa bona nullā malā circumstantiā vitari debeant, patet ex eo, quod, si aliquā tali circumstantiā vitarentur, desinerent esse bona & honesta, cum iuxta commune Philosophorum axioma; bonum sit ex integra causa, malum ex quoque defectu, quod fusius explicabitur in tract. de actib. hum.

Addunt aliqui Doctores tertiam conditionem ex parte ipsius actus ad hoc, vt sit meritorius, nimirum vt à charitate sit elicitus, aut saltem imperatus. Quamuis autem verum sit actus illos, qui à charitate eliciuntur vel imperantur, esse maxime meritorios pra actibus aliarum quarumcunque virtutum; nihilominus diuinam largitatem ac benignitatem magis commendat sententia illorum, qui existimant conditionem hanc, licet optimam, minime tamen esse necessariam ad meritum; quam proinde vt probabiliozem amplectimur, asserimusque cuius operi bono & honesto hominis iusti, quamuis non elicitur ex motu vel imperio charitatis, inesse veram & propriam rationem meriti, dummodo condiciones omnes supra explicata illi adsint.

Probat̄ hęc sententia i. ex ijs omnibus scriptura, & SS. Patrum testimonijs, quę propè innumera sunt, in quibus excitantur, & inuitantur homines ad opera misericordiarumque virtutum exercenda, nullā factā mentione, quod ex motu vel imperio charitatis fieri

debeant; afferiturque bonis illis operibus reddendam esse à Deo mercedem.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 16. vbi postquam dixit, Christum Dominum in iustificatos iugiter influere virtutem (id est gratiam actualem) quæ bonorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, addit postea, *nihil amplius deesse ipsis iustificatis, quo minus plene operibus illis, quæ in Deo (hoc est in statu gratiæ habitualis sanctificantis seu charitatis, per quam Deo unimur, & in ipso manemus) sunt facta, diuina legi satisfecisse, & æternam vitam verè promeruisse censeantur.*

Ex quibus Concilij verbis constat, bonis operibus, quæ per gratiæ actualis auxilium, & in statu gratiæ sanctificantis fiunt, nihil deesse quo minus sint meritoria: at qui talia sunt opera bona iustorum, quæ conditiones supra explicatas habent; fiunt enim in statu gratiæ sanctificantis, vt supponimus; fiunt etiam per auxilium gratiæ actualis, vt capite 1. docuimus: ergo talia opera sunt meritoria, nec vlteriùs requiritur, vt a charitate eliciantur, aut imperentur.

Confirmari potest eadem sententia ex can. 24. eiusdem sess. vbi anathema profertur in eum, qui dixerit, *Iustitiam acceptam non conseruari, atque etiam augeri coram Deo per bona opera;* vbi duo aduertenda sunt: primum est, iustitiam seu gratiam sanctificantem augeri per bona opera non physice, sed tantum meritorie (vt supra diximus) ac proinde, quando Concilium dicit iustitiam, seu gratiam augeri per bona opera, idem esse ac si diceret, hominem iustum per bona opera, ipsius iustitiæ & gratiæ augmentum promereri: secundum est, Concilium loqui de quibuscunque operibus bonis indistinctè, & indefinite (vt rectè obseruauit B. Franc. Sales. in tractatu diuini amoris lib. 3. c. 2.) vnde (vt ibidem monet) vbi nihil excipitur, nihil distinguendum est; proinde que ipsius Concilij verba intelligi debent de quibuscunque iustorum operibus, dummodo ex omni parte bona sint, qualia sunt illa, quæ supra dictas conditiones habent, quæq;

quæq; haud dubiè iuxta Conc. mentè sunt verè meritoria.

Probat 3. hâc ratione ductâ ex suprâ relatis Concilij verbis : iisdem operibus potest homo iustus mereri, quibus potest diuinâ legi satisfacere : atqui potest homo iustus diuinâ legi satisfacere per opera moraliter bona, etiamsi non fiant ex motiuo, vel imperio charitatis : quis enim dixerit hominem iustum, v. gr. eleëmofynam grauius aut extreme indigenti erogantem ex motiuo obedientiæ, quia Deus sic fieri præcepit, non satisfacere diuino præcepto, quo eleëmofyna in tali casu facienda præscribitur : ergo, si per illud opus moraliter bonum diuinâ legi satisfacit, quamuis illud non eliciat ex motiuo vel imperio charitatis, per idem opus bonum etiam mereri poterit.

Quæres, an præter supradictas condiciones tam ex parte operantis quàm ex parte operis, requiratur insuper pactum, vel promissio ex parte ipsius Dei. Resp. affirmatiuè cum S. Doctore q. 114. a. 1. ad 3. vbi dicit actionem nostram non habere rationem meriti, nisi ex præsuppositione diuinæ ordinationis : & constat ex scriptura, in qua bonorum operum merces dicitur reddi ex promissione Dei; S. Iacob. 1. *Cum probatus fuerit, accipiet coronam vite, quam repromisit Deus diligentibus se :* & ex S. August. in Pl. 86. *Debitorem, inquit, Dominus ipse fecit se, non accipiendo, sed promittendo.* Accedit & hæc ratio, quia reddenti acceptum non debetur merces, nisi ex promissione remunerantis : atqui quando aliquis bonum operatur, Deo reddit, quod ab illo accepit; vnde Cœlestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliarum, *Tanta est, inquit, bonitas Dei erga homines, vt nostrâ vellet esse merita, quæ sunt ipsius dona.*

Ex dictis colliges, quinque condiciones requiri ad hoc, vt opus aliquod sit de condigno meritorium : prima est, vt is, qui meretur, sit in statu viæ : secunda, vt sit in statu gratiæ sanctificantis : tertia, vt liber sit ab omni coactione & necessitate : quarta, vt opus, quod exercet, sit omnino ex parte bonum & honestum : quinta denique, vt

interec-

intercedat pactum, & promissio ex parte ipsius Dei de mercede pro huiusmodi opere bono retribuenda. Ad hoc autem ut opus sit meritorium de congruo, secunda & quinta conditio minimè requiruntur, sed sufficit status viae, libertas operantis, ac bonitas & honestas operis.

SECTIO V.

Quanam res cadant sub merito.

Questio intelligenda est de rebus illis, quas quis sibi mereri potest: de ijs enim, quas alteri potest mereri, agetur sect. 7. Et pro illius resolutione

Dicendum 1. neminem de condigno, vel de congruo posse sibi primam gratiam actualem promereri. Hæc veritas, quæ de fide est, constat tum ex scriptura, 2. Timoth. 1. Vocavit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam. Tum ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 3. ubi dicit, *Iustificacionis exordium in adultis à Dei per Iesum Christum præueniente gratiâ sumendum esse, hoc est, ab ætate vocatione, quâ nullis eorum existentibus meritis, vocantur.* Tum etiam ex ijs omnibus, quæ cap. 1. contra Pelagianos & Semipelagianos allata sunt.

Dicendum 2. hominem in statu peccati mortalis, non posse ullis bonis operibus de condigno mereri primam gratiam iustificantem; posse tamen de congruo.

Quod non possit de condigno, constat ex scriptura, Rom. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius (id est Christi) quæ verba expendens Conc. Trid. sess. 6. cap. 8. Gratis, inquit, iustificari dicimur; quia nihil eorum, quæ iustificacionem præcedunt, siue fides, siue opera, ipsam iustificacionis gratiam promeretur (de condigno scilicet)*

Quod autem peccator, gratiæ actualis auxilio præuentus, possit de congruo primam gratiam sanctificantem promereri, constat ex scriptura: Dan. 4. ubi Propheta Nabuchodonosorem inuidelem, & peccatorem allocutus, *Peccatu, inquit, tua elemosynis redime:* & ex S.

August.

August. epist. 89. q. 4. Si diues epulo pauperis ulcerosi miser-
tus fuisset, mereretur & ipse misericordiam. & ep. 105. iam alias
citata, neque, inquit, ipsa remissio peccatorum sine aliquo meri-
to est, si fides hanc impetrat, neque enim nullum est fidei meritum.

Dicendum 3. hominem in statu gratia sanctificantis
constitutum posse ipsius gratia augmentum de condi-
gno promereri. Ita S. Thom. q. 114. a. 8.

Probat ex Conc. Trid. sess. 6. can. 32. ubi profert a-
nathema in eum, qui dixerit, *Hominem iustificatum bonis o-*
peribus, non vere mereri augmentum gratia; quae illius verba
de vero & proprie dicto merito, quale est meritum de
condigno, intelligenda sunt; non autem de congruo,
quod non nisi improprie meritum dicitur.

Probat praeerea ex eo, quod eiusmodi iustorum bo-
nis operibus nihil desit ad hoc, ut sint augmenti ipsius
gratia de condigno meritoria: sunt enim (ut supponi-
mus) opera ex omni parte bona, liberè ab homine via-
tore, & iusto exercita, & praeerea eiusmodi operibus
gratia augmentum Deus promittit S. Ioan. 14. *Si diligitis*
me, mandata mea servate. Et ego rogabo Patrem, & alium Pa-
tracitum dabit vobis: illis enim verbis, dum Spiritus San-
ctus iustis promittitur, augmentum ipsius gratia promit-
ti intelligendum est, ut docet S. August. tract. 74. in S.
Ioan. Restat, ut intelligamus Spiritum Sanctum habere illum,
qui diligit, & diligendo mereri, ut plus habeat, & plus habenda
diligat.

Dicendum 4. hominem iustum sibi reparationem post
lapsum non posse de condigno promereri. Id constat ex
ijs verbis Ezech. 18. *Si auerterit se iustus a iustitia sua, & se-*
cerit iniquitatem, &c. omnes iustitiae eius, quas fecerat, non re-
cordabuntur. Ex quibus recte inferunt Theologi, omnia
hominis iusti merita mortificari, & extingui per pecca-
tam mortale superueniens; nemo autem meretur per o-
pera, quae mortificata & extincta sunt. Praeerea nusquam
Deus promittit se quibuscunque iusti operibus hanc con-
cessuram gratiam, ut si iustus ille peccatum aliquod mor-
tale committat, ipsi tempus poenitendi, & gratiam effica-
centis

cem à peccato resurgendi concedat; quæ tamen promissio necessaria esset ad hoc, vt de condigno illam promereri posset.

An autem id saltem de congruo mereri possit, valde dubium & incertum est; quamuis enim quidam Theologi hoc asserant, alij tamen probabilius negare videntur (quia vt ex ante dictis patet) omnia prorsus merita hominis iusti per peccatum mortale, quod committit, extinguuntur; vnde, quamdiu in statu illo peccati remanet, nullum prorsus effectum habere possunt.

Dicendum 5. hominem iustum non posse de condigno finalem in statu gratiæ perseuerantiam vllis operibus bonis promereri Ita S. Thom. supra art. 9. & constat in primis, ex eo, quòd dicit Apostolus omnes & quoscunque iustos alloquens Philipp. 2. *Cum metu & tremore salutem vestram operamini*; metu autem illo, ac tremore amplius non indigeret, qui finalem perseuerantiam de condigno semel meritus esset. Constat præterea ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 13. vbi dicit, neminem sibi certi aliquid absolutâ eertitudine circaperseuerantiam suam posse polliceri: posset autem is, qui perseuerantiam illam de condigno meritus esset. Constat denique ex eo, quòd nulla in scripturis habetur Dei promissio, de dono perseuerantiæ infallibiliter in vllius boni operis compensationem, tribuendo per modum mercedis, quin potius vetat nos de perseuerantia esse securos 1. Cor. 10. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat*: Apoc. 3. *Tene, quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*.

Quares, an saltem de congruo iustus finalem in gratia perseuerantiam mereri possit. Resp. affirmatiuè: quia quamuis Deus illam tanquam alicuius operis mercedem non promiserit; est tamen eius infinitæ bonitati valde congruum, vt illam iusto humiliter, & obnixè petenti tribuat: aliàs, si illius perseuerantiæ donum iustus nullâ ratione mereri posset, frustra pro illo impetrando Deum oraret; quare, cum saluberrimum sit, & consultissimum homini iusto quotidie donum perseuerantiæ illius

finalis

finalis à Deo postulare; indicium est, quòd possit illam a-
liquo pacto promereri, & impetrare; vnde S. August.
lib. de bono perseuer. c. 17. *Restat, inquit, in his bonis usq[ue]*
in finem perseuerantia, quæ frustra quotidie à Deo poscitur, si
non eam Dominus per gratiam suam in illo, cuius orationem ex-
audit, operatur.

Dicendum 6. bona temporalia, quatenus ad vitam æ-
ternam consequendam necessaria sunt, cadere posse sub
meritum condignum hominis iusti. Ita S. Thom. supra a.
10. & probatur ex eo, quòd, qui potest mereri finem, po-
test etiam mereri media necessaria ad illum finem: atqui
iustus salutem æternam de condigno mereri potest (vt
constat tum ex antè dictis, tum ex ijs, quæ sect. seq.
dicentur) ergo poterit etiam de condigno mereri bona
illa temporalia, quatenus sibi necessaria sunt ad vitam
æternam consequendam; id est, poterit mereri, vt Deus
speciali prouidentia ita disponat rerum exteriorum ordi-
nem, vt conatus viri iusti necessarius ad bona illa tempo-
ralia obtinenda suum effectum assequatur.

Hinc sequitur, bona temporalia non dari iustis secun-
dum proportionem, & quantitatem meritorum, sicut i-
psis tribuuntur bona spiritalia ipsius gratiæ, sed prout
magis vel minus ipsis conducunt ad salutis æternæ conse-
cutionem; vnde fit, vt multi iusti relinquuntur in extre-
ma paupertate, alij è contrà diuitijs affluant, alij in statu
quasi medio consistant, Deo pro sua prouidentia ita di-
sponente, prout vnicuiq[ue] videt magis expedire ad salutē.

Quod si de ijs bonis temporalibus præcisè, & secun-
dum se consideratis quæstio sit, dicendum est, illa non
cadere sub meritum de condigno, cum vt sic, vera bona
non sint, sed res indifferentes, quibus homo bene vel
malè vti potest, ac proinde ad quæ Christi gratia (quæ est
omnis meriti principium) non ordinatur; posse tamen
cadere sub meritum de congruo, vnde S. August. passim
in lib. de ciuit. Dei dicit, Deum virtutes antiquorum
Romanorum varijs bonis temporalibus compensasse.

SE

SECTIO VI.

An iustus de condigno mereri vitam æternam possit.

NEgant hæretici huius temporis; affirmant è contrario Catholici, quorum sententia, vt certissima & fide credenda, probatur 1. ex scriptura: S. Matth. 5. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum celorum.* Et ibidem: *Merces vestra copiosa est in celis: Rom. 2. Reddet unicuique secundum opera eius; qui quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt, vitam æternam.*

Probatur 2. ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 16. vbi dicit vitam æternam tanquam mercedem ex ipsius Dei promissione bonis iustorum operibus, & meritis esse fideliter reddendam; & can. 32. anathema profertur in eum, qui dixerit, iustificatum bonis operibus non verè mereri vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ (si tamen in gratia decesserit) consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum.

Probatur 3. ex S. Basil. orat. in initium prouerbiorum: *Omnes, inquit, qui vitam Evangelicam incedimus, mercatores sumus per opera mandatorum nobis possessionem celestium comparantes; quibus verbis, cum dicat bona opera esse veluti pretium, quo gloria cœlestis emitur, hinc sequitur, illa esse verè digna, quæ tali gloriâ compensentur, ac proinde illius de condigno meritoria.* Et S. Aug. epist. 105. ad Sixtum, *Sicut, inquit, merito peccati tanquam stipendium redditur mors, sic merito iustitiæ tanquam stipendium vita æterna.*

Probatur denique ex eo, quod in bonis iustorum operibus reperiuntur omnes conditiones necessariæ ad promerendum de condigno vitam æternam: sunt enim opera liberè ab homine iusto & viatore facta, & ex omni parte bona, vt supponimus, & talibus operibus Deus pro mercede vitam æternam pollicitus est, iuxta quod dicit

Apoſt.

Apostolus 1. Timoth. 4. Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vite, que nunc est, & futura: & Tit. 1. In spem vite aeternae, quam promissit, qui non mentitur, Deus.

Obijcies, varijs in scriptura locis dici gloriam aeternam dandam esse iustis hominibus ex Dei misericordia; ergo non ex iustitia, nec proinde illam iusti de condigno merentur. Resp. illorum scripturae locorum, quae à S. Aug. sino diligenter expenduntur tum citat. epist. 105. tum in lib. de corrept. & grat. cap. 13. duas afferri expositiones: una est, gloriam aeternam ex diuina misericordia iustis tribui, non quòd non sit vera merces meritorum, sed quia ipsa iustorum merita ex Dei misericordia, & gratia ortum ducunt. Altera est, quia iusti ex hac vita decedentes semper diuinam indigent misericordiam, vt aeternae vitae mercedem percipiant; nullus est enim adeò iustus, qui in multis non offendat, quiq; peccata venialia non committat, sine quibus (vt ait S. Aug.) nulli viuunt, & pauci vitam finiunt; vnde diuinam indigent misericordiam, vt illorum remissionem percipiant, & sic ad aeternae vitae fruitionem perueniant.

Addere possumus vitae aeternae mercedem rectè dici ex diuina dari misericordia, quia Deus (secundum commune Theologorum axioma) iustos semper remunerat supra condignum, & ipsius gloriae coelestis merces quorumcunque operum meritum longè exuperat; vnde S. Bas. in illud Psalms. 114. *Conuertere anima mea in requiem tuam. Proposita est, inquit, aeterna requies ijs, qui legitime in hac vita decertarint, quae non secundum operum debitum ac meritum retribuitur, sed iuxta magnificentiam Dei ijs, qui in ipsum sperauerunt, exhibetur: & S. Fulgent. lib. 1. ad Monimum c. 10. rationem reddens, cur vita aeterna dicatur gratia, cum sit merces meriti, dicit, id esse. Quia non solum donec suis Deus dona sua reddit, sed etiam quia tantum ibi gratia diuina retributionis exuberat, vt incomparabiliter atque ineffabiliter omne meritum quantumuis bonae & ex Deo datae humanae voluntatis, atque operationis excedat.*

Quaeres hic obiter, in quo consistat vita illa & beatitudo.

do aeterna, quam iusti bonis operibus promerentur. Per illius quaestionis resolutione

Dicendum 1. vitam illam & beatitudinem, aeternam proprie, & formaliter consistere in actionibus intellectus simul & voluntatis, quibus beati Deum, prout in se est, clare vident, perfecte amant, illoque perfruuntur.

De actione intellectus constat ex scriptura. Psalm. 17. *Videbitur Deus Deorum in Sion*: 1. Ioann. 3. *Videbimus enim sicuti est* 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in anigmatibus: tunc autem facie ad faciem*. Item ex S. Ambr. lib. 2. offic. cap. 2. *Scriptura posuit vitam aeternam in cognitione diuinitatis*: S. Aug. lib. de Trinit. cap. 10. *Christus tradet regnum Deo Patri, quando perducet credentes ad contemplationem Dei, ubi est finis omnium bonarum actionum*.

De actione autem voluntatis, constat ex eadem scriptura. Psal. 35. *Inebriabuntur ab ubertate domus tua: & torrente voluptatis tuae potabis eos*. S. Matth. 5. *Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur, vera autem satietas proprie respicit appetitum, & voluntatem, & in caelesti beatitudine tantum reperitur: & in hunc locum exponit S. Hier. Item ex S. Aug. lib. 1. de Doct. Christ. c. 32. *Summa haec est merces, ut fruamur Deo, & lib. 2. de ciuit. cap. 30. Ibi (in caelesti beatitudine scilicet) vacabimus, & videbimus, videbimus & amabimus; amabimus & laudabimus: ecce quod erit in fine sine fine; nam quis alius est noster finis, nisi peruenire ad regnum, cuius nullus est finis? & S. Bern. epist. 28. Sicut in hac vita inchoat fidei desiderium; ita in alia consummat visio & amor*.*

Dicendum 2. ad complementum illius beatitudinis pertinere quoque ipsius corporis resurrectionem & glorificationem.

Et quidem, quod corpora sint resurrectura, constat ex scriptura: Iob. 19. *In nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea*: 1. Cor. 15. *Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti*.

Quod autem iustorum corpora sint glorificanda, constat ex eo, quod dicit Apostolus ibidem: *Seminatur corpus animalis,*

animale, surget corpus spiritale. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.

Porro hæc corporum glorificatio in eo consistit, quod corpora rediuiua Sanctorum, insignia quædam & præclara ornamenta gloriæ habitura sint, quæ communiter doctores gloriæ vocantur; & quatuor præsertim à Doctore enumerantur; scilicet impassibilitas, ratione cuius nullâ vnquam molestiâ aut dolore afficientur, vt dicitur Apoc. 21. *Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor.* Claritas, quâ luce quadam excellentissima radiabunt, S. Matth. 13. *Fulgebunt iusti sicut sol:* & Philipp. 3. *Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Agilitas, quâ corpus ab onere, quo nunc premitur, liberabitur, & facillimè in quamcumque partem pro libito moueri ita poterit, vt eâ motione nihil celerius esse queat. Ita docet S. Aug. lib. 13. de ciuit. cap. 18. & 20. & lib. 22. c. 11. & S. Hier. in cap. 40. Is. vnde ab Apostolo dicitur 1. Cor. 15. *Seminatur in infirmitate, surget in virtute.* Subtilitas denique, quâ fiet, vt corpus animæ imperio perfectè, & omnimodè subijciatur, eiq; ad nutum præstò sit, quod ex suprâ citatis Apostoli verbis colligitur; *Seminatur corpus animale, surget spiritale*, quæ quidem verba non sic intelligenda sunt, quod Sanctorum corpora in resurrectione futura sint atherea, aut aërea, aut auræ & spiritui similia; vt quidam olim arbitrati sunt, contra quos agit S. Hier. epist. 61. ad Pammachium; sed quia, quamuis corpora Beatorum verâ carne constent, vt ibidem probat, perfectæ subtilitatis dote prædita erunt, per quam dotem perfectissimè spiritui subijcientur, ideoque corpus Sanctorum ab Apost. spiritale futurum esse dicitur.

Dicendum 3. præter supradicta beatitudinis dona, quæ omnibus Beatis (licet inæqualiter pro meritorum inæqualitate) communia erunt, tria insuper specialia gloriæ præmia quibusdam Sanctorum bonis operibus esse à Deo constituta, quæ communiter aureolæ vocantur, quasi parua coronæ aureæ; non quod simpliciter in se maximæ

non sint, sed quòd in comparatione ipsius essentialis beatitudinis sint exigua. Hæ autem tres aureolæ concedentur ob tres insignes victorias, quas iusti aliqui præ alijs in hæc vita reportauerint; contra carnem quidem, per continentiam virginalem; contra mundum verò, sustinendo opprobria, & persecuciones mundi vsque ad mortem propter Deum; contra diabolum denique, per sapienam & doctrinam, quæ non tantum à se, sed etiam ab alijs ignorantia, & infidelitatis tenebras, in his, quæ ad salutem spectant, propulsauerint; Diabolus enim tenebrarum princeps dicitur, & continuo decipere, & in errorem homines mittere nititur. Et sic hæc tres aureolæ virginibus, Martyribus, & Doctoribus competunt. Et de virginibus quidem specialis fit mentio Apoc. 14. vbi dicitur, quòd ij, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, sequuntur Agnum, quocumque ierit, & canticum nouum cantant, quòd alij cantare non possunt. De Martyribus autem eiusdem lib. cap. 7. dicitur, quòd ij, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas in sanguine Agni, amicti sunt stolis albis, & palmas in manibus gestant. De Doctoribus denique Daniel. 12. dicitur, quòd, qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates; & S. Matth. 5. dicitur, quòd is, qui fecerit & docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum.

Dicendum 4. beatum in fruitione gloriæ æternæ semper mansurum, ac gloriæ illam eius fore æternam. Et de fide, constat ex eo, quòd beatitudo illa passim in Euangelijs, & alijs sacra Scripturæ libris vocatur vita æterna: etenim æterna nõ esset, nec dici posset, si aliquando amittenda esset. Eadem veritas definita est ab Ecclesia in 6. Synodo gener. in epist. Sophronij, quæ act. 11. lecta, & actione 13. recepta & approbata est; & in Cone. Lateran. sub Innocentio 3. cap. firmiter; quare S. Aug. lib. 12. de ciuit. cap. 20. vocat turpem eorum stultitiam, qui putant Sanctorum beatitudinem aliquando esse desituram.

SE.

SECTIO VII.

*AN VNUS POSSIT ALTERI MERERI PRIMAM GRATIAM,
& ALIA DONA AD SALUTEM NECESSARIA.*

Qvæstio intelligi debet de puro homine; certum est enim Christum Dominum potuisse ratione vnionis hypostaticæ de condigno pro alijs mereri, & de facto nobis quascunque gratias fuisse promeritum, vt in tract. de Incarn. diximus. Intelligi etiam debet secundum legem Dei ordinariam, & posito rerum statu, qui nunc est; quia nihil repugnat, si Deus ita vellet, talem ac tantam gratiam puro homini concedi, vt accedente præsertim Dei pacto, & promissione, non tantum sibi, sed etiam alijs mereri aliquid de condigno posset.

Hæc obseruatione præmissâ, pro quæstionis propositæ resolutione dicendum 1. purum hominem nullam posse gratiam alteri de condigno promereri. Ita S. Th. q. 114. a. 6. probatur ex eo, quod dicitur 2. Cor. 5, & passim in alijs scripturæ locis, vnumquemque recepturum, prout egerit ipse, non alter pro eo; vnde S. Hier. in cap. 25. S. Matth. *Vnusquisque, inquit, pro operibus suis mercedem accipiet*: & S. Aug. tractat. 102. in S. Ioann. explicans hæc Christi Domini verba: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Exaudiuntur, inquit, omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amicis, vel inimicis suis, vel quibuslibet alijs; quia non utcumque dictum est (dabit) sed dabit vobis.*

Dicendum 2. posse vnum alteri primam gratiam aliaque dona de congruo mereri. Constat imprimis ex scriptura. Iob. 42. *Iob seruus meus orabit pro vobis; faciem eius suscipiam, vt non vobis imputetur stultitia*: S. Iacob. 5. *Orate pro inuicem, vt saluemini.* Constat deinde ex praxi vniuersæ Ecclesiæ, in qua hæc pia consuetudo semper viguit, vt fideles pro inuicem orarent; vnde S. Aug. serm. 90. de diuersis c. 10. *Si martyr Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum hodie non haberet.*

V 2

Est

Est autem hinc obseruandum, vnum alteri primam gratiam sanctificantem, aut illius augmentum nō aliter mereri etiam de congruo posse, nisi in quantum meretur illi gratias actuales, aut alia media, quibus ad illam gratiam aut eius augmentum disponatur, vt autem eiusmodi sequatur effectus, opus est, vt is, qui pro altero meretur, opus illud bonum, quo meretur, saltem interpretatiuè referat ad hunc finem: requiritur etiam praterea, vt is, in cuius gratiam opus illud bonum dirigitur, nullum eius effectui obicem ponat.

Porrò cum hoc meritum (sicut diximus) quādam solū congruentiā & conuenientiā, non verò vllā Dei promissione innitatur, fieri etiam aliquando potest, vt effectum suum non consequatur, cum possint esse aliæ rationes, ob quas magis conueniens sit, vt Deus bona illa non conferat, quæ vnus alteri impetrare ac promereri intendit; hinc apud Ierem. cap. 51. dicebat Deus: *Si scierit Moyses & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum.*

Atque hætenus de gratia diuina eiusque effectibus, ad ipsius gratiæ omniumque eius effectuum authoris, & largitoris maiorem gloriam.

FINIS.